

วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์

Journal of Social Science, Law and Politics

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

Vol.4 No.2 July - December 2020

ISSN 2730-373X (Online)

วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์
Journal of Social Science, Law and Politics

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2563

Vol.4 No.2 July – December 2020

ISSN 2730-373X

วารสารสังคมศาสตร์ นิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ปีที่พิมพ์

ปีที่ 4 พ.ศ. 2563

ISSN

2730-373X

จัดทำโดย

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ

จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

โทร. 0 4355 6036 โทรสาร 0 4355 6037

ออกแบบปก

นายจักรธร พลคชา

พิมพ์ครั้งที่ 1

กรกฎาคม 2563

วัตถุประสงค์ วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งครอบคลุมความรู้ในด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ และสหวิทยาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ ทั้งงานวิจัย ความรู้ และแนวความคิดด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้แก่นักวิชาการ คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นิสิตนักศึกษา สมาชิก ตลอดจนผู้สนใจ ในลักษณะบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป บทความหนังสือ บทความปริทัศน์ และบทความพิเศษ เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนโลกทัศน์ทางความรู้เชิงวิชาการ และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ยังต่อสังคม

การเผยแพร่	ปีละ 2 ฉบับ เดือนมกราคม - มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม	
หน่วยงาน	คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	
ที่ปรึกษาวารสาร	ศาสตราจารย์ (พิเศษ) นายแพทย์สมพร โพธินาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิรักษ์ บุรุงโรจน์	นายกสมาคมมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด คณบดีคณะนิติรัฐศาสตร์
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บุญโทแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกดาภิรมย์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เอ็มอัมธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัตโนสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษอรียีหะมะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติพร อำไพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ล้าเลิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นไธสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติญา สุขเพิ่ม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร บาริศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรฉัตร วรวิธม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
คณะกรรมการบริหารวารสาร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมรัตน์ สิ้นธุเดช อาจารย์วุฒิชัย ตาลเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยธร ไชยวิเศษ อาจารย์ณัฐพงษ์ ราชมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมลศักดิ์ นิลผาย	อาจารย์สุพัฒนา ศรีบุตรดี อาจารย์ธิดา เต็ดชาต อาจารย์ ดร. สุริยา ปัญญจิตร อาจารย์ปิ่นบุญญา ลำมะนา อาจารย์ณัฏฐกรณ์ ภาวตานนท์ นายสุรินทร์ จันทร์ปุม นางสาววาสนา เลิศมะเลา นางสาววาสนา บุตรพรม นางสาวมนนิภา บุตรรักษา นายจักรธร พลคชา

บทบรรณาธิการ

การเดินทางของวารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ ได้ก้าวมาถึงปีที่ 4 ฉบับที่ 2 โดยไม่คาดคิด เนื่องจากเป็นวารสารภายใต้สังกัดของคณะนิติรัฐศาสตร์ คณะเล็กๆ คณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักของสังคมในวงกว้าง อาจจะได้มีชื่อเสียงโด่งดังเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาอื่น และอาจจะไม่ได้มีรากฐานที่ยาวนานมากนัก แต่วารสารฯ นี้กลับสร้างความประหลาดใจให้กับผู้ที่รู้จัก เนื่องจากสามารถต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการมาได้ ทั้งในด้านการงบประมาณ กำลังคน ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก และแรงกดดันต่างๆ อีกทั้งยังเป็นความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ของบุคลากรทุกคนในคณะนิติรัฐศาสตร์ เพราะอย่างน้อยที่สุดวารสารฯ ก็เป็นผลงานชิ้นโบแดงที่เกิดจากความร่วมมือ ทั้งร่างกายและแรงใจของทุกคน ซึ่งตั้งมั่นจะร่วมกันผลิตวารสารวิชาการ เพื่อการบริการท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ ก้าวต่อไปของวารสารสังคมศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ ตั้งเป้าหมายท้าทายที่จะเข้าฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre-TCI) ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการพิสูจน์ตนเอง บนมาตรฐานของการทำงานในการผลิตวารสารทางวิชาการสู่สังคม ทั้งนี้มิใช่เพื่อให้วารสารฯ มีชื่อเสียงหรือมีสถานะที่เหนือกว่าวารสารฯ อื่นใด หากแต่เป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นแนวทางการพัฒนาตนเองของวารสารฯ ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพมากขึ้นนั่นเอง

วารสารฯ ฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความคุณภาพ ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสารฯ จำนวนทั้งสิ้น 7 บทความ ที่ครอบคลุมองค์ความรู้ทั้งในทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ และสหวิทยาการ กองบรรณาธิการมั่นใจว่า บทความบทความในวารสารฯ ฉบับนี้จะสามารถสร้างความคิด กระตุ้นให้เกิดข้อถกเถียง ขยายพรมแดนความรู้ และนำพาผู้ศึกษาให้เกิดความคิดริเริ่มในทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์พื้นที่ทางวิชาการในสังคมไทยให้กว้างไกลออกไป เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการศึกษาที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต สมดังปณิธานของวารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บุญโทแสง
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับ ผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติด	1
เจษฎา นันใจวงษ์	
การศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	23
เบญจวรรณ บุญโทแสง, อภิรักษ์ บุรรุ่งโรจน์, ธรรมรัตน์ สีนุเดช, วุฒิชัย ตาลเพชร, และวาสนา เลิศมะเลา	
ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง ด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ	51
พยอม พึ่งถ้วน	
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	74
เพ็ญศรี ชื่นชม	
การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคม ที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	96
พนัชกร เมืองชา	
สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด	123
อรอุวุฒิ พลสุข, ณัฐนันท์ เนื่องนันท์, และจิราพร บาริศรี	
หน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษา: การเสริมสร้างความพร้อมในการเรียน ออนไลน์ของนักเรียน	150
ปิ่นบุญญา ลำมะนา	

สารบัญ (ต่อ)

การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์	176
- หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์	
- การจัดเตรียมต้นฉบับเพื่อเสนอบทความ	
- ขั้นตอนการส่งบทความสำหรับผู้ประพันธ์	
ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ	181

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ ให้กับผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรรยาเสพติด Participatory Action Research on Achieving Empowerment Among the Groups of Drug Addicted Individuals

เจษฎา นันใจวงศ์¹

Jetsada Nunjaiwong²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรรยาเสพติด โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการร่วมสร้างการขบคิด ตระหนักรู้ของผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรรยาเสพติด ด้วยความปรารถนาแห่งชีวิตบนฐานจริยธรรมแห่งตัวตน ผ่านการวิเคราะห์ให้เห็นอัตลักษณ์ทางสังคม ภาคปฏิบัติการของเรือนจำกับการบำบัดยาเสพติด จริยธรรมแห่งตัวตนของผู้ต้องขังในฐานะของผู้ถูกบังคับให้บำบัดยาเสพติดในเรือนจำ และพลังอำนาจแห่งการกำกับตัวตนของมนุษย์เพื่อการปลดปล่อยตนเองจากวงจรรยาเสพติด ผู้วิจัยจึงเลือกใช่วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่อยู่บนกระบวนการทศน์วิพากษ์ในการร่วมสร้างการขบคิด สร้างการตระหนักรู้ต่อยาเสพติด ชุดความรู้ และภาคปฏิบัติการของอำนาจร่วมกันกับผู้ร่วมวิจัย จำนวน 12 คน

ผลการศึกษาเผยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้ร่วมวิจัยต่อสถานการณ์ยาเสพติด ความเข้าใจต่อชุดความรู้ ภาคปฏิบัติการของเรือนจำที่มีต่อผู้ต้องขังคดียาเสพติด และการวางแผนชีวิตของผู้ร่วมวิจัยต่อการกำกับตนเองออกมาจากยาเสพติดโดยมีครอบครัวอยู่เบื้องหลัง และคอยเป็นพลังให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดการ

¹นักทัศนวิทยา ปฏิบัติการ ทัศนสถานเปิดหนองน้ำขุน, E-mail: jetsada.nun@gmail.com

²Penologist Officer Nongnamkund Open Correctional Institution

ตระหนักรู้ต่อปัญหายาเสพติด และสามารถที่จะนำตนเองออกมาจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, ผู้ต้องขัง, ยาเสพติด

Abstract

The purpose of this research is to study the lives of drug abusing prisoners to develop guidelines that help empower them to total independence from drugs. By using participatory action research methodology, the objective is to collaborate prisoners to develop self-awareness based on a combination of better desire of self-ethics, and improved self-empowerment through self-awareness of the impact of their actions within the analysis of social identity and power practice in prison to rationalize situations and free them from drug dependence by themselves. There were 12 participants.

Results were that positive changes occurred in sample attitudes. They became more aware of the consequences of their actions due to drug addiction. With better awareness, they could make practical plans for life after release from prison. More often than not, to ensure empowerment towards a sustainable independence from drugs, the plan included collective support from family members.

Keywords: Participatory Action Research, Prisoners, Drugs

บทนำ

จากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่เรื้อรังยาวนานในสังคมไทย และสังคมโลก หลายปีที่ผ่านมา ส่งผลให้รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายทางสังคมในการป้องกันปราบปราม และบำบัดฟื้นฟูผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ชุดความรู้หนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดยาเสพติด คือ ชุดความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ จนนำมาสู่การสร้างสถานบำบัด รวมถึงการลงโทษผู้ค้ายาเสพติดในฐานะของอาชญากรทางสังคม ทำให้ในปัจจุบันเรือนจำต้องรองรับนักโทษคดียาเสพติดกว่า 301,533 คน คิดเป็นร้อยละ 79.83 เมื่อเทียบกับคดีอื่นๆ ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2563 (กรมราชทัณฑ์, 2563)

ผู้วิจัยในฐานะข้าราชการสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีข้อสังเกตจากการที่พบเห็นสถิติผู้พ้นโทษจากเรือนจำ และต้องกลับมากระทำผิดซ้ำในข้อหาด้านยาเสพติดในรอบหนึ่งปีสูงที่สุดเมื่อเทียบกับคดีอื่น คือ ร้อยละ 64.13 ดังนั้น การกระทำผิดซ้ำที่สูงที่สุดในคดียาเสพติดจึงอนุมานได้ว่า การดำเนินนโยบายด้านยาเสพติดในอดีตยังไม่สามารถยุติ หรือจัดการกับยาเสพติดได้ทั้งหมด (กรมราชทัณฑ์, 2563)

นอกจากนี้ ชุดความรู้วิทยาศาสตร์กระแสหลักดังกล่าวได้ทำให้เกิดอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ที่คนส่วนใหญ่เชื่อว่า “คนดี” ต้องไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด และ “คนเลว” คือ คนที่ต้องถูกจับกุมปราบปรามให้หมดไป อัตลักษณ์ทางสังคมเช่นนี้ คือ การยอมรับของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถือแนวทางของวิทยาศาสตร์ในการกำหนดกฎเกณฑ์ให้คนในสังคมยึดถือ กฎเกณฑ์หนึ่งที่สำคัญ เช่น การอธิบายกลไกการทำงานของสมอง และสารสื่อประสาท ด้วยเหตุผลที่ว่า สมองมีส่วนประกอบของระบบลิมบิก (Limbic System) สารสื่อประสาท (Neurotransmitter) และสารโดปามีน (Dopamine) ที่เมื่อถูกรบกวนด้วยการเสพสารแอมเฟตามีน (Amphetamine) หรือเมทแอมเฟตามีน (Meth-Amphetamine) จะทำให้สมองเกิดความพึงพอใจจากการที่สารโดปามีนหลั่งออกมามากกว่าปกติ ดังนั้น “ผู้เสพยา” จึงต้องเสพอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขนาดการเสพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สมองมีความพึงพอใจจากการที่ได้เสพ อาการดังกล่าวถูกสรุปว่าเป็นอาการสมองติดยา (the Addictive Brain) และหากเสพต่อเนื่องเรื้อรังยาวนานจะนำมาสู่การเป็นผู้ป่วยโรคทางจิตเวชจากสารเสพติด (Substance

disorder) (รัตนา สายพาณิพย์ และชัชวาล ศิลปะกิจ อังโน มาโนช หล่อตระกูล และ ปรามิพย์ สุขนิษฐ์, 2558; อภิญา เพื่องพสุกุล, 2561; สุธิสา ถาน้อย, 2561; Kuhar, 2014)

เมื่อนโยบายและกฎหมายทางสังคมตัดสินการข้องเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งในฐานของผู้เสพ และผู้จำหน่ายเป็นความผิดที่ต้องได้รับการลงโทษ “เรือนจำ” หรือ “คุก” ในฐานะหนึ่งในสถาบันเชิงอำนาจที่ฟูโกต์เรียกว่าอำนาจเชิงวินัย (Disciplinary Institution Power) ที่มีหน้าที่กำกับผู้ต้องขังให้เชื่อเชื่อ (Docile Body) ต่ออำนาจของเรือนจำ และอำนาจของ “ผู้คุม” โดยภายในเรือนจำมีการจัดแยกพื้นที่เป็นสัดส่วน มีการตีตารางพื้นที่ มีการจัดพื้นที่ตามหน้าที่ใช้สอยอย่างเป็นระบบ รวมถึงผู้ต้องขังในเรือนจำจะต้องอยู่ภายใต้ความละเอียดซับซ้อนของเวลา และอากัปกิริยาร่างกายที่สัมพันธ์สอดประสานกันกับผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ผู้ต้องขังต้องเข้ารับการอบรมให้ผ่านโปรแกรม การบำบัดอบรมที่เรือนจำเป็นผู้จัดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การบำบัดยาเสพติดด้วยระบบที่เรียกว่า “ระบบต้องโทษ” ที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบ และใช้เงื่อนไขของวินัยผู้ต้องขังเป็นตัวกำกับให้ผู้ต้องขังเชื่อเชื่อต่ออำนาจดังกล่าว แต่การกระทำดังกล่าวของเรือนจำกลับทำให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) และการแสวงหาประโยชน์ระหว่างกัน (ทองกร โภคธรรม และนพพร ประชากุล, 2547; กาญจนา, 2558; Galtung, 1990)

ถึงอย่างไรก็ตาม การจะเป็น “คนดี” หรือ “คนเลว” ในทางจริยศาสตร์ คุณธรรมกลับพิจารณาที่เจตนาของบุคคลเป็นสำคัญ โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนจะถูกปลูกฝังทักษะการใช้ชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจากการเลี้ยงดูโดยครอบครัว ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตคนอื่น ๆ แต่ด้วยระยะเวลา หรือการที่มนุษย์ถูกกดขี่ตีตราจากสังคมจึงทำให้มนุษย์ละเลยการแยกแยะผิด ถูก ดี ชั่ว ด้วยตนเอง ดังนั้น การปลูกพลังให้กับผู้ร่วมวิจัยด้วยเชื่อว่าผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ที่ถูกกลไกแห่งอำนาจกดทับพลังในชีวิตเอาไว้ จึงมีความสำคัญที่การศึกษาครั้งนี้จะได้เปิดพื้นที่ให้ผู้ร่วมวิจัยได้ใคร่ครวญถึงพลังแห่งชีวิต และการกำหนดเป้าหมายแห่งชีวิตให้ยุติการพึ่งพิงยาเสพติดได้อย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มถึงความหมายแห่งชีวิต และการเข้าถึงความจริงแห่งชีวิตร่วมกัน (วิทย์ วิศทเวทย์, 2519, 2521; โสรจัน หงส์ดลารมภ์, 2561; Sedgwick, 2008)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) บนกระบวนการทัศนวิพากษ์ที่ให้ผู้ร่วมวิจัยได้นิยามปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และจัดการกับปัญหาด้วยตนเองจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีคำถามว่าวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีกระบวนการอย่างไร ในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติด และมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้วิธีวิทยาของวิจัยดังกล่าวในการร่วมสร้างการขบคิดตระหนักรู้ของผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติดด้วยความปรารถนาแห่งชีวิตบนฐานจริยธรรมแห่งตัวตน โดยมีกรอบคร่าวอยู่เบื้องหลังการสร้างจิตสำนึกแห่งกระบวนการขบคิดตระหนักรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง (วรรณดี สุทธินารกร, 2556; อภิญา เวชยชัย, 2557; Selener, 1997 cited in Arellano, Balcazar, Alvarado & Suarez, 2015)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติด โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการร่วมสร้างการขบคิด ตระหนักรู้ของผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติดด้วยความปรารถนาแห่งชีวิตบนฐานจริยธรรมแห่งตัวตน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติด เป็นการใช่วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการมุ่งตอบคำถามว่า การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้มีประสบการณ์ชีวิตในวงจรยาเสพติดมีกระบวนการอย่างไร การค้นหาคำตอบจึงเป็นการใช้กระบวนการของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) บนวิพากษ์วิธีในการเข้าถึงการตระหนักรู้ต่อปัญหาเสพติดอย่างมีจริยธรรมแห่งตัวตนเป็นตัวกำกับให้ผู้ร่วมวิจัยที่เป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติดเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างยั่งยืน

ในส่วนของงานยาเสพติดนี้จึงเกี่ยวข้องกับชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับพฤติกรรมมนุษย์ทางกายภาพโดยภาคปฏิบัติการของเรือนจำ แต่ไม่สามารถกำกับจิตใจของมนุษย์ที่อยู่ภายในตัวตนของปัจเจกบุคคลได้ ดังนั้น กรอบความคิดในการวิจัยจึงเกี่ยวข้องกับผลการทบทวนวรรณกรรมในส่วนต่างๆ ดังนี้

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางสังคม ในฐานะของอัตลักษณ์ที่เกิดจากอิทธิพลของชุดความรู้กระแสหลัก หรือชุดความรู้ทางการแพทย์ในการกำกับพฤติกรรมของผู้เสพ และผู้ค้ายาเสพติดให้ต้องได้รับการบำบัดรักษา และรับโทษในฐานะของผู้กระทำผิดกฎหมาย อัตลักษณ์ทางสังคมจึงมีส่วนในการทำลายตัวตนของปัจเจกบุคคลที่ปรารถนาเสรีภาพในการใช้ชีวิตบนความปรารถนาของตนเองในการใช้ชีวิตในสังคม โดยจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงการสร้างชุดความรู้จากแนวคิดกระแสหลักของสังคมสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ รวมไปถึงการส่งผ่านของ อัตลักษณ์ทางสังคมไปสู่ภาคปฏิบัติการที่จะเป็นกรอบในการกำกับมนุษย์ให้อยู่ภายใต้ชุดความรู้กระแสหลักที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนนี้จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของชุดความรู้ที่มีต่อยาเสพติด

การวิเคราะห์ถึงอำนาจของเรือนจำ ในฐานะของภาคปฏิบัติการแห่งอำนาจที่รับอิทธิพลจากชุดความรู้กระแสหลักที่ส่งผ่านเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมในการกำกับควบคุมมนุษย์ ภายใต้อำนาจของเรือนจำนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงความแยบยลของการใช้อำนาจในยุคหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) ที่ปฏิบัติการบนเรือนร่างของผู้ต้องขังในเรือนจำ รวมถึงการประกอบสร้างอำนาจที่เบ็ดเสร็จของผู้ที่คุมอำนาจ หรือ “ผู้คุม” ผ่านระบบระเบียบในการทำงาน เพื่อกำกับให้ผู้ต้องขังสยบยอมอยู่ภายใต้กรอบของกฎเกณฑ์ โดยจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงวิธีการจัดการกับผู้ต้องขังจำนวนมากที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ ซึ่งรวมถึงผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่เป็นผู้ร่วมวิจัยในการศึกษารั้งนี้ด้วย

การวิเคราะห์ถึงจริยธรรมแห่งตัวตน ในฐานะของจริยธรรมของมนุษย์ที่สามารถสร้างการตระหนักรู้ และเป็นตัวกำกับพฤติกรรมที่จะทำให้นมนุษย์แยกแยะสิ่งที่ผิดที่ถูกต้องด้วยตนเองจากส่วนลึกภายในจิตใจ และเหตุผลเชิงศีลธรรมอันเกิดจากการสังสมประสบการณ์ และการบ่มเพาะถ่ายทอดโดยครอบครัว พ่อ แม่ ผู้ปกครองตั้งแต่เกิดจนโต คุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจนี้ มีส่วนสำคัญในการที่จะใช้เป็นเครื่องกำกับการตัดสินใจที่จะกระทำ และสามารถใช้เป็นกรอบในการพิจารณาให้ยุติการพึ่งพิงยา

เสพติดทั้งจากการเสพ และจำหน่าย ด้วยความเข้าใจจากส่วนลึกที่ว่าสิ่งที่กำลังทำอยู่นั้นจะส่งผลอย่างไรต่อไปกับชีวิต

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นวิธีวิทยาในการร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงกับผู้ร่วมวิจัยที่เป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่เป็นทั้งผู้เสพ และผู้ค้ายาเสพติด โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเชิงทฤษฎี จำนวน 12 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เข้าร่วมกระบวนการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน กลุ่มผู้พินโทษ จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้มีแบบแผนที่แตกต่างกันไป หรือ Negative Case จำนวน 3 คน โดยผู้ร่วมวิจัยทุกคนต้องเป็นผู้ต้องขัง หรือเป็นผู้พินโทษ จากคดียาเสพติดที่เคยเป็นผู้เสพ และผู้จำหน่าย โดยเคยผ่านการบำบัดยาเสพติดทั้งจากภายนอกเรือนจำในระบบบำบัดต่างๆ เช่น ระบบสมัครใจในโรงพยาบาล ระบบบังคับบำบัดโดยสำนักงานคุมประพฤติ และระบบต้องโทษในเรือนจำ เป็นผู้ที่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือสัมภาษณ์เชิงลึกรายกรณี (Case In-Depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลเชิงทฤษฎีทั้ง 12 คน มีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยเมื่อใดก็ได้ และผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลใดๆ ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูล

การสนทนากลุ่ม จัดขึ้นจำนวน 7 ครั้ง ภายในพื้นที่ของทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุน จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงทฤษฎีได้มาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มร่วมกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นเวลาครั้งละไม่เกินหนึ่งชั่วโมงครึ่ง การสนทนากลุ่มมีกระบวนการ 3 กระบวนการ คือ กระบวนการสร้างตัวตนของความเป็นผู้ต้องขัง กระบวนการแสวงหาทางออกจากยาเสพติด และกระบวนการเสริมสร้างพลังแห่งชีวิตของผู้ร่วมวิจัย โดยทั้ง 3 กระบวนการอยู่ภายใต้การหมุนเกลียว (Spiral) ภายใต้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การสัมภาษณ์เชิงลึกรายกรณี จัดขึ้นจำนวน 6 ครั้ง ในกรณีผู้ที่มีแบบแผนที่แตกต่างกันไป จำนวน 3 คน ใช้การสัมภาษณ์ภายในพื้นที่ของทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุน ในกรณีผู้พินโทษ จำนวน 3 คน ใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ หรือเฟซบุ๊ก

(Facebook) เพื่อขอสัมภาษณ์ที่บ้านของผู้พันโทช โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ไม่เกินหนึ่งชั่วโมงครึ่ง โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview)

การจัดกระบวนการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกรายการนี้ ผู้วิจัยต้องเก็บรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น จึงต้องใช้พื้นที่ห้องที่มีกระจกทึบแสง มีผ้าม่าน หรือมีประตูสำหรับปิดล็อกเก็บรักษาความลับตลอดกระบวนการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียง และกระดาษจดบันทึกข้อมูล

พื้นที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยเลือกทัศนสถานเปิดหนองน้ำขุน ในสถานะที่เป็นสถานที่ปฏิบัติงานของผู้วิจัย และเป็นทัศนสถานเปิด สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม รั้วชายผู้ต้องขังที่เหลือโทษจำคุกต่อไม่เกิน 7 ปี จากเรือนจำอื่นๆ มาอยู่ประจำเพื่อฝึกวิชาชีพ และเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อย ดังนั้น การเลือกทัศนสถานเปิดดังกล่าว จะทำให้สามารถใช้วิธีทวิภาคีเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอันเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังก่อนปล่อยได้อีกด้วย

ทั้งนี้ กระบวนการเก็บข้อมูล กระบวนการศึกษาวิจัย รวมถึงเนื้อหาของข้อเสนอโครงการวิจัยในครั้งนี้ ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 สาขาสังคมศาสตร์ เลขที่ 082/2562 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2562

การเก็บข้อมูล

กระบวนการเก็บข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ก่อนเริ่มต้นกระบวนการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้เชิญผู้ร่วมวิจัยทั้ง 6 คน มายังห้องประชุมด้านหน้าทัศนสถานเปิดหนองน้ำขุนที่เป็นห้องที่มีกระจกมืด ใช้สำหรับจัดประชุมทั่วไปของทัศนสถานฯ โดยผู้อื่นไม่สามารถมองเห็นมาได้จากภายนอก ผู้วิจัยเริ่มต้นเชิญชวนผู้ร่วมวิจัยเข้ามายังห้องประชุมที่จัดเตรียมโต๊ะ เก้าอี้พลาสติกสีฟ้าแบบมีพนักพิง และมีกระดานสำหรับใช้ติดกระดาษข้อความ พร้อมปากกาเคมี อุปกรณ์เหล่านี้ถูกจัดไว้เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยเขียนข้อความลงบนกระดาษ

และนำมาติดบนกระดานดังกล่าว โดยข้อความเหล่านั้นเป็นคำสำคัญ (Keywords) ที่ใช้เป็นเครื่องชี้นำการสนทนา

การสัมภาษณ์ผู้พันโทษศศิยาเสพตติที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย (Case In-Depth Interview) รายละเอียดไม่เกินหนึ่งชั่วโมงครึ่ง จำนวน 1 ครั้ง โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) และใช้เครื่องมือในงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยที่มีแบบแผนที่แตกต่างออกไป (Negative Case) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เฉพาะราย (Case In-Depth Interview) รายละเอียดไม่เกินหนึ่งชั่วโมงครึ่ง จำนวน 1 ครั้ง โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) และใช้เครื่องมือในงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการใช้เครื่องบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ ผู้ร่วมวิจัยกลุ่มดังกล่าวจะเป็นการสัมภาษณ์ในกระบวนการสุดท้ายของการเก็บข้อมูลหรือภายหลังสิ้นสุด การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ร่วมวิจัยกลุ่มที่ 1 เรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้องของการปฏิบัติการวิจัยด้วยการจัดหมวดหมู่ของข้อความ (Grouping) ที่เพียงพอที่จะนำเสนอต่อสาธารณะ รวมถึงการนำมาตีความเรื่องราวประสบการณ์ต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลง โดยผู้วิจัยประมวล วิเคราะห์ และตีความเรื่องราวในประเด็นต่างๆ ให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัย จนนำมาใส่รหัส (Open Coding) เรื่องราวนำมาสร้างเป็นมโนทัศน์ (Concept) ทั้งนี้ จะทำการเปรียบเทียบการให้ความหมาย (Conceptualization) และสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเผยให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การตระหนักรู้ และความเข้าใจในจริยธรรมแห่งตัวตนของผู้ร่วมวิจัยที่ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) บนวิพากษ์วิธี (Critical Method) ด้วยวิธีวิทยา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

จุดเริ่มต้นของการก้าวสู่ผู้เสพยาและผู้ค้ายา

การสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับผู้ติดยา เป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้ร่วมวิจัยต่างรับรู้ถึงการใช้ชีวิตของตนเองก่อนหน้าที่จะรับโทษในเรือนจำว่าการพึ่งพิงยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีกฎหมายที่อาจนำมาสู่การถูกจับกุมให้ต้องรับโทษในเรือนจำ แต่การเสพยา หรือติดยามีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของชีวิตที่ได้พึ่งพิงยาเสพติดเพื่อเหตุผลบางประการของตนเอง

การเข้าสังคม: จุดเริ่มต้นของการเสพยา โดยยาเสพติดเป็นสิ่งที่ใช้เสพเพื่อความสุข เพื่อการเข้าสังคม เพื่อการเที่ยวเตร่ เพื่อการสังสรรค์ และเพื่อการรวมกลุ่มเพื่อนที่ชื่นชอบในชนิดของยาเสพติดเหมือนกัน ยาเสพติดกับผู้ร่วมวิจัยก่อนที่จะรับโทษในเรือนจำจึงมีความหมายในฐานะของการทำให้เกิดสังคมการมีเพื่อนที่คบหาแลกเปลี่ยนช่วยเหลือระหว่างกันในกลุ่ม ทั้งที่ผู้ร่วมวิจัยต่างก็รับรู้ว่ายาสเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีกฎหมาย เพราะมีคนถูกจับติดคุกจำนวนมากเพราะยาเสพติด

กลุ่มเพื่อนวัยรุ่น: การเป็นที่ยอมรับ และมีความสุขร่วมกับกลุ่มเพื่อน เป็นการคบเพื่อนภายใต้บริบททั่วไปในชุมชน โรงเรียน หรือหมู่บ้าน โดยเพื่อนที่ผู้ร่วมวิจัยคบหาอยู่ในขณะนั้นเป็นเพื่อนที่เป็นวัยรุ่น คือ เป็นผู้ที่อยู่ในวัยเล่าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเป็นผู้มีอายุย่างเข้า 20 ปี ที่ออกจากกระบวนการศึกษา โดยเพื่อนที่ผู้ร่วมวิจัยหมายถึงนั้น เป็นผู้ที่เคยถูกชักจูงโดยบุคคลอื่นให้ทดลองเสพยามาแล้วก่อนหน้านี้ และเมื่อได้ทดลองเสพแล้วกลับรู้สึกชื่นชอบฤทธิ์ของสารเสพติดที่ได้เสพเข้าสู่ร่างกาย เพราะทำให้เกิดอารมณ์เคลิบเคลิ้ม มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง ความรู้สึกดังกล่าวเป็นเหตุผล

ที่นำมาสู่การชักชวนให้เพื่อนคนอื่นๆ ได้มาทดลองเสพเพื่อที่จะได้สัมผัสความสุขจากฤทธิ์ของสารเสพติดร่วมกัน

ความเคลิบเคลิ้มหลังการเสพ: ความอยากรู้ และอยากทดลอง เป็นความรู้สึกในส่วนลึกของผู้ร่วมวิจัยที่ปลูกเร้าตัวตนที่ถูกกระตุ้นโดยอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนให้ทดลองยาเสพติด เพราะการบอกเล่าถึงสรรพคุณของยาเสพติดเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความอยากรู้อยากลองได้ทั้งหมด เพราะการพิสูจน์ความจริงแห่งชีวิตของผู้ร่วมวิจัยต้องเกิดขึ้นจากการทดลองการเสพด้วยตนเอง เมื่อผู้ร่วมวิจัยได้ทดลองเสพยาเสพติด ทำให้ผู้ร่วมวิจัยค้นพบว่า ชีวิตตนเองมีความสุขจากการที่ได้เสพสารเสพติดที่ออกฤทธิ์ต่อสมองของตน โดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาการเคลิบเคลิ้ม สนุกสนาน “ดีด” และสามารถทำทุกอย่างได้อย่างรวดเร็วว่องไว อาการเหล่านี้ทำให้ผู้ร่วมวิจัยรู้สึกประทับใจ และหลงใหลฤทธิ์ของสารเสพติดเป็นอันมาก เพราะเป็น “ความสุข”

จุดเริ่มต้นของการค้ายา: รายได้เพื่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เป็นการเปิดประสบการณ์ในประเด็นที่ผู้ร่วมวิจัยสามารถที่จะอธิบายถึงสรรพคุณของยาเสพติดได้ด้วยตนเองจนนำมาสู่ความต้องการที่จะนำเอายาเสพติดมาเป็นสินค้าเพื่อการจำหน่าย เพราะเห็นว่ายาเสพติดสามารถสร้างกำไรที่ดีให้กับผู้ค้า ทั้งนี้ ผู้ร่วมวิจัยเห็นว่าเงินทองเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สามารถใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการมีเงินในวงจรยาเสพติดที่นำมาใช้จ่าย เพื่อการเสพได้อีกด้วย เพราะผู้ร่วมวิจัยเข้าใจดีว่าผลกำไรเป็นของตอบแทนที่เป็นรูปธรรมในวงการยาเสพติด

รายได้ที่ได้รับค่อนข้างสูง: ความเสี่ยงที่มากขึ้น ยาเสพติดทำให้ผู้ร่วมวิจัยมั่งคั่ง ร่ำรวยจากผลกำไรที่เกิดขึ้นจากการจำหน่าย ประสบการณ์ตรงของผู้ร่วมวิจัยในการเริ่มต้นค้ายาครั้งแรกๆ นั้น เริ่มต้นจากการแบ่งขายเป็นถุง ถุงละ 200 เม็ด การขายหรือการจำหน่ายดังกล่าวเป็นการขายไปสุบไปจึงทำให้มีกำไรน้อยหน่อย แต่พอเติบโตขึ้น หรือมีความกล้ามากขึ้นก็จะเอามาจำหน่ายเยอะขึ้น ดังนั้น รายได้จากการจำหน่ายต่อเดือนจึงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจำนวนยาที่ถูกจำหน่ายออกไป แต่โดยเฉพาะสำหรับผู้ร่วมวิจัย คือ ประมาณ 70,000 – 80,000 บาท ต่อเดือน

การวางแผนชีวิตหากมีการถูกจับกุม เป็นการใช้ชีวิตของผู้ร่วมวิจัยเมื่อครั้งที่ยังอยู่ภายนอกเรือนจำที่ยังคงมีการเสพยา และจำหน่ายยาเสพติด โดยผู้ร่วมวิจัยจะมี

การวางแผนตนเองไว้ก่อนล่วงหน้าเสมอว่าสักวันหนึ่งจะต้องได้รับผลตอบแทนจากการทำผิดกฎหมาย เช่น การถูกจับเข้าสู่เรือนจำ หรืออย่างน้อยอาจจะถูกจับเพื่อบังคับให้บำบัดอาการติดยา ผู้ร่วมวิจัยต่างทราบถึงคุณสมบัติของยาเสพติดแต่ละชนิดจากประสบการณ์ตรงของตนเองในฐานะของผู้ที่เคยเสพ คุณสมบัติเหล่านี้ เป็นคุณสมบัติที่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความพึงพอใจ เคลิบเคลิ้ม และต้องแสวงหามาเสพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตนเองมีความสุขอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับผู้ต้องขัง

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ให้กับผู้ต้องขังโดยเรือนจำในฐานะสถาบันเชิงอำนาจที่ถูกวางบทบาทให้เป็นหนึ่งในสถานบำบัดยาเสพติดในระบบต้องโทษ โดยเรือนจำมีส่วนร่วมปฏิบัติการกับผู้ร่วมวิจัยนับตั้งแต่ภายหลังการถูกจับกุม และถูกตัดสินโดยกฎหมายให้ต้องรับโทษในเรือนจำ ภายใต้กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับผู้ต้องขังดังกล่าว ได้เปิดพื้นที่ให้ผู้ร่วมวิจัยในฐานะของผู้ต้องขัง และอดีตผู้ต้องขังได้มีส่วนร่วมในการทบทวนตนเองถึงภาคปฏิบัติการของเรือนจำ ผ่านมุมมองทางสังคมและผ่านบรรทัดฐานทางสังคม โดยผลของการร่วมทบทวนตนเองดังกล่าวเผยให้เห็นมุมมองของผู้ร่วมวิจัยที่มีต่อสังคมที่จับจ้องพฤติกรรมของขบวนการยาเสพติด และจับจ้องการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ และสังคมจะติดตามผู้ร่วมวิจัยไปจนถึงวันที่พ้นโทษจากเรือนจำ

ความรู้สึกปฏิเสธกับการถูกจำกัดพื้นที่ และบังคับกฎระเบียบที่เคร่งครัด เป็นกระบวนการสะท้อนความรู้สึกของผู้ร่วมวิจัยเมื่อต้องเผชิญการถูกจับกุมในข้อหาเสพติด จนนำมาสู่การถูกตัดสินให้รับโทษจำคุกในเรือนจำ โดยผู้ร่วมวิจัยทุกคนต่างมีความรู้สึกปฏิเสธที่จะต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำตลอดเวลาด้วยเงื่อนไขข้อจำกัดของพื้นที่และกฎระเบียบที่เคร่งครัดตลอดเวลา 24 ชั่วโมง เหตุผลส่วนหนึ่งที่สำคัญของผู้ร่วมวิจัยคือ ความปรารถนาที่จะออกไปจากเรือนจำ โดยผู้ร่วมวิจัยบางคนอยากออกไปให้ทันเห็นลูกคลอด บางคนอยากกลับบ้าน บางคนอยากจะใช้ชีวิตที่มีอิสระเสรี แต่สิ่งเดียวที่พอทำได้หลังจากการถูกจับ คือ การขอให้ครอบครัวประกันตัวออกไปจากเรือนจำก่อน

เพื่อดำเนินการขออุทธรณ์คดีต่อศาล หรือเพื่อออกไปเตรียมทำโจษเสงเรื่องราวต่างๆ ภายนอกก่อนที่จะต้องรับโทษในเรือนจำภายหลังสิ้นสุดคำพิพากษา

ปฏิบัติการกำกับผู้ต้องขัง: การปรับตัวและยอมรับกฎระเบียบอย่างเชื่อเชื่อ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งกำกับกายภาพให้กับชีวิตผู้ต้องขังตั้งแต่เข้ามาอยู่ในเรือนจำ โดยเริ่มปฏิบัติการตั้งแต่วันแรก และจะปฏิบัติการเช่นเดิมแบบนี้เรื่อยไปจนกว่าผู้ต้องขังจะพ้นโทษจากเรือนจำ โดยมีภาคปฏิบัติการในแต่ละรายละเอียด ดังนี้ การจัดแยกเป็นสัดส่วน เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ต้องขังทุกคนต้องปรับตัวเข้ากับพื้นที่ภายในเรือนจำที่จะพบเห็นการกำหนดเขตหวงห้ามเฉพาะ การติดตารางพื้นที่ เป็นกระบวนการสร้างการแบ่งแยกพื้นที่ภายในเรือนจำไว้สำหรับภารกิจต่างๆ โดยไม่ให้ผู้ต้องขัง และผู้ร่วมวิจัยเข้าไปรวมกลุ่ม หรือเข้าไปใช้พื้นที่ใดเป็นการเฉพาะได้ตามความปรารถนา โดยการติดตารางพื้นที่ที่ผู้ร่วมวิจัยเผชิญ คือ การกำหนดพื้นที่ไว้สำหรับเป็นเรือนนอน เป็นโรงห้องประชุม เป็นพื้นที่รับประทานอาหาร เป็นพื้นที่ร้านค้าส่งเคราะห์ เป็นพื้นที่รวมพลในเวลาตรวจนับยอด โดยแต่ละพื้นที่จะมีป้ายกำกับไว้ให้ทุกคนอ่าน เพื่อป้องกันพื้นที่นั้นมิไว้เพื่อเหตุผลใด การจัดพื้นที่ตามหน้าที่ใช้สอย เป็นกระบวนการแบ่งแยกบุคคลออกเป็นสองสถานะ คือ สถานะเจ้าหน้าที่ และสถานะผู้ต้องขัง โดยบุคคลทั้งสองสถานะย่อมมีอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน โดยเจ้าหน้าที่จะมีห้องพัก โต๊ะทำงาน รวมถึงเก้าอี้ และสถานที่พักผ่อนตามอัธยาศัยที่เรือนจำจัดให้ ในขณะที่ผู้ต้องขังจะต้องอยู่ในพื้นที่ของกองงานฝึกวิชาชีพ หรือพื้นที่สำหรับผู้ช่วยงานเจ้าหน้าที่ตามจุดต่างๆ ความละเอียดซับซ้อนเชิงเวลาและอวกาศปฏิกิริยา เป็นกระบวนการปฏิบัติการของเรือนจำที่มีต่อร่างกายของผู้ต้องขัง และผู้ร่วมวิจัยตั้งแต่วันแรกที่รับเข้ามาอยู่ในเรือนจำ โดยกระบวนการดังกล่าวมีภาคปฏิบัติการต่อผู้ต้องขังตั้งแต่แรกรับเข้าสู่เรือนจำด้วยกิจกรรมการปฐมนิเทศผู้ต้องขังเข้าใหม่ รวมถึงสอดแทรกไปกับทุกกิจกรรมในกิจวัตรประจำวันของผู้ร่วมวิจัย เช่น กิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้า ตอนเย็น รวมถึงตลอดทั้งวันที่ต้องนับยอดเป็นประจำเพื่อป้องกันการหลบหนี และเพื่อให้ทราบยอดคงเหลือของผู้ต้องขังประจำวัน การจัดวางความสัมพันธ์ทางร่างกายและอวกาศปฏิกิริยา เป็นกระบวนการที่ทำให้ลายเส้นภาพทางกายภาพให้กับผู้ต้องขังที่อยู่ภายใต้อำนาจของเรือนจำอีกชั้นตอนหนึ่ง โดยผู้ร่วมวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการถูกฝึกให้ต้อง “นั่งเข้าระเบียบ” หรือการนั่งหลังตรง ขัดสมาธิ มือทั้งสองข้างวางไว้บริเวณหน้าขา

ทั้งสองข้าง การจัดระบบระเบียบให้กับกระบวนการกำเนิดเป็นกระบวนการที่ผู้ร่วมวิจัยทุกคนต้องเผชิญการฝึกฝนให้ต้องชวนช่วยเข้ารับการอบรมตามกรอบระยะเวลา และโปรแกรมการอบรมต่างๆ ที่เรือนจำเป็นผู้กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการอบรมต้องเชื่อฟังคำสั่ง กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ของระยะเวลา เช่น การเข้าร่วมการอบรมระยะเวลา 4 เดือน หรือ 12 วัน การประกอบสร้างพละกำลัง เป็นกระบวนการที่ผู้ร่วมวิจัยต้องพบเห็น และเคยผ่านกระบวนการของเรือนจำในการมอบหมายงานให้ต้องปฏิบัติ และต้องสร้างผลิตผลให้เกิดขึ้นกับเรือนจำ เช่น ผู้ร่วมวิจัยบางคนที่ต้องจำหน่ายสินค้าประจำร้านสงเคราะห์ก็ต้องทำหน้าที่ขายสินค้าเพื่อให้มีผลกำไรเข้าสู่ร้าน หรือการอยู่ประจำกองงานฝึกวิชาชีพด้านการเกษตรก็ต้องสร้างผลิตผลทางการเกษตรออกจำหน่ายเพื่อให้ได้ผลกำไรตอบแทนกับกองงานฝึกวิชาชีพนั้นๆ

การรับรู้ต่อโทษของยาเสพติด เป็นการรับรู้ที่อยู่ภายในจิตใจของผู้ร่วมวิจัยทุกคนที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมครอบงำไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ รวมถึงคนทั่วไปในชุมชนที่ล้วนมีการถ่ายทอดให้เกิดการรับรู้ต่อประเด็นโทษของยาเสพติดเรื่อยมา นอกจากนี้ ผู้ร่วมวิจัยที่ผ่านประสบการณ์เป็นผู้เสพยาด้วยตนเองยังสามารถสร้างการรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกายภาพของตนเอง รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกอันเป็นผลจากฤทธิ์ของสารเสพติดได้ด้วยตนเอง

บรรทัดฐานทางสังคมในการกำกับยาเสพติด เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่กำกับให้มนุษย์ต้องเคารพ และเป็นข้อห้ามให้มนุษย์ไม่ทำการฝ่าฝืน เพราะหากมีการฝ่าฝืนย่อมถือเป็นความผิดที่ต้องถูกลงโทษ อันหมายถึง หากมีการห้ามปรามไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดแต่หากมีใครฝ่าฝืนย่อมถูกลงโทษ และถูกตัดสินว่าเป็นคนไม่ดี ด้วยเหตุนี้บรรทัดฐานทางสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งในการกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม และร่วมสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับความเป็นผู้ต้องขังที่ต้องเข้ารับการบำบัดรักษา รวมถึงต้องรับโทษจำคุกเพราะถือว่าผู้ที่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นภัยต่อสังคม

การหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมข้อหาด้านยาเสพติด ผู้ร่วมวิจัยมีความพยายามหลีกเลี่ยงการถูกจับเข้าสู่เรือนจำ เพราะผู้ร่วมวิจัยต่างรับรู้ดีว่าการเสพยา และค้าขายเป็นสิ่งผิดกฎหมายที่ผู้เสพยาหากตรวจพบสารเสพติดในปัสสาวะอาจต้องถูกส่งไปเข้ารับการบำบัดยาเสพติด หรือหากพบว่ามีของกลาง คือ จำนวนยาเสพติดก็อาจนำไปสู่การถูกจับกุมให้รับโทษในเรือนจำได้

กระบวนการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดในการกำกับตนเอง

กระบวนการสุดท้ายในการกระตุ้นให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทบทวนถึงพลังในการกำกับชีวิตตนเอง ด้วยการมีวิถีคิดที่เชื่อมั่นในฐานะของการเป็นสมาชิกครอบครัว การเป็นสมาชิกของชุมชน และการมีพลังในการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมภายใต้ประสบการณ์ของการเป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่กำลังจะพ้นโทษจากเรือนจำ โดยรู้จักกำกับตนเอง และเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมในชีวิตประจำวันอย่างเท่าทัน

พลังในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เป็นการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวด้วยการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีกับแฟนสาวอีกครั้งภายใต้การสนับสนุนของผู้ปกครอง พลังในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ก่อให้เกิดพลังในการที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ผ่านการวางแผนชีวิตอีกครั้ง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างมีพลังมีกระบวนการสร้างที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกัน เช่น สร้างความสัมพันธ์กับภรรยา กับลูก หรือกับผู้ปกครอง เป็นต้น เพราะผู้ร่วมวิจัยทุกคนเห็นว่าหากความสัมพันธ์ราบรื่นความอบอุ่นก็จะเกิดขึ้น นั่นหมายถึง จะเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้ชีวิตที่มีอิสรภาพอย่างอบอุ่นอีกครั้งภายใต้ความสัมพันธ์ที่มีให้กัน

พลังในการสร้างอาชีพอย่างมีจริยธรรม เป็นหนึ่งในกระบวนการวางแผนชีวิตภายหลังการพ้นโทษผู้ร่วมวิจัยมองว่าหลังพ้นโทษตนจะเริ่มเป็นผู้ใหญ่ด้วยมีอายุมากขึ้น เพราะช่วงเวลาที่สูญเสียไปก่อนหน้านี้เป็นช่วงเวลาของการใช้ชีวิตในเรือนจำที่ทำให้อายุเพิ่มขึ้นทุกวัน ดังนั้น บทพิสูจน์ความสำเร็จของการเป็นผู้ใหญ่จึงเริ่มขึ้น เพราะต้องมุ่งมั่นทำมาหาเลี้ยงชีพตน และคนรอบข้างตามแต่โอกาสที่จะไขว่คว้าได้ “งานกับเงิน” เป็นสิ่งที่มาคู่กัน “ถ้าไม่มีงานก็ไม่มีเงิน” ดังนั้น ผู้ร่วมวิจัยที่เตรียมตัวพ้นโทษจากเรือนจำ จึงเริ่มต้นวางแผนในการมีงานทำเป็นองค์ประกอบหนึ่ง เพื่อให้ตนเองมีรายได้เลี้ยงดูตนเอง และครอบครัว

พลังในการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคม เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทบทวนตนเองถึงการเป็นสมาชิกของครอบครัว ชุมชน และสังคมที่อาศัยอยู่อย่างมีพลัง โดยการเป็นสมาชิกของแต่ละครอบครัวย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมการปลูกฝังตั้งแต่แรกเกิดจนเป็นผู้ใหญ่ ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวเริ่มต้นตั้งแต่การที่บิดามารดามีความสัมพันธ์ และให้กำเนิดลูกเป็นทายาท

พลังในการกำกับตนเองในสถานการณ์ยาเสพติด เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยร่วมทบทวนตนเอง และบอกกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มว่า “การเสพติด” มิได้ส่งผลเสียต่อผู้เสพเพียงอย่างเดียว แต่กลับส่งผลเสียถึงบิดา หรือผู้ปกครองด้วย การสะท้อนความคิดให้เห็นถึงความคาดหวังที่มีต่อกันระหว่างสมาชิกครอบครัวจึงเป็นพลังผลักดันสู่อนาคตอย่างเข้าใจกัน เพราะในอดีตผู้ร่วมวิจัยอาจจะมองความสุขที่สร้างขึ้นจากตนเอง และกลุ่มเพื่อนฝูงโดยละเลยความสุขของคนในครอบครัว แต่ความคิดเหล่านั้นเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อได้ทบทวนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดต่อตนเอง และคนในครอบครัว การเข้าถึงจุดเปลี่ยนแห่งชีวิต เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ร่วมวิจัยเกิดการตระหนักรู้ต่อปัญหาของยาเสพติดที่มีต่อตนเอง และคนรอบข้าง โดยการตระหนักรู้ดังกล่าวเริ่มต้นจาก ความเข้าใจต่อตนเองว่าควรจะมีบทบาทหน้าที่แบบใด เช่น บทบาทผู้ต้องขัง บทบาทผู้คุม บทบาทตำรวจ และบทบาทหน่วยงานราชการ ดังนั้น หากทำเกินบทบาทที่ควรจะเป็นย่อมถือเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ ความคิดที่เปลี่ยนไป คือ ความคิดที่กว้างขึ้นกว่าเดิม ไม่คิดเหมือนเดิมด้วยการเอาชนะเพียงอย่างเดียว เปลี่ยนเป็นความคิดที่ยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความแตกต่างในความคิด และจุดยืนของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน สังเกตได้จากการให้ความเห็นในแต่ละประเด็นที่ร่วมสนทนากลุ่มร่วมกัน การเข้าถึงคุณค่าในตนเอง เป็นกระบวนการทำความเข้าใจกับคุณค่าในชีวิตที่สามารถใช้กำกับตนเองให้ออกมาจากยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน เมื่อผู้ร่วมวิจัยได้ทบทวนอดีตชีวิตตนเองที่ว่ายาเสพติดมีประโยชน์ เพราะทำให้มีรายได้ ทำให้มีความสุขที่ได้เสพ แต่เมื่อได้รับโทษในเรือนจำเลยทำให้ทบทวนตนเองได้ว่ายาเสพติดมีโทษรุนแรง ไม่ใช่แค่ติดคุก แต่ยังรวมถึงการสูญเสียเวลา การทะเลาะกับแฟนเมื่อเสพยา การนอนไม่หลับเมื่อเสพยา และการเลิกอยู่กับคนที่รัก คุณค่าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เป็นคุณค่าที่จะเกิดขึ้นหากผู้ร่วมวิจัยได้พ้นโทษจากเรือนจำ และไม่กลับไปเสพยาอีก เพราะผู้ร่วมวิจัยตระหนักดีว่าการเสพยาเป็นภัยต่อตัวผู้เสพ และคนรอบข้าง ทำให้ชีวิตตกต่ำลงไปเรื่อยๆ ไม่มีหน้าที่การงานที่ดี ไม่มีพื้นฐานชีวิตที่ดีให้กับครอบครัว

บทสรุปของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้ร่วมวิจัยในการกำหนดเป้าหมายแห่งชีวิตด้วยการนำพาตนเองให้ออกจากวงจรยาเสพติดอย่างยั่งยืน กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองนั้นปราศจากการบีบบังคับด้วยอำนาจจากผู้อื่นการปฏิเสธยาเสพติด คือ การไม่เอา การไม่ยุ่ง เมื่อเห็นคนอื่นเสพยา ผู้ร่วมวิจัยจะไม่ยุ่ง เพราะรู้ว่าถ้าเสพยาอีกก็ต้องกลับมาสู่วงจรเดิม “เสพยา” และ “ค้ายา” เหมือนเดิมที่เป็นบ่อเกิดของการสูญเสียอนาคต และสูญเสียครอบครัว การหันหลังให้กับยาเสพติดจึงเป็นเรื่องของส่วนบุคคล รู้แค่ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ แยกแยะถูกผิดด้วยตนเองให้ได้ การเปลี่ยนแปลงทางความคิด คือ กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วม การสนทนากลุ่มในแต่ละครั้ง โดยครั้งแรกที่ร่วมปฏิบัติการวิจัย ผู้ร่วมวิจัยยังอยากที่จะกลับไปทำยา แต่พอได้คิดย้อนกลับไปกลับมาหลายๆ รอบ อย่างต่อเนื่องจากการที่ได้พบกันทุกสัปดาห์ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยต้องคิดทบทวนตนเองซ้ำๆ และมีการสะท้อนจากคนรอบข้างอยู่เสมอ จนเกิดเป็นความรู้สึกสงสาร และเห็นใจครอบครัว ความปรารถนาแห่งตัวตน คือ ความปรารถนาในการที่จะให้ชีวิตตนเองมีตำแหน่งแห่งที่อย่างใดในสังคม ดังนั้น หากคนเรามีความปรารถนาที่จะยุติการพึ่งพิงยาเสพติดก็จะแสวงหากิจกรรม หรืองานอื่นๆ เข้าร่วมเพื่อให้ตนเองได้ดำรงสถานะของการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีพื้นที่ในการสะท้อนความคิดของตนเองว่าจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างไรถ้าต้องใช้ชีวิตภายนอกเรือนจำ โดยเฉพาะการต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่กำกับพฤติกรรมของพลเมือง

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

นโยบายด้านยาเสพติดที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นนโยบายทั้งป้องกัน แก้ไข และลงโทษผู้กระทำผิด เช่น การบำบัดยาเสพติดทั้งระบบที่เรียกว่า “สมัครใจ” “บังคับบำบัด” และ “ต้องโทษ” ผู้วิจัยอาจถูกจัดให้อยู่ในระบบสุดท้ายเพราะใช้เรือนจำเป็นหน่วยในการบำบัดที่เรียกว่าระบบต้องโทษ

การบำบัดยาเสพติดในเรือนจำ เป็นการบำบัดที่มุ่งเน้นการกำกับทางกายภาพให้กับผู้เข้ารับการบำบัดด้วยกฎระเบียบเชิงวินัยเพื่อสร้างผู้ต้องขังให้มีร่างกายที่เชื่อเชื่อ (Docile Body) กับระบบอำนาจของเรือนจำ โดยร่างกายดังกล่าวของผู้ต้องขังจะยอมทำตามอำนาจของเรือนจำผ่านภาคปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ เช่น การกำกับด้วยตารางเวลา การจำกัดพื้นที่การใช้ชีวิต การจัดวางอากัปกริยา รวมถึงการประกอบสร้างพลกะลั้งในการสร้างสรรค์ผลงานใดๆ ให้กับเรือนจำ แต่การบำบัดยาเสพติดดังกล่าวกลับละเลยจิตใจอันเป็นสิ่งที่อยู่ภายในของผู้ต้องขัง รวมถึงผู้ติดยาเสพติดทุกคนที่จะไม่ได้รับการบำบัดรักษา หรือสร้างการเปลี่ยนแปลงจากภายในเท่าที่ควร

กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากภายในด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เผยให้เห็นว่าเป็นวิธีวิทยาหนึ่งที่มีส่วนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกระบวนการสนทนากลุ่ม โดยผู้ร่วมวิจัยดังกล่าวล้วนเป็นผู้ต้องขังติดยาเสพติดที่ผ่านประสบการณ์การเป็นผู้เสพ และผู้จำหน่ายมาทั้งหมด แต่วิธีวิทยาดังกล่าวก็มีส่วนที่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถสร้างการขบคิด ตระหนักรู้ต่อปัญหาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้

ครอบครัว เป็นส่วนสำคัญของผู้ร่วมวิจัยในฐานะที่มีพื้นฐานความสัมพันธ์และผูกพันระหว่างกันของสมาชิก โดยครอบครัวมีส่วนที่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถทบทวนถึงตนเองในฐานะของสมาชิกครอบครัว และการมีเป้าหมายในการรับผิดชอบดูแลครอบครัว รวมถึงมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเองให้ยุติการพึ่งพิงยาเสพติดอย่างยั่งยืนด้วยการมีครอบครัวอยู่เบื้องหลังให้เกิดพลังในการกำกับตนเองดังกล่าว

จากผลการศึกษาเผยให้เห็นว่า ผู้ต้องขังที่เป็นผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกระบวนการสนทนากลุ่มมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตภายใต้บริบทของบรรยากาศการสนทนากลุ่มที่เสมอภาค และเห็นคุณค่าจากการเปิดพื้นที่ให้ได้ร่วมแลกเปลี่ยนภายใต้บริบทของเรือนจำ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และวิถีคิดด้วยการใคร่ครวญถึงจริยธรรมแห่งตัวตนในฐานะของผู้ที่ถูกบ่มเพาะถ่ายทอดจากครอบครัว ชุมชน และสังคม

การบำบัดยาเสพติดที่จิตใจ จึงเป็นวิธีการบำบัดยาเสพติดอย่างหนึ่ง เพราะจิตใจของมนุษย์มีความปรารถนา (Desire) แห่งชีวิต รวมถึงมีจริยธรรมแห่งตัวตนอัน

เป็นจริยธรรมที่ได้รับการบ่มเพาะโดยครอบครัวตั้งแต่แรกเกิดที่สามารถปลูกฝังความคิดให้นําเอาจริยธรรมดังกล่าวกลับมาใช้ในการใช้ชีวิตให้ผู้ติดยา หรือผู้ค้ายาสามารถยุติการพึ่งพิงยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีวิทยาที่ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงกับผู้ร่วมวิจัยอย่างเป็นกระบวนการด้วยความเสมอภาค ดังนั้น ผลการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะจากการศึกษาที่ว่า หากนำวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปทดลองปฏิบัติการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้ติดยา หรือ ผู้ค้ายาด้วยระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น อาจจะนำมาสู่ผลลัพธ์ของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

บุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลรอบข้าง เช่น คนในครอบครัวที่เป็นบิดามารดา รวมถึงสามีภรรยา มีส่วนที่จะทำให้นักุญษเกิดการทบทวนตนเองด้วยการกลับมาทบทวนถึงคุณค่าของความผูกพัน และสายสัมพันธ์ที่มีระหว่างกันตั้งแต่เกิด ดังนั้น บุคคลใกล้ชิด หรือบุคคลรอบข้างจึงควรส่งเสริมให้นํามาเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงในจิตใจให้กับผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่ต้องกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัวภายหลังจากการพ้นโทษ หรือพ้นจากการบำบัดยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2560). *สังระเปียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง การเลื่อนหรือลดชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษจำคุก และการพักการลงโทษ* (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2562, จาก <http://lad.correct.go.th/>
- กรมราชทัณฑ์. (2563). *รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2019-03-01&report=drug,
- กรมราชทัณฑ์. (2563). *สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง*. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.correct.go.th/recstats/>

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *แนวทางการดำเนินงานยาเสพติด*. สมุทรสาคร: บริษัท บอร์น ทู ปี พับลิชชิง จำกัด
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *มาตรฐานการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบ ควบคุมตัวในระบบบังคับบำบัดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545*. สมุทรสาคร: บริษัท บอร์น ทู ปี พับลิชชิง จำกัด.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *มาตรฐานการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดระบบต้องโทษในเรือนจำ/ทัณฑสถาน*. สมุทรสาคร: บริษัท บอร์น ทู ปี พับลิชชิง จำกัด.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure) การดำเนินงานบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด ระบบสมัครใจ กรณีสมัครใจรักษา (ในสถานพยาบาล), (จิตสังคมในสถานศึกษา) และกรณีสมัครใจตามประกาศ คสช. ฉบับที่ 108/2557*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข, กองบริหารการสาธารณสุข.
- กาญจนา บุญยัง. (2558). *ชวนาฆ่าตัวตาย: รัฐ โครงสร้างเศรษฐกิจ และความรุนแรง. (ดัชนีนิพนธ์ปริญญาดัชนีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์)*.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2554). *การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม: แนวคิดและวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2555). *ทฤษฎีวิพากษ์นโยบายและการวางแผนสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2561). *สังคมสงเคราะห์สุขภาพจิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชานนท์ โกมลมาลย์. (2560). *พื้นฐานสังคมสงเคราะห์สุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- ทองกร โภคธรรม และนพพร ประชากุล. (2547). *ร่างกายใต้บังการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

- เบญจวรรณ บุญโทแสง. (2559). *การสร้างร่างกายที่สยบยอมของผู้ต้องขังหญิงต่ออำนาจในเรือนจำ*. (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาดุสิตบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- มานิช หล่อตระกูล และปราโมทย์ สุคนิชย์. (2558). *จิตเวชศาสตร์รามานาธิบดี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสริมภาพและการสรรค์สร้าง Action Research: Freedom and Creativity-Based Research*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2519). *จริยศาสตร์เบื้องต้น มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2521). *ปรัชญา*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). *การศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม, สำนักกิจการในพระตำราิพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
- สุดสงวน สุธีสร. (2541). *อาชญากรรม: ความหมาย ขอบเขต และทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทิสภา ถาน้อย. (2561). *สมองและสารสื่อประสาท ความผิดปกติในภาวะติดสารเสพติด Brain and Neurotransmitters: Abnormalities in Drug Addiction*. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (2561). *ปรัชญาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2561). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัดวนิดาการพิมพ์.

- อภิญา เวชยชัย. (2557). *การเสริมพลังอำนาจในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Arellano Rubi, Balcazar E. Fabrico , Alvarado Francisco & Suarez Sergio. (2015 December). A participatory Action Research Method in a Rural Community of Mexico. *Journal of University of Psychologica*. 14(4), 1197–1208.
- Galtung Johan. (1990 August). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*. 27(1), 291-305.
- Kuhar Michael. (2014). *The Addicted Brain*. United States of America: Pearson Education, Inc.
- Sedgwick Sally. (2008). *Kant's Groundwork of the Metaphysics of Morals*. New York: Cambridge University Press.

การศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง
ของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
A Study of The Sufficiency Economy Level of
Tha Muang Subdistrict Municipality,
Selaphum District, Roi Et Province

เบญจวรรณ บุญโทแสง¹

Benchawan Boontosang²

อภิรักษ์ บวรรุ่งโรจน์³

Apirak Burarungroj⁴

ธรรมรัตน์ สินธุเดช⁵

Thammarat Sinthudet⁶

วุฒิชัย ตาลเพชร⁷

Vutichai Tanphed⁸

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
E-mail: benjawan@reru.ac.th

²Assistant Professor Dr., Political Science, Faculty of Law and Politics,
Roi Et Rajabhat University.

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
E-mail: j_law_1976@reru.ac.th

⁴Assistant Professor, Laws Program, Faculty of Law and Politics,
Roi Et Rajabhat University.

⁵ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
E-mail: tmr_mon@hotmail.com

⁶Assistant Professor, Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat
University.

⁷อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
E-mail: vutichaitanphed@gmail.com

วาสนา เลิศมะเลา⁹
Wasana Lertmalao¹⁰

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลท่าม่วง โดยอาศัยตัวชี้วัดหลัก 5 ตัวชี้วัด ภายใต้กรอบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม หลักฐานเชิงประจักษ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าม่วงและประชาชนในชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดหมวดหมู่ ตีความ และนำเสนอผลการศึกษด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลท่าม่วงมีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเข้าข่ายหรือองค์กรแห่งความยั่งยืน เนื่องจากการดำเนินครบทุกประเด็นตามตัวชี้วัด ได้แก่ มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย มีการวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม และมีการวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยิ่งไปกว่านั้นเทศบาลตำบลท่าม่วงยังเป็นองค์กรที่มีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในระดับเข้าใจหรือเป็นองค์กรแห่งความสุข นั่นคือ สามารถบริหารงานภายในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุขที่มีการจัดการความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในองค์กรเป็นประจำ มีความรักสามัคคีของบุคลากร มีพื้นฐานความมีเมตตาจิตและอุเบกขาของบุคลากร มีการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุหรือหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และบุคลากรในองค์กรเป็นผู้ที่มีความสุข แม้ว่าเทศบาลตำบลท่าม่วงจะยังมีปัญหาด้านของภาวะหนี้สินและอบายมุข อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบลท่าม่วงยังไม่สามารถเป็นองค์กร

⁸Lecturer, Political Science, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University.

⁹เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, E-mail: wasana@reru.ac.th

¹⁰General Administrative Officer, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University.

ระดับเข้าถึงหรือเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุขได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านความต่อเนื่องในการดำเนินการ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลายาวนาน เพื่อให้สามารถมองเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, เทศบาลตำบลท่าม่วง

Abstract

This article aims to study the level of sufficiency economy of Tha Muang Subdistrict Municipality by using 5 key indicators under the management framework of administrative organizations at the sub-district level according to the philosophy of the sufficiency economy. This is a qualitative research that compiles data from relevant research theoretical papers, participatory observation, empirical evidence and in-depth interviews with key informants which are official in Tha Muang Subdistrict Municipality and people in the community by using the data analyzed in content analysis, categorization, interpretation, and presenting the study results with analytical descriptive.

The study found that Tha Muang Subdistrict Municipality has the level of sufficiency economy at the organizational level of sustainability. Since all issues have been implemented in accordance with the indicators, including transparent management, good governance and no illegal actions, participatory planning and planning and having work plans to pass from generation to generation in accordance with the philosophy of the sufficiency economy. Moreover, Thamuang Subdistrict Municipality has the level of sufficiency economy at the organizational level of happiness, that is able to manage the work within the organization to be a happy organization with knowledge management

and knowledge sharing, regularly within the organization have love, mental equality of personnel, principles to live happily together in society and happiness. Although, Tha Muang Subdistrict Municipality still has problems in terms of debt and lottery.

However, Tha Muang Subdistrict Municipality is still not able to be an access level organization or a benefit organization due to the continuity limitation in the operation which requires a long time in order to be able to see the actual results in practice, sustainably and with real benefits

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Local Government Organization, Tha Muang Subdistrict Municipality

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันได้ชื่อว่า เป็นสังคมทันสมัยที่รับเอากระแสความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) แบบตะวันตกเข้าสู่ประเทศอย่างเต็มรูปแบบ ความเป็นสมัยใหม่หรือความทันสมัยที่ถาโถมเข้าสู่วิถีความเป็นไทยได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ภายใต้วาทกรรม “การพัฒนา” ที่ทุกคนในสังคมล้วนเชื่อกันว่าเป็นความเจริญก้าวหน้าของประเทศที่ดีงาม อันจะนำมาสู่ความอยู่ดีมีสุขและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของพลเมืองทุกคนในประเทศ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ปรากฏขึ้นในความเป็นจริงในสังคมไทยกลับชี้ชวนให้ตั้งข้อสังเกตว่า ประเทศไทยปัจจุบันเป็นสังคมที่ดีที่ได้รับการพัฒนาแล้วจริงหรือ ความทันสมัยหรือความเป็นสมัยใหม่ทำให้คนไทยมีชีวิตที่ดีงามดังที่ควรจะเป็นจริงหรือ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่รอบตัวได้ฉายภาพสังคมไทยที่พัฒนาไปอย่างกระจุกตัวเป็นหย่อมๆ เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำและปัญหาสังคมที่มีช่องว่างในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นช่องว่างทางเศรษฐกิจ ช่องว่างทางการเมือง หรือช่องว่างทางสังคม ความบิดเบือนที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ผู้เขียนมองว่า ความเป็นสมัยใหม่ที่ครอบงำประเทศไทยอยู่นี้เป็นเสมือน

เหรียญสองด้าน ซึ่งมีไข่มุ่แต่ความสวยงามและความเจริญก้าวหน้าเท่านั้น หากแต่อีกด้านหนึ่งกลับเป็นความมึดมนและเป็นสภาพปัญหาที่นับวันนั้นยากจะแก้ไข

ในทัศนะของผู้เขียนมองว่า วิถีความเป็นสมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงระบบรากฐานทางความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิตแบบใหม่ในสังคมอย่างน้อย 4 ประการสำคัญ กล่าวคือ 1) การเปลี่ยนประเทศไทยเป็นประชาธิปไตย (Democracy) ระบอบการปกครองที่ได้ชื่อว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดและมีผู้คนให้ความนิยมชมชอบมากที่สุดในโลกปัจจุบัน จากเดิมที่ไทยเคยปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตย (พ่อปกครองลูก) และระบอบสมบูรณาสิทธิราชย์มาเป็นเวลาช้านาน 2) การเปลี่ยนประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมนิยม (Industrialism) ที่ให้ความสำคัญกับความเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่เน้นการผลิตสินค้า โดยใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ การคมนาคมขนส่ง และการติดต่อสื่อสาร (Best, 2001, น. 195) ทำให้กลุ่มคนที่เป็นแรงงานหลักของประเทศเปลี่ยนจากเกษตรกร ช่างฝีมือ หรือผู้ค้าขนาดย่อม มาเป็นสังคมอุตสาหกรรม 3) การเปลี่ยนประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่ทำงานตามกลไกตลาด นายทุนหรือเจ้าของทุนเป็นผู้ควบคุมการค้าอุตสาหกรรม และวิถีการผลิต โดยมีเป้าหมายสำคัญอย่างเดียวกันเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด 4) การเปลี่ยนประเทศไทยเป็นประเทศแม็คโดนัล (McDonalidization) โดยการเป็นสังคมแม็คโดนัลที่ใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลที่เกินตัว (Hyperrationality) มุ่งเน้นหลักประสิทธิภาพ (Efficiency) การคำนวณได้ (Calculability) การคาดการณ์ได้ (Predictability) และการควบคุม (Control) (Ritzer, 1996, P. 578) ด้วยเหตุนี้เอง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบใหม่และการเปลี่ยนรูปประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยโดยรวมที่มีเป้าหมายสำคัญที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ อันเป็นผลให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในสัดส่วนที่สูงตกอยู่ในมือของนายทุนและชนชั้นนำของประเทศ และเมื่อคนเหล่านี้มีอำนาจทางเศรษฐกิจก็พยายามใช้อำนาจดังกล่าวครอบงำอำนาจทางการเมืองผ่านระบบการเมืองในรูปแบบต่างๆ ที่เรียกว่า “ธุรกิจการเมือง” คือการเมืองที่วางอยู่บนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของนักธุรกิจและชนชั้นนำเป็นหลัก ท้ายที่สุดประเทศไทยก็

หนีไม่พ้นปัญหาสังคม เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาคุณภาพชีวิตประชากร และ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชาติ

ฉะนั้นแล้ว ความหวังที่จะปรับเปลี่ยนการเมืองลักษณะเช่นนี้ ส่วนหนึ่ง จึงต้องพึ่งการเมืองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอยู่กับประชาชนในระดับฐานรากค่อนข้างมาก ดังนั้นโอกาสที่จะบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่จึงยังมีโอกาสเป็นไปได้มากกว่าการเมืองในระดับประเทศ ที่นักการเมืองจะต้องตอบสนองต่อผลประโยชน์ของชนชั้นนำ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุน และมีทรัพยากรพร้อมทุกด้านเพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง อีกทั้งในทางปฏิบัติจริงนักธุรกิจ ซึ่งเป็นชนชั้นนำเหล่านี้ต่างให้การสนับสนุนทุกพรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้ การขับเคลื่อน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้าใจและน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตน จึงเป็นความหวังที่จะลดอิทธิพลของธุรกิจการเมืองในระดับประเทศได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมพลังของประชาชนจากชุมชน ฐานรากและการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ด้วยการน้อมนำแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นรากฐานความคิดและต่อยอดสู่การปฏิบัติจริง

บทความชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการนำเสนอผลการศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นทางการ ในลักษณะที่สะท้อนความหมายที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้ไว้ ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหวังที่จะช่วยให้สามารถทราบระดับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำลังดำเนินอยู่ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการยกระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละองค์กรให้สูงขึ้น ภายใต้ฐานคิดที่เชื่อว่า ยิ่งองค์กรปฏิบัติได้ตามความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงสูงได้มากขึ้นเท่าใด ผลประโยชน์หรือประโยชน์สุขที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวมก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยที่น้อมนำความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นทางการมาประยุกต์ใช้ เริ่มจาก “คำปรารภ” หรือข้อความที่ได้นำเสนอเบื้องต้นจากสำนักพระราชวังถึงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่า (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2559)

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชมดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ” สำหรับความหมายของคำว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ได้พระราชทานไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

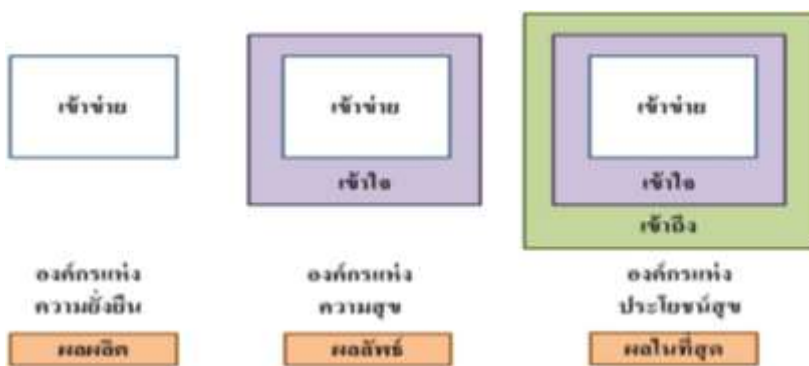
มากที่สุด ซึ่งเริ่มจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และได้แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537)

หน้าที่ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบล คือ ส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน อีกทั้งยังกำหนดให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ดังกล่าวมีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ฉะนั้นหลักของการศึกษาค้นคว้าจึงกำหนดกรอบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 7 ประเด็น คือ 1) การบริหารงานขององค์กรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การวางแผนและการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมจากประชาชน 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 4) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ยั่งยืน 5) การจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย 6) การอนุรักษ์ พื้นฟูและสืบสานงานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 7) การดูแลผู้เปราะบางและผู้ยากไร้ในชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชุมชนในที่สุด

ที่สำคัญ จากกรอบการบริหารจัดการทั้ง 7 ประเด็นนี้ นำมาสู่การกำหนดตัวชี้วัดในการวิเคราะห์ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษาค้นคว้าจำนวน 12 ตัวชี้วัด เพื่อประเมินระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลท่าม่วง โดยแบ่งระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงออกได้เป็น 3 ระดับ นั่นคือ “เข้าข่าย” “เข้าใจ” และ “เข้าถึง” ดังตารางและภาพข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 กรอบตัวชี้วัดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

เข้าข่าย (องค์กรแห่งความยั่งยืน)	เข้าข่าย (องค์กรแห่งความยั่งยืน)	เข้าถึง (องค์กรแห่งประโยชน์สุข)
1. การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย	5. การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข	9. การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข
2. การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม	6. งานโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม	10. การจัดการศึกษา สาธารณสุข และการจัดการขยะในระดับที่สูงขึ้น
3. การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น	7. งานส่งเสริมอาชีพ เกษตรกรรมและวิสาหกิจชุมชน	11. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น
4. งานโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ	8. งานด้านสังคมและวัฒนธรรม	12. การจัดกิจกรรมลดปัญหาสังคม และเพิ่มสวัสดิการสังคมเท่าที่สามารถทำได้
ผลผลิต	ผลลัพธ์	ผลในที่สุด

ภาพที่ 2 ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กร เข้าข่าย-เข้าใจ-เข้าถึง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากตัวชี้วัดทั้ง 12 ตัวชี้วัดที่ถูกจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ เข้าข่าย-เข้าใจ-เข้าถึงนี้ ได้ถูกกำหนดให้มีทั้งตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดรองในแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหลักที่จะสะท้อนให้เห็นระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลท่าม่วง กล่าวคือ “องค์กรระดับเข้าข่าย” ตัวชี้วัดหลักคือ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3 ตัวชี้วัดรองคือ ตัวชี้วัดที่ 4 “องค์กรระดับเข้าใจ” ตัวชี้วัดหลักคือ ตัวชี้วัดที่ 5 ตัวชี้วัดรองคือ ตัวชี้วัดที่ 6, 7, 8 และ “องค์กรระดับเข้าถึง” ตัวชี้วัดหลักคือ ตัวชี้วัดที่ 9 ตัวชี้วัดรองคือ ตัวชี้วัดที่ 10, 11, 12 ฉะนั้นแล้ว ในบทความชิ้นนี้ จึงขอเสนอแนะผลการศึกษาในตัวชี้วัดหลักดังกล่าว เพื่อความชัดเจนและกระชับในการสรุปผลการศึกษาดังนั้นแล้ว **“ระดับเข้าข่าย” (องค์กรแห่งความยั่งยืน)** จะประเมินตัวชี้วัดหลัก 3 ตัวชี้วัด คือ การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย, การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม และการวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น **“ระดับเข้าใจ” (องค์กรแห่งความสุข)** จะประเมินตัวชี้วัดหลัก 1 ตัวชี้วัด คือ การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข และ **“ระดับเข้าถึง” (องค์กรแห่งประโยชน์สุข)** จะประเมินตัวชี้วัดหลัก 1 ตัวชี้วัด คือ การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งทำการวิจัยด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) หลักฐานเชิงประจักษ์ อันได้แก่ ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ITA) ด้านคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน และด้านวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร, ภาพถ่ายกิจกรรมการวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม, แผนพัฒนาสี่ปี พ.ศ. 2561-2564 เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, เทศบัญญัติ เทศบาลตำบลท่าม่วง, งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562 เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, สรุปโครงการตามแผนพัฒนาและเทศบัญญัติ เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, รายงานการประชุมสภา เทศบาลตำบลท่าม่วง, ภาพถ่าย

กิจกรรมการทำประชาคม เทศบาลตำบลท่าม่วง, เฟสบุ๊คเทศบาลตำบลท่าม่วง, เว็บไซต์ของเทศบาลตำบลท่าม่วง, เอกสารปิดประกาศที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ด้านหน้าเทศบาลตำบลท่าม่วง, ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาฯ และเทศบัญญัติ เพื่อประกาศประชาสัมพันธ์เสียงตามสายแต่ละหมู่บ้าน, ภาพถ่ายกิจกรรมการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น, โครงการที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น, เอกสารการเงินและงบประมาณ, ภาพถ่ายการจัดการความรู้

นอกจากนี้ งานชิ้นนี้ยังใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เป็นบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 12 คน ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีตำบลท่าม่วง, รองนายกเทศมนตรีตำบลท่าม่วง, ประธานสภาเทศบาลตำบลท่าม่วง, เลขานุการสภาเทศบาลตำบลท่าม่วง, ปลัดเทศบาลตำบลท่าม่วง, ผู้อำนวยการกองคลัง, หัวหน้าฝ่ายปกครอง, นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ, นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ, ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน และนักจัดการงานทั่วไป รวมไปถึงประชาชนในชุมชนที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าม่วง จำนวน 10 คน ได้แก่ ประธานชุมชนบ้านท่าม่วง, กรรมการชุมชนบ้านท่าม่วง และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง เมื่อดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ก็จะนำบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่การวิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบการวิเคราะห์ที่กำหนดขึ้น โดยการตีความผ่านแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นฐาน และนำเสนอผลการศึกษาด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการศึกษา

การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาลและไม่มีการทำผิดกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ พบว่า การบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าม่วง มีประเด็นสำคัญ 6 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1) ไม่มีความพยายามที่จะร่วมมือกันหาผลประโยชน์ระหว่างนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล หัวหน้าช่างและหัวหน้าคลัง การบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าม่วง เป็นไปอย่างโปร่งใส ที่ผ่านมามีเรื่องร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบ หรือหน่วยงานที่อยู่เหนือกว่าเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสหรือการทุจริต

2) ไม่มีการดำเนินงานใดที่ผิดกฎหมายและไม่ถูกร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบ เนื่องจากในรอบระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมาของการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลท่าม่วงคนปัจจุบัน ไม่พบว่ามีกรณีการดำเนินงานที่ผิดกฎหมาย ไม่ถูกร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบหรือหน่วยงานที่สูงกว่า และไม่มีการเข้ามาตรวจสอบของสำนักตรวจเงินแผ่นดินในกรณีที่มีการทุจริตแต่อย่างใด การเข้ามาของสำนักตรวจเงินแผ่นดินเป็นการเข้ามาตรวจสอบในรอบปีปกติ

3) การตกลงราคาในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบ และดำเนินการด้วยความโปร่งใส เทศบาลตำบลท่าม่วงได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กรณีที่วงเงินไม่เกิน 500,000 บาท จะดำเนินการโดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง โดยการที่นายกเทศมนตรีท่าม่วงให้ความเห็นชอบรายงานขอซื้อขอจ้างแล้ว ให้มีคณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง โดยจะเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของเทศบาลตำบลท่าม่วงกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอ หรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคารวมทั้งการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุกับผู้ประกอบการโดยตรงในวงเงินเล็กน้อยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในบางกรณี เทศบาลตำบลท่าม่วงได้จัดทำข้อตกลงเป็นหนังสือโดยไม่ทำตามแบบสัญญาเฉพาะในกรณีการจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีคัดเลือกมีความจำเป็นเร่งด่วน

ที่ต้องใช้พัสดุนั้น อันเนื่องมาจากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้ ซึ่งหากใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปจะทำให้ไม่ทันต่อความต้องการใช้พัสดุ หรือการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่มีการผลิต จำหน่าย ก่อสร้าง หรือให้บริการทั่วไป และมีวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างครั้งหนึ่งไม่เกินวงเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือมีความจำเป็นต้องใช้พัสดุนั้นโดยฉุกเฉิน เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติ หรือเกิดโรคติดต่ออันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ หรือในกรณีที่มีการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป หรือวิธีคัดเลือกอาจก่อให้เกิดความล่าช้า และอาจทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

4) มีการประกวดราคาในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส โดยตั้งราคาโครงการตามราคากลาง ในกรณีที่มิมีวงเงินเกิน 500,000 บาท ใช้วิธีประกาศเชิญชวนในเว็บไซต์ โดยมีการประกวดราคาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) ซึ่งวิธีนี้ทำให้เทศบาลมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะในอดีตนั้นผู้สนใจที่ต้องการเสนอราคาจะต้องเข้าไปดำเนินการในสถานที่ราชการ ทำให้ทราบว่ามีใครบ้างที่จะเข้าร่วม อันเป็นการง่ายที่จะเกิดการทุจริตหรือสมยอมกันระหว่างผู้รับจ้างหรือผู้ขายสินค้าในการตกลงราคากันมาก่อนที่จะทำการประมูลราคา ส่งผลให้รัฐเสียประโยชน์ และได้รับบริการหรือสินค้าที่มีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องนี้จึงได้เกิดการพัฒนาระบบ e-bidding ขึ้นมา เพื่อใช้การประมูลงานแทน โดยผู้เสนอราคาทุกคนต้องเสนอผ่านระบบเท่านั้น และผู้เสนอราคาแต่ละคนจะไม่ทราบว่ามีใครเสนอราคาบ้าง จะไม่มีใครเห็นราคาของคนอื่น ทำให้การตกลงราคามีความโปร่งใส เชื่อถือได้ และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำโครงการได้ การจัดซื้อจัดจ้างในเทศบาลตำบลท่าม่วง ทั้ง “การตกลงราคา” และ “การประกวดราคา” จึงเป็นไปตามระเบียบและดำเนินการด้วยความโปร่งใส และมีระบบการประเมินที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าโปร่งใส และมีเงินเหลือมากกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดของทุกโครงการที่จัดประมูลโดย e-bidding ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันพิจารณาการนำงบประมาณที่เหลือจากการประมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวมต่อไป (โดยหลักแล้วเทศบาลัญัติของเทศบาลตำบลท่าม่วงจะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีการเฉพาะเจาะจง ไม่ใช่เงินเกินวงเงิน 500,000 บาท ส่วนในกรณีวงเงินเกิน 500,000 บาท จะใช้เงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่อยู่ในแผนพัฒนาตำบลท่าม่วง)

5) ไม่มีการนำนวัตกรรมที่แสดงถึงการดำเนินงานอย่างโปร่งใสที่ได้คิดค้นเองมาใช้ หากแต่มีเพียงการนำนวัตกรรม Electronic Government Procurement (e-GP) มาช่วยในการจัดซื้อจัดจ้าง และนวัตกรรม Electronic Local Administrative Accounting System (e-LAAS) มาใช้กับระบบบัญชีและรายได้ ซึ่งเป็นนวัตกรรมจากส่วนกลางที่คิดขึ้นเพื่อตรวจสอบความโปร่งใส

6) มีการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ที่มีผลกระทบต่อชุมชนเป็นหลัก โดยไม่นับรวมความเดือดร้อนส่วนบุคคลในกรณีเล็กน้อย เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการกำหนดช่องทางการร้องทุกข์อย่างเป็นทางการ มีการจัดปัญหาทั้งหมด 4 เรื่อง และสามารถบรรเทาความเดือดร้อนได้ทั้งหมด คือ 1) ปัญหาถนนลาดยางชำรุด เทศบาลตำบลท่าม่วงได้ดำเนินการให้กองช่างไปแก้ปัญหาโดยซ่อมแซมถนนให้ใช้งานได้ 2) ปัญหาน้ำท่วมและลมพายุพัดหลังคาชำรุด ได้มีการแก้ปัญหาโดยมีการนำเครื่องสูบน้ำไปติดตั้งตามจุดที่เกิดปัญหา และมีการนำหลังคาไปซ่อมแซมให้ผู้ได้รับความเดือดร้อน 3) ปัญหากลิ่นเหม็นจากฟาร์มสุกรที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ชุมชน เทศบาลตำบลท่าม่วงได้มีการแก้ปัญหาเข้ามาหลายครั้งอย่างต่อเนื่อง และท้ายที่สุดได้ให้คำแนะนำให้เจ้าของฟาร์มทำม่านน้ำและปลูกต้นไม้ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี 4) ปัญหาน้ำเน่าเสียของหอยพักในพื้นที่ ซึ่งมีการปล่อยน้ำเสียออกมาภายนอก เทศบาลตำบลท่าม่วงได้มีการแจ้งให้ทางหอยพักดำเนินการซ่อมแซม จนปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข

การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ พบว่า การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลท่าม่วงมีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1) มีการวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาสี่ปี และการปรับปรุงแผนในทุกปีนั้น เทศบาลตำบลท่าม่วงได้ดำเนินการ โดยเป็นกระบวนการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภา ข้าราชการประจำ และภาคประชาชน ซึ่งฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภา และข้าราชการประจำนั้น ถือเป็นภารกิจและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติไว้อยู่แล้ว

ในส่วนของภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนนั้นก็มีช่องทางตามกฎหมาย โดยมีข้อบัญญัติกำหนดไว้ให้เทศบาลต้องมีการจัดทำประชาคม โดยมีการดำเนินโครงการส่งเสริมความการแสดงความคิดเห็น การจัดทำเวทีประชาคมและแผนชุมชน ก่อนการจัดทำแผนฯ โดยให้ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาล จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเขตเทศบาลตำบลท่าม่วงมีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) บ้านหนองสิมหมู่ที่ 1 2) บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 2 3) บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 3 4) บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 4 5) บ้านหนองแดงหมู่ที่ 5 6) บ้านดอนหาดหมู่ที่ 6 7) บ้านนากระต๊อบหมู่ที่ 7 8) บ้านนาเจริญหมู่ที่ 8 9) บ้านท่าใหม่หมู่ที่ 9 10) บ้านหนองสิมหมู่ที่ 10 และ 11) บ้านนากระต๊อบหมู่ที่ 11 ซึ่งประชาชนในแต่ละหมู่บ้านก็จะนำเสนอปัญหาและความต้องการของตนเอง เช่น ปัญหาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน, ปัญหาเรื่องการพัฒนาอาชีพเสริมหลังการเก็บเกี่ยว, ปัญหาเรื่องการป้องกันโรคระบาด เช่น โรคไข้เลือดออก, โรคพิษสุนัขบ้า, โรคฉี่หนู เป็นต้น ซึ่งเทศบาลก็จะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการทำประชาคมในแต่ละหมู่บ้านมาจัดลำดับความสำคัญ โดยมีคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเทศบาล อาทิ กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิกสภาเทศบาล, ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับประถมศึกษา, ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล, ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น โดยสำนักปลัดเทศบาล ซึ่งมีเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนและปลัดเทศบาลเป็นผู้อำนวยการและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน โดยภารกิจและหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ชุดนี้คือ มาช่วยกลั่นกรองการนำเอาข้อมูลปัญหาและความต้องการมาแปลงเป็นโครงการตามแผนฯ และบรรจุโครงการลงในแผนตามลำดับความสำคัญก่อน - หลัง พร้อมทั้งมีการวิพากษ์ร่างแผนพัฒนาฯ ที่ได้ร่วมกันจัดทำแล้วนั้น หลังจากร่างแผนผ่านคณะกรรมการชุดนี้ เทศบาลโดยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนก็จะจัดทำรูปเล่ม เพื่อเข้าสู่เวทีการประชุมสภาเทศบาล เพื่อพิจารณาร่างแผนฯ และจัดทำข้อบัญญัติและประกาศใช้แผนฯ ต่อไป ซึ่งในขั้นตอนนี้เทศบาลตำบลท่าม่วงได้เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนสามารถเข้าร่วมรับฟังการประชุมได้ เพื่อที่จะติดตามว่าปัญหาหรือความต้องการที่ชุมชนได้เสนอมานั้น ได้รับการแก้ไขหรือตอบสนองโดยการจัดทำโครงการตามแผนฯ หรือไม่ ส่วนเรื่องของการร่วมสนับสนุนทรัพยากรของภาคประชาชนที่มีต่อการ

ดำเนินการจัดทำแผนฯของเทศบาลตำบลท่าม่วงนั้น ก็มีการสนับสนุนโดยที่ผ่านมาก็ได้ให้ความสนับสนุนในด้านแรงงานและทรัพยากร เช่น การเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ โดยร่วมกันจัดสถานที่จัดโต๊ะเก้าอี้ที่ศาลาประชาคมในหมู่บ้าน รวมถึงด้านอาหาร เพราะส่วนใหญ่เวลาจัดทำประชาคมจะจัดตอนหัวค่ำ ซึ่งมีการรับประทานอาหารร่วมกันเวลาที่มิเวทีประชาคม เป็นต้น

2) มีการประกาศแผนพัฒนาประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณะได้ทราบแผนในข้อบัญญัติ/ เทศบัญญัติล่วงหน้า เทศบาลตำบลท่าม่วงได้มีการดำเนินการคือ หลังจากที่เทศบาลได้มีการผ่านเทศบัญญัติการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีและอนุมัติการใช้แผนพัฒนาฯ แล้ว ก็จะมีการส่งข้อมูลแผนพัฒนาฯ และเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีไปยังอำเภอเสลภูมิและส่งต่อไปยังจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้มีอำนาจลงนามในการใช้ข้อบัญญัติของเทศบาล และทางเทศบาลฯ ได้มีการประกาศให้สาธารณะได้ทราบโดยผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ 1) มีการประกาศข้อมูลแผนพัฒนาฯและเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีทีหน้าเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลท่าม่วง 2) มีการทำบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้องกับการประกาศใช้แผนพัฒนาฯ และเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ปิดประกาศที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ด้านหน้าเทศบาลตำบลท่าม่วง 3) มีการจัดส่งเอกสารแผนพัฒนาฯ และเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและเอกสารบันทึกข้อความที่เกี่ยวข้องกับการประกาศใช้แผนพัฒนาฯ และเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปยังกำนันผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้านเพื่อดำเนินการประกาศเสียงตามสายที่หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบลท่าม่วงยังไม่มีมีการประกาศงบประมาณที่คงเหลือจากการดำเนินงานตามข้อบัญญัติ/ เทศบัญญัติ ให้สาธารณะทราบทุกไตรมาส

การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ พบว่า การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลท่าม่วง มีประเด็นสำคัญ 1 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น โดยการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเยาวชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม โดยเทศบาลตำบลท่าม่วงได้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนที่ริเริ่มโดยสภาเด็กและเยาวชนตำบลท่าม่วง และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำในทุกปี ซึ่งในหนึ่งปีจะมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง มีสมาชิกจำนวน 140 คน โดยมีทีมนักพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดูแล เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนเสนอประเด็นความต้องการแก่สภาเทศบาล เพื่อนำความคิดเห็นต่างๆ จากการวางแผนของเยาวชนไปจัดทำเป็นเทศบัญญัติ และบรรจุเป็นโครงการตามแผนอนุมัติงบประมาณรายจ่ายของทางเทศบาลฯ ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมาเน้นทางสภาเด็กและเยาวชนฯ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ นั่นคือ 1) โครงการแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด 2) โครงการส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันในระดับต่างๆ 3) โครงการอบรมเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัว 4) กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาภูมิทัศน์รอบหมู่บ้านและสถานศึกษา 5) กิจกรรมจิตอาสาปลูกป่าและบวชป่าในพื้นที่อนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติดงหั้น 6) กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชนสร้างบารุงฝ่ายชะลอน้ำในแม่น้ำชี ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง และ 7) โครงการเด็กและเยาวชนวัยใสขี้ชีปลอดภัยใส่ใจกฎจราจร จากกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลท่าม่วงได้ดำเนินการร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนตำบลท่าม่วงสะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลฯ มีการส่งเสริมให้มีกลุ่มเยาวชนอย่างน้อย 1 กลุ่มที่มีการประชุมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาคประชาชน และแกนนำชุมชนจนนำไปสู่การเสนอจัดทำเป็นโครงการตามเทศบัญญัติของเทศบาล และดำเนินโครงการตามที่วางแผนไว้จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้

การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ พบว่า การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลท่าม่วงมีประเด็นสำคัญ 5 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1) มีการจัดการความรู้ภายในองค์กรเป็นประจำทุกเดือน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความรู้ที่ได้นั้นก็สามารนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสัมฤทธิ์ผล

อย่างน้อยร้อยละ 50 ของปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องการแก้ปัญหาการบริหารจัดการน้ำในการจัดหาระบบบาดาล โซลาร์เซลล์ 16 แห่ง โดยทุกกอง/แผนก/กลุ่มงานได้แก้ปัญหาเรื่องความแรงวัดต่กับเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ร่วมกันในแต่ละส่วน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณและเกี่ยวกับความแรง ซึ่งเกิดปัญหากับผู้รับเหมาในช่วงแรกไม่ได้ทำการปรับแก้ แต่ภายหลังจากได้มีการสรุปความรู้ที่ได้รับ จึงนำไปสู่การให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้รับเหมา จนนำไปสู่ประโยชน์ของทางหน่วยงานของรัฐ

2) เป็นองค์กรที่มีความรักความสามัคคีของบุคลากรในระดับหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว บุคลากรของเทศบาลฯ จะมีการแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่ายอยู่บ้าง โดยบุคลากรจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเพื่อนร่วมงานในกองหรือฝ่ายเดียวกัน มากกว่ากองหรือฝ่ายอื่น ทำให้การอยู่ร่วมกันในองค์กรมีลักษณะเป็นกลุ่มเฉพาะของตนเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงเวลาทำงาน บุคลากรทุกคนก็พร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ทั้งที่ได้รับการร้องขอและไม่ได้รับการร้องขอจากเพื่อนร่วมงาน เห็นได้จากการทำงานบรรเทาภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้น และโครงการจัดงานประเพณีบุญข้าวจีและนมัสการพระธาตุพนมจำลอง หรือโครงการจัดงานประเพณีบุญข้าวปรีวาสรกรรม (บุญเดือนอ้าย) ที่เป็นงานบุญของเทศบาลตำบลท่าม่วง ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น บุคลากรภายในเทศบาลตำบลท่าม่วง ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าม่วง รวมไปถึงท้องที่/ท้องถื่นใกล้เคียง

3) เป็นสังคมที่มีพื้นฐานของความมีมุทิตาจิตและอุเบกขาของบุคลากร ดังจะเห็นได้จากในกรณีทั้งงบประมาณประจำปีไม่พอจ่าย แต่ยังมีโครงการที่จะต้องดำเนินการ ก็มีการแสดงความเอื้อเฟื้อของนายกเทศมนตรีและผู้บริหารได้ออกเงินส่วนตัวของแต่ละคน โดยนายกฯ จะออกเงินมากกว่าตามกำลังของตนเอง ส่วนผู้บริหารคนอื่นๆ ก็จะออกเงินลดหลั่นกันลงมา ทำให้การดำเนินโครงการดังกล่าวสำเร็จลุล่วงลงได้ นอกจากนี้ บุคลากรเทศบาลตำบลท่าม่วงยังมีอุเบกขาต่อกัน เช่น ในการประชุมเมื่อเกิดกรณีพิพาทที่ไม่สามารถตกลงกันได้ และมีแนวโน้มที่จะบานปลาย บุคลากรก็มีความยับยั้งชั่งใจ และสามารถวางเฉยต่อสถานการณ์นั้นๆ โดยการระงับอารมณ์ หยุดโต้เถียงกัน แม้ว่าจะไม่เห็นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การประชุมสามารถดำเนินการต่อไปได้ โดยปราศจากความ

ขัดแย้งที่รุนแรง อีกทั้งยังมีบรรยากาศที่ยอมรับตามเสียงข้างมาก โดยไม่เอาความคิดเห็นของตนเองเป็นที่ตั้ง

4) เป็นสังคมที่มีการปฏิบัติต่อกันตามหลักสังคหวัตถุ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การให้หรือทานภายในองค์กร ดังจะเห็นได้จากเทศบาลตำบลท่าม่วงมีการกำหนดหลักปฏิบัติต่อกันในองค์กรว่า เมื่อถึงวันครบวันคล้ายวันเกิดของบุคลากรคนใดคนหนึ่งที่เป็นวันราชการปกติ จะได้รับของขวัญวันเกิด โดยที่บุคลากรในเทศบาลฯ จะร่วมกันระดมเงินเพื่อจัดหาของขวัญให้แก่บุคลากรเจ้าของวันเกิด อีกทั้งในเทศบาลตำบลท่าม่วง บุคลากรจะมีความยินดีและชื่นชมต่อกันเมื่อเพื่อนร่วมงานได้รับรางวัลค่าชมเชย หรือได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ส่วนการใช้วาจาไพเราะหรือปียวาจา ก็ปรากฏว่า ไม่มีบุคลากรคนใดที่ใช้ภาษาไม่สุภาพต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็น ผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หรือบุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติต่อกัน นอกจากนั้น การอยู่ร่วมกันของบุคลากรยังยึดหลักการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ อย่างเสมอต้นเสมอปลายหรือสมานัตตาภายในองค์กร โดยจะเห็นได้จากนายกเทศมนตรี ผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนมีการปฏิบัติต่อกันด้วยดีอย่างต่อเนื่อง บุคลากรพยายามถนอมน้ำใจกันเพื่อไม่ให้เพื่อนร่วมงานรู้สึกไม่ดี เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

5) บุคลากรเป็นผู้ที่มีความสุข ทุกคนกล่าวตรงกันว่า รู้สึกมีความสุขจากบรรยากาศของการทำงาน ซึ่งเทศบาลตำบลท่าม่วงเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของตนเอง บุคลากรบางคนจึงใช้เวลาอยู่ที่เทศบาลมากกว่าอยู่ที่บ้านของตนเองอย่างเต็มใจ การทำงานของบุคลากรจึงเป็นไปอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม พบว่าบุคลากรเทศบาลตำบลท่าม่วงยังคงมีภาระหนี้สินมากกว่าร้อยละ 60 ของบุคลากรทั้งหมด และยังปรากฏว่ามีบุคลากรเกี่ยวข้องกับอบายมุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งห่วยใต้ดินอย่างแพร่หลาย รวมไปถึงการเล่นการพนันในงานฉาบปอกิจศพด้วย

การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ พบว่า การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลท่าม่วงมีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1) มีการประหยัดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากรประจำ เพื่อมีเงินเหลือไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่มากขึ้น ในรอบปีงบประมาณ 2562 เทศบาลตำบลท่าม่วงมีงบประมาณรวมทั้งสิ้น 30,114,218.5 บาท มีค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากรประจำ จำนวน 6,620,880 บาท คิดเป็นร้อยละ 22 จากจำนวนเงินงบประมาณทั้งหมด โดยสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากรประจำได้ไม่เกินร้อยละ 30

2) ไม่มีการบริหารเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากนายกเทศมนตรีตำบลท่าม่วงคนปัจจุบันได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่จำนวนเพียง 1 วาระ และเมื่อหมดวาระในสมัยแรกได้รักษาการต่อตามประกาศของคณะ คสช. เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการและความมั่นคงของรัฐ ฉะนั้น เทศมนตรีเทศบาลท่าม่วงจึงไม่ใช่ผู้ที่ได้รับการเลือกเข้ามาทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี และ/หรือมีระบบการคัดเลือกตามแนวทางประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักจำนวน 5 ตัวชี้วัด จากจำนวนทั้งสิ้น 12 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มี การทำผิดกฎหมาย 2) การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม 3) การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น 4) การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข และ 5) การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย

เทศบาลตำบลท่าม่วงสามารถบริหารงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่พบความพยายามที่จะร่วมมือกันหาผลประโยชน์ระหว่างนายก, ปลัด, หัวหน้าช่าง และหัวหน้าคลังของ

เทศบาลตำบลท่าม่วง, ไม่พบว่ามี การดำเนินงานใดที่ผิดกฎหมายและไม่ถูกร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การดำรงตำแหน่งของนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน, การตกลงราคาในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบและดำเนินการด้วยความโปร่งใส, การประกวดราคาในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส โดยตั้งราคาโครงการตามราคากลาง เป็นระบบการประเมินที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าโปร่งใส และมีเงินเหลือมากกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดของทุกโครงการที่จัดประมูลโดย e-bidding รวมทั้งมีการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ที่มีผลกระทบต่อชุมชนเป็นหลัก จนสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของชุมชนได้ทั้งหมด แต่สำหรับในประเด็นนวัตกรรมนั้น เทศบาลตำบลท่าม่วงยังไม่มีนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเองเพื่อใช้ในการบริหารงานภายในองค์กรให้เกิดความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ หากแต่มีการนำระบบจากภายนอกมาใช้ทดแทน ซึ่งก็สามารถช่วยให้การบริหารจัดการภายในองค์กรเป็นไปอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีเรื่องที่เป็นการกระทำผิดกฎหมาย ฉะนั้นในประเด็นนี้ การบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าม่วงจึงสอดคล้องไปกับแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำหลักทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติจริงและเกิดผลดีอย่างยั่งยืน

การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม

เทศบาลตำบลท่าม่วงสามารถวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 2 ประเด็น ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการวางแผนการปฏิบัติงานและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภา ข้าราชการประจำ และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ รับฟัง อีกทั้งร่วมสนับสนุนด้านแรงงานและทรัพยากร นอกจากนี้ในส่วนของการจัดทำแผน เทศบาลตำบลท่าม่วงยังได้ดำเนินการประกาศข้อมูลแผนพัฒนาฯ และเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี แล้วปิดประกาศข้อมูลที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ด้านหน้าเทศบาล รวมถึงมีการจัดส่งเอกสารข้อมูลไปยังกำนันผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้านเพื่อดำเนินการประกาศเสียงตามสายที่หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม เทศบาลตำบลท่าม่วง

ยังไม่มีประกาศงบประมาณที่คงเหลือจากการดำเนินงานตามข้อบัญญัติ/ เทศบัญญัติ ให้สาธารณะทราบทุกไตรมาส ฉะนั้นในประเด็นนี้ เทศบาลตำบลท่าม่วงจึงถือได้ว่าได้นำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนและจัดทำแผนอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง

การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

เทศบาลตำบลท่าม่วงสามารถวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดี นั่นคือ เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนที่ริเริ่มโดยสภาเด็กและเยาวชนตำบลท่าม่วง สมาชิกจำนวน 140 คน โดยมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำในทุกปี ที่สำคัญเทศบาลฯ มีการส่งเสริมให้สภาเด็กและเยาวชนฯ มีการประชุมวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาคประชาชน และแกนนำชุมชน จนนำไปสู่การเสนอจัดทำเป็นโครงการตามเทศบัญญัติของเทศบาล และดำเนินโครงการตามที่วางแผนไว้จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้ ในประเด็นนี้ จึงถือได้ว่าเทศบาลตำบลท่าม่วงได้น้อมนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนการทำงานจากรุ่นสู่รุ่นได้เป็นอย่างดี

การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข

เทศบาลตำบลท่าม่วงสามารถบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุขตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 ประเด็น ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าม่วงมีการจัดการความรู้ภายในองค์กรเป็นประจำ โดยภาพรวมทั้งองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือมีการจัดการความรู้ทุกเดือน และความรู้นั้นสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสัมฤทธิ์ผลอย่างน้อยร้อยละ 50 ของปัญหา, เป็นองค์กรที่มีความรักสามัคคีของบุคลากรภายในองค์กร มีการช่วยกันทำงานเมื่อได้รับการร้องขอ มีการอาสาช่วยกันทำงานแม้ไม่ได้มีการร้องขอ, เป็นองค์กรที่มีพื้นฐานความมีมูทิตาจิตและอุเบกขาของบุคลากร บุคลากรทุกคนในองค์กรมีมูทิตาจิตต่อกัน, มีการปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุหรือหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีการให้ทาน การให้วาจาไพเราะหรือ

ปิยวาจา และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย นอกจากนี้ บุคลากรในองค์กรยังเป็นผู้ที่มีความสุขจากบรรยากาศของการทำงาน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ยังมีภาระหนี้สินและปัญหาเกี่ยวกับอบายมุขในวงกว้าง ซึ่งปัญหานี้ยังเป็นปัญหาที่เทศบาลตำบลท่าม่วงต้องดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

การบริหารงานภายในให้ป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข เทศบาลตำบลท่าม่วงสามารถบริหารงานภายในให้ป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุขตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 2 ประเด็น ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าม่วงสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากรประจำได้ โดยคิดเป็นร้อยละ 22 จากจำนวนเงินงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง โดยงบประมาณในส่วนที่เหลือนี้ เทศบาลตำบลท่าม่วงจะได้นำมาใช้ในการพัฒนาส่วนอื่นๆ ที่สำคัญและเร่งด่วนอื่นๆ แต่สำหรับในประเด็นการบริหารเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องนั้น พบว่า นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่เพียง 1 วาระ และเมื่อหมดวาระในสมัยแรกได้รักษาการต่อตามประกาศของคณะ คสช. รวมเวลาดำรงตำแหน่งเพียง 6 ปี ทำให้การบริหารงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ยังไม่มีถือว่ามีความต่อเนื่อง ส่งผลต่อการบริหารจัดการในระยะยาว

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวชี้วัดหลัก		การดำเนินการ
1. การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย		
1.1	ไม่มีความพยายามที่จะร่วมมือกันหาผลประโยชน์ระหว่างนายก, ปลัด, หัวหน้าช่าง และหัวหน้าคลัง อบท.	ดำเนินการ
1.2	ไม่มีการดำเนินงานใดที่ผิดกฎหมายและไม่ถูกร้องเรียนต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบ เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือหน่วยงานที่สูงกว่าในระดับอำเภอและจังหวัดอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่นายก อบท. คนปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 4 ปี	ดำเนินการ
1.3	การตกลงราคาในการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นไปตามระเบียบและดำเนินการด้วยความโปร่งใส	ดำเนินการ
1.4	การประกวดราคาในการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นไปอย่างโปร่งใส โดยตั้งราคาโครงการตามราคากลาง เป็นระบบการประเมินที่	ดำเนินการ

ตัวชี้วัดหลัก		การดำเนินการ
	ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าโปร่งใส และมีเงินเหลือมากกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดของทุกโครงการที่จัดประมูลโดย e-bidding	
1.5	มีนวัตกรรมที่แสดงถึงการดำเนินงานอย่างโปร่งใส หรือการป้องกันการทุจริตภายในองค์กร ภายในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา	ดำเนินการได้บางส่วน
1.6	การจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ที่มีผลกระทบต่อชุมชนเป็นหลัก โดยไม่นับรวมความเดือดร้อนส่วนบุคคล ในกรณีเล็กน้อยจากแหล่งข้อมูลทุกชนิดในพื้นที่ สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของชุมชนได้ทั้งหมด	ดำเนินการ
2. การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม		
2.1	การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม มีการวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ฝ่าย โดยในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ รับฟัง และร่วมสนับสนุนทรัพยากร	ดำเนินการ
2.2	มีการประกาศแผนพัฒนาประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณะได้ทราบแผนในข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติล่วงหน้า มีการประกาศแผนพัฒนาประจำปีให้สาธารณะได้ทราบล่วงหน้าผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย และมีการจัดทำข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติที่ประกอบด้วยแผนพัฒนาประจำปีและเผยแพร่ให้สาธารณะได้ทราบล่วงหน้า	ดำเนินการ
3. การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น		
3.1	ส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนอย่างน้อย 1 กลุ่ม กำหนดนโยบาย/แผนงาน/โครงการร่วมกับภาคประชาชนและนำมาเป็นนโยบายของ อบท.	ดำเนินการ
4. การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข		
4.1	การจัดการความรู้ภายในองค์กรเป็นประจำ โดยภาพรวมทั้งองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือมีการจัดการความรู้ทุกเดือน และความรู้นั้นสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสัมฤทธิ์ผล อย่างน้อยร้อยละ 50 ของปัญหา	ดำเนินการ
4.2	ความรักสามัคคีของบุคลากรภายในองค์กร มีการช่วยกันทำงานเมื่อได้รับการร้องขอ มีการอาสาช่วยกันทำงานแม้	ดำเนินการ

ตัวชี้วัดหลัก		การดำเนินการ
	ไม่ได้มีการร้องขอ (อัตรจรรยา)	
4.3	พื้นฐานความมีมิติทางจิตและอุเบกขาของบุคลากร บุคลากรทุกคนในองค์กรมีมิติทางจิตต่อกัน เช่น มีความยินดีต่อรางวัล/คำชื่นชมที่เพื่อนร่วมงานของตนได้รับจากการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชามีมิติทางจิตและอุเบกขาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ที่จำเป็น	ดำเนินการ
4.4	มีผลการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ คือหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขในองค์กรอย่างครบถ้วน มีหลักในเรื่องการให้หรือทานภายในองค์กร มีหลักในเรื่องการใช้วาจาไพเราะหรือปิยวาจาภายในองค์กร และมีหลักในเรื่องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย หรือสมานัตตาภายในองค์กร	ดำเนินการ
4.5	บุคลากรในองค์กรเป็นผู้ที่มีความสุข มีความสุขจากบรรยากาศของการทำงานในที่ทำงานเหมือนเป็นบ้านหลังที่สอง และบุคลากรอย่างน้อยหรือเท่ากับร้อยละ 60 ไม่มีภาระหนี้สินและปลอดจากอภายมุข	ดำเนินการได้บางส่วน
5. การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข		
5.1	การประหยัดค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากรประจำเพื่อมีเงินเหลือไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ให้มากขึ้น สำหรับ อบท. ที่มีรายรับไม่เกินปีละ 10 ล้านบาท ใช้เงินเพื่อการดังกล่าวไม่เกินร้อยละ 40 และสัดส่วนดังกล่าวจะลดลงร้อยละ 1 ทุกรายได้ที่เพิ่มขึ้น 5 ล้านบาท	ดำเนินการ
5.2	มีการบริหารเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากนายก อบท. คนปัจจุบันได้รับการเลือกเข้ามาทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี และ/หรือมีระบบการคัดเลือกตามแนวทางประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์	ไม่ได้ดำเนินการ

โดยสรุปแล้ว จึงอาจวิเคราะห์ได้ว่า ในภาพรวมเทศบาลตำบลท่าม่วงได้ดำเนินการตรงตามตัวชี้วัดตามกรอบการวิเคราะห์ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงใน “ระดับเข้าข่ายหรือองค์กรแห่งความยั่งยืน” ได้ครบทุกข้อ มีเพียงในส่วนของนวัตกรรม

การบริหารงานเพื่อความโปร่งใสเท่านั้นที่ต้องเร่งปรับปรุงพัฒนาต่อไป โดยหากจะให้นวัตกรรมเป็นไปตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง เทศบาลตำบลท่าม่วงจะต้องสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยตนเองและนำมาใช้ในองค์กรให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ มากไปกว่านั้น เทศบาลตำบลท่าม่วงยังถือเป็นองค์กรที่มีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ใน “ระดับเข้าใจหรือเป็นองค์กรแห่งความสุข” ซึ่งมีการบริหารงานภายในองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุขได้เป็นอย่างดี เว้นเสียแต่ในประเด็นของภาวะหนี้สินและอบายมุข ซึ่งเทศบาลตำบลท่าม่วงต้องพยายามแก้ไขปัญหาทั้งสองประการนี้อย่างจริงจังจริงใจและต้องมีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาทั้งสองประการนี้เป็นปัญหาเรื้อรังที่พบเห็นได้อย่างกว้างขวางในสังคมไทย ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนใดก็ตาม ส่วนการวิเคราะห์ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงใน “ระดับเข้าใจหรือเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข” นั้น ในประเด็นนี้ การดำเนินการของเทศบาลตำบลท่าม่วงยังไม่สามารถเห็นผลได้ เนื่องจากการเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุขต้องอาศัยการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละตัวชี้วัดอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อให้สามารถมองเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่ความยั่งยืนในการบริหารงานแต่ละด้านของบุคลากรแต่ละคนอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงความยั่งยืนและสมดุลในวิถีชีวิตขององค์กรที่คนในองค์กรมีความสุข ประพฤติดีประพฤติชอบ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความร่มเย็นเป็นสุข สามารถแบ่งปันวิถีคิดและทรัพยากรให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้

1. ผลการวิจัยสามารถสะท้อนระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลท่าม่วงตามสภาพความเป็นจริง ในประเด็นการบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย, การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม, การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น, การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข และการบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข

2. ผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลท่าม่วง ทั้งนี้เพื่อให้เทศบาลตำบลท่าม่วงเป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาไปถึงองค์กรระดับเข้าถึงหรือเป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุขในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542).
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2559). *เศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html
- อภิชัย พันธเสน. (2546). *เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์ สังเคราะห์และเรียบเรียงจากการเสวนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ: มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาเศรษฐศาสตร์.
- อภิชัย พันธเสน. (2549). *สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- Best, Shaun. (2001). *A Beginner's Guide to Social Theory*. London: Sage.
- Ritzer, George. (1993). *The McDonaldization of Society: An Investigation into the Changing Character of Contemporary Social Life*. London: Sage.

**ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน
การคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ**
**Factors Affecting Self-Development of
Financial and Fiscal Practitioners with
Information Systems of Public Universities**

พยอม พิงเถื่อน¹

Payom Pungthuan²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ และ 3) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 98 คน และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 98 คน ใช้วิธีการ

¹นักวิชาการเงินและบัญชี กองคลัง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,
E-mail: Payom7917@Gmail.com

²Finance and Accounting Analyst, Finance Division, Office of the President,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok

สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (T-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการพัฒนาด้านตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านเจตคติ รองลงมา ด้านทักษะ และด้านความรู้ 2) ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาด้านตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าทั้งด้านอำนาจ และด้านโอกาสมีคะแนนเฉลี่ยเท่าๆ กัน และ 3) ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาด้านตนเองโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาด้านตนเอง, ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง, ระบบสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยภาครัฐ

Abstract

The objectives of this research were study to 1) the level of self-development needs of financial and fiscal practitioners with information systems of public universities, 2) factors affecting self-development of financial and fiscal practitioners with information systems of public universities and 3) compare factors affecting self-development of financial and fiscal practitioners with information systems of public universities between King Mongkut's University of Technology North Bangkok (KMUTNB) and Thammasat University (TU).

The sample consisted of 98 financial and fiscal practitioners with information systems of KMUTNB and 98 sample form TU. This study employed judgment purposive sampling, which is considered a type of non-probability sampling. Questionnaire was used as a tool to collect data. Statistics consisting of frequency, percentages, mean, standard deviation and T-test were used in data analysis. Results were that 1) the level of self-development needs of financial and fiscal practitioners with information systems of public universities were at high level, when considering in each aspect, it was found that the aspect with highest mean was attitude, followed by skill and knowledge. 2) The opinions towards the factors affecting self-development of financial and fiscal practitioners with information systems of public universities were at high level, structural line of power and opportunity have the same mean. And 3) Financial and fiscal practitioners with information systems of KMUTNB and TU have different factors affecting self-development as a whole and in each aspect with statistical significance at the 0.05

Keywords: Factors Affecting Self-Development, Financial and Fiscal Practitioners, Information Systems, Public Universities.

บทนำ

การพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองของบุคคล โดยปรับพฤติกรรมใหม่ของบุคคลให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์แบบ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสภาพแวดล้อมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

ตลอดเวลา บุคคลที่สามารถพัฒนาตนเองตลอดเวลาย่อมปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ (จิราภรณ์ พรหมทอง, 2559, น. 64) ในโลกยุคปัจจุบันเราจึงควรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับนั้นไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งนักวิชาการต่างก็ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองไว้สอดคล้องกันว่า การพัฒนาตนเองเป็นการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง แก้ไข สรรค์สร้าง เกี่ยวกับตนเอง เพื่อนำไปสู่ความดี ความงาม ความเจริญในตนเองโดยมีความมุ่งหมายสูงสุด คือ การมีชีวิตที่มีคุณภาพมีความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและมีความสุข (สมใจ ลักษณะ, 2552, น. 81) เช่นเดียวกันกับ สุชาติา เหมพรหมราช (2553, น. 555) อธิบายไว้ว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน ความคิด เจตคติ ให้ตนเองเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะให้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าต่อตนเอง หน่วยงานและองค์กร อย่างไรก็ตาม การพัฒนาตนเองนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาด้วยตนเอง การเข้ารับการฝึกอบรม เป็นต้น

การพัฒนาตนเองของบุคลากรในองค์กรจะประสบความสำเร็จได้จะต้องเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ตัวบุคลากรและองค์กร ต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันเพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นแล้ว องค์กรจะต้องมีเครื่องมืออื่นที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้เกิดขึ้น โดยให้ผู้รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเองเห็นประโยชน์ เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองแล้ว เครื่องมือที่กล่าวถึงคือการสร้างแรงจูงใจ (จันทิรา สรวลสำเร็จ, 2554, น. 2) การที่จะผลักดันให้บุคลากรในองค์กรสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่มีนั้น องค์กรต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อที่จะผลักดันให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ และหนึ่งในกลไกที่สำคัญก็คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้กับบุคลากร

การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวพันกับการบริหารองค์กร เนื่องจากอำนาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีโอกาในการแสดง

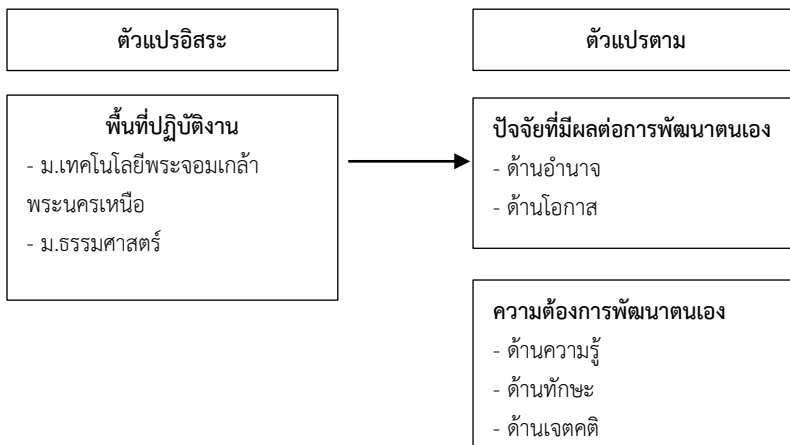
ความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในงานได้ เมื่อบุคคลรู้ว่าตนเองมีอำนาจก็จะสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญได้ ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลรู้สึกว่าตนเองไม่มีอำนาจ เขาก็รู้ว่าตนเองไม่สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ในที่ทำงานด้วย ซึ่งการสร้างเสริมพลังอำนาจในงานให้แก่พนักงาน การให้อิสระ ให้โอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการแบ่งปันทรัพยากรในการทำงานให้อย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงาน รวมทั้งการเพิ่มผลิตภาพงานทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มบุคคล (Kanter, 1977) ซึ่งการสร้างเสริมพลังอำนาจในงานนั้น เป็นพฤติกรรมในการทำงาน และทัศนคติของบุคคลที่ถูกหล่อหลอมมาจากบุคคลที่มีตำแหน่งสูงขึ้น ทำให้บุคคลนั้นๆ มีอำนาจหรือโอกาสเพิ่มขึ้นที่จะได้รับข่าวสาร การสนับสนุน และทรัพยากร การที่ได้มาซึ่งปัจจัยที่เสริมสร้างพลังอำนาจเหล่านี้ เกิดจากอิทธิพลจากทั้งระดับอำนาจอย่างเป็นทางการ และอำนาจอย่างไม่เป็นทางการ ที่แต่ละบุคคลมีอยู่ขณะดำรงตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร การเข้าถึงโครงสร้างอำนาจของบุคคลในองค์กร ขึ้นอยู่กับการได้รับโอกาสในการปฏิบัติงานสูง จะทำให้บุคคลมีความใส่ใจในงาน มีศักยภาพในการเรียนรู้ รู้สึกมีคุณค่าแห่งตน และมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว และงานมีความเจริญก้าวหน้า (รัชชู เรื่องโอฮา, 2554, น. 3)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกคนทุกระดับ มีวิธีการพัฒนาหลายวิธี คือ การฝึกอบรมและการพัฒนา ในการฝึกอบรมนั้นประกอบด้วยหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ การสอนงาน การใช้ระบบสารสนเทศทางการเงิน การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการและอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีวิธีการพัฒนาบุคลากรในด้านทักษะทางความคิดให้ปฏิบัติได้ แก้ปัญหาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ โดยเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของแต่ละมหาวิทยาลัย และเพื่อให้ทราบข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ มุ่งศึกษาปัจจัยด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างตามแนวคิดของ คานเทอร์ (Kanter, 1977, 1983) ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) ด้านอำนาจ ได้แก่ การสนับสนุน การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับทรัพยากร (2) ด้านโอกาส ได้แก่ การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และการได้รับรางวัลและการรับรองความสามารถ และการศึกษาการพัฒนาตนเองตามแนวคิดของ จอห์น อีเลียต และแกรแฮม วิลเลียม (John Elliot and Graham Williams อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ จินดากุล, 2552, น. 9) จำแนกความต้องการพัฒนาตนเองออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านเจตคติ (Attitude)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 98 คน และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 98 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษานี้กำหนดระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือน ตุลาคม 2562 – กันยายน 2563

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ พื้นที่ปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

1. ปัจจัยด้านอำนาจ
2. ปัจจัยด้านโอกาส

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่าง จำนวน 98 ตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปฏิบัติงาน ด้านการเงินการคลังของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมีน้อยกว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดังนั้นจึงทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมดของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 98 ตัวอย่าง และกำหนดกลุ่มตัวอย่างของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่จำนวน 98 ตัวอย่างด้วยเช่นกัน ซึ่ง Libero (1985, อ้างถึงใน ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) อธิบายไว้ว่า ถ้าประชากรมีขนาดเล็กและสามารถที่จะศึกษาได้ควรที่จะศึกษา จากประชากรทั้งหมด และการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ด้านการเงินการคลังในมหาวิทยาลัยและพื้นที่ปฏิบัติงาน เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ รัชู เรื่องโอชา (2554) มีจำนวน 38 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ จินดากุล (2552) มีจำนวน 35 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ จำนวน 30 ชุด ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยฯ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น หลังจากนั้นนำคำตอบมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์

อัลฟาของ Cronbach หากค่าที่ได้จากการวิเคราะห์มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปแสดงว่าแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปทดสอบสมมติฐานและนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไปได้ (วาโร เฟิงส์วีสต์, 2551, น. 258) เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.931 และความต้องการพัฒนาตนเอง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.970 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นสูง หลังจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (T-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 40-49 ปี มีประสบการณ์ทำงานด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยมากกว่า 10 ปี และเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 98 คน เท่าๆ กัน

2. ระดับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านเจตคติ ($\bar{x}$ = 4.17) รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะ ($\bar{x}$ = 4.10) และด้านความรู้ ($\bar{x}$ = 4.01) ตามลำดับ ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

ความต้องการพัฒนาตนเอง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ด้านความรู้	4.01	0.69	มาก
2. ด้านทักษะ	4.10	0.71	มาก
3. ด้านเจตคติ	4.17	0.70	มาก
รวม	4.09	0.70	มาก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านอำนาจ ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ด้านอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่

มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการได้รับการสนับสนุน ($\bar{x}$ = 4.00) รองลงมา ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x}$ = 3.65) และด้านการได้รับทรัพยากร ($\bar{x}$ = 3.31)

ด้านโอกาส ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ ด้านโอกาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการได้รับความก้าวหน้าในการทำงาน ($\bar{x}$ = 3.70) รองลงมา ได้แก่ ด้านการได้รับรางวัลและการรับรองความสามารถ ($\bar{x}$ = 3.63) และด้านการได้รับการพัฒนาความสามารถและทักษะ ($\bar{x}$ = 3.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง ของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านอำนาจ	3.65	0.81	มาก
1. การได้รับการสนับสนุน	4.00	0.70	มาก
2. การได้รับข้อมูลข่าวสาร	3.65	0.78	มาก
3. การได้รับทรัพยากร	3.31	0.96	ปานกลาง
ด้านโอกาส	3.65	0.84	มาก
4. การได้รับความก้าวหน้าในการทำงาน	3.70	0.80	มาก
5. การได้รับการพัฒนาความสามารถและทักษะ	3.62	0.87	มาก
6. การได้รับรางวัลและการรับรองความสามารถ	3.63	0.85	มาก
รวม	3.65	0.83	มาก

4. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาดตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (T-test) พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาดตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาดตนเองด้านอำนาจและด้านโอกาสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาดตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาดตนเอง	สถานที่ทำงาน	$\bar{x}$	S.D	t	sig
ด้านอำนาจ	ธรรมศาสตร์	3.46	0.48	-5.283	.000*
	พระจอมเกล้าฯ	3.84	0.51		
ด้านโอกาส	ธรรมศาสตร์	3.40	0.58	-5.859	.000*
	พระจอมเกล้าฯ	3.90	0.61		
ภาพรวม	ธรรมศาสตร์	3.46	0.49	-5.815	.000*
	พระจอมเกล้าฯ	3.89	0.54		

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน การคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ

จากผลการศึกษาพบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาคีรัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารการเงินในภาครัฐเรามักจะเรียกกันว่าการบริหารการคลังหรือการบริหารการเงินการคลัง ซึ่งหมายถึง การรับ/จ่าย เก็บรักษาและบริหารงานทั้งในระดับองค์กรและระดับส่วนราชการทั้งที่เป็นเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ โดยเงินในงบประมาณเป็นเงินที่ต้องผ่านกระบวนการอนุญาตจากผู้มีอำนาจโดยตรงจึงจะใช้จ่ายได้ ส่วนเงินนอกงบประมาณเป็นเงินที่สามารถใช้จ่ายได้โดยไม่ผ่านการบวนการอนุมัติโดยตรง ซึ่งหลักการบริหารการเงินการคลังภาครัฐจะแตกต่างจากการบริหารการเงินในภาคเอกชน คือ จะต้องบริหารให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยมีหน่วยงานกลางกำกับดูแลและติดตามผล เช่นเดียวกันกับงานด้านการเงินการคลังของมหาวิทยาลัยที่จะต้องมีการกิจหลักในการบริหารงบประมาณของมหาวิทยาลัย ทั้งงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณรายจ่ายจากรายได้ของมหาวิทยาลัย และจากกองทุนประเภทต่างๆ การจัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุตามวงเงินงบประมาณ การรับและจ่ายเงิน รวมถึงการบันทึกบัญชีจัดทำรายงานการเงิน เสนอต่อผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัย การบริหารการลงทุน หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย การพิจารณาการขออนุมัติโครงการบริการแก่สังคมของหน่วยงานต่างๆ การพิจารณาร่างระเบียบทางการเงินของหน่วยงานต่างๆ และประสานงานให้

หน่วยงานดำเนินการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ดังนั้นจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับภาระงาน และการนำเทคโนโลยีทางการเงิน การบัญชีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในหน่วยงานเสมอ ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ จินดากุล (2552) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงาน กรณีศึกษา: บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีระดับความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ บุญธรรม พรเจริญ (2557) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของแรงจูงใจและการพัฒนาตนเองที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบัญชีมีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านของจิตใจ วิชาชีพ และร่างกาย นอกจากนี้งานวิจัยของ กมลเนตร สุภาพ (2560, น. 30) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีและวิธีการให้บริการความรู้สำหรับผู้ทำบัญชีในธุรกิจภาคเหนือตอนล่าง 1 ได้ข้อค้นพบว่า ผู้ทำบัญชีมีความต้องการพัฒนาความรู้ทั่วไปของการบัญชี การบันทึกบัญชี และการจัดทำงบการเงิน

นอกจากนี้จากผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐมีความต้องการพัฒนาด้านเจตคติ โดยเฉพาะในประเด็น “ต้องการให้ตนเองสามารถปฏิบัติงานอย่างมีความสุข” รวมทั้ง “ต้องการให้ตนเองสามารถนำความรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคม” ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐอาจจะได้รับความคิดและความกดดันจากการทำงาน จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านเจตคติเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีความสุข ซึ่งณัฐนันท์พร ทิพย์รักษา (2556) อธิบายไว้ว่า การทำงานอย่างมีความสุข เป็นการดำเนินงานโดยที่ภาวะจิตใจมีความสุข มีความสุข มีอารมณ์ดี สบายทั้งกายและใจ มีความเพลิดเพลินในขณะที่ทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในงาน ซึ่งการทำงาน

อย่างมีความสุขนั้น เป็นสิ่งที่บุคลากรทุกคนในองค์กรนั้นปรารถนาหากได้ทำงานในที่ทำงานที่รู้สึกมีความสุขจะรู้สึกผูกพัน สนุกสนาน ความรู้สึกที่มาทำงานจะหมดไป กลายเป็นการร่วมสนุกกับกิจกรรมต่างๆ ปัจจุบันกระแสการสร้างการทำงานอย่างมีความสุขในประเทศไทยได้เริ่มแพร่หลายมากยิ่งขึ้น สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากรรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน ทำงานแล้วรู้สึกมีความสุขรู้สึกถึงความมั่นคงในงาน การเจริญเติบโตก้าวหน้า กระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย สนุกกับงาน มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Dasa, 2009 อ้างถึงใน ภัทรดนัย ฉลองบุญ, 2561, น. 592) ทั้งนี้จากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุตรศรี วิไลจักร และคณะ (2559, น. 128) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองของบุคลากร สังกัดกระทรวงภายใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาตนเองของบุคลากรระดับปฏิบัติงาน สังกัดกระทรวงภายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีระดับการพัฒนาตนเองในด้านเจตคติอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าทั้งด้านอำนาจ และด้านโอกาสมีคะแนนเฉลี่ยเท่าๆ กัน แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐเห็นว่าการสร้างด้านอำนาจและโอกาสเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเอง เพราะโครงสร้างด้านอำนาจก็คือ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานเองในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อระบบหน่วยงาน และมหาวิทยาลัยโดยจำเป็นต้องได้รับอำนาจจากการสนับสนุนจากทางองค์กร การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับ

ทรัพยากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน (เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ เวลา) ในขณะที่โครงสร้างด้านโอกาส ก็จะเป็นโครงสร้างที่เอื้ออำนวยต่อโอกาสในการเจริญก้าวหน้าทางอาชีพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐในภาคหน้า ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ คานเทอร์ (Kanter, 1977, 1983 อ้างถึงใน วาริชา บรรจงชีพ, 2556, น. 16-18) ที่อธิบายไว้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานนั้น เป็นพฤติกรรมในการทำงานและทัศนคติของบุคคลที่ถูกหล่อหลอมขึ้นมาจากการที่บุคคลมีอำนาจสูงขึ้น ทำให้บุคคลนั้นๆ มีอำนาจ หรือโอกาสเพิ่มขึ้น ที่จะได้รับข่าวสาร (Information) การสนับสนุน (Support) และทรัพยากร (Resource) การเข้าถึงโครงสร้างอำนาจของบุคคลในองค์กรขึ้นอยู่กับ การได้รับโอกาสในการปฏิบัติงานสูงขึ้น จะทำให้บุคคลมีความสนใจในงาน มีศักยภาพในการเรียนรู้ รู้สึกมีคุณค่าแห่งตน และมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว และงานมีความเจริญก้าวหน้า นอกจากนี้บุคคลที่ได้รับอำนาจในการปฏิบัติงาน จะมีความรอบคอบและมีความสามารถในการตัดสินใจในงานเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันถ้าบุคคลใดรู้สึกว่าเขาไม่ได้มีความสำคัญมากในองค์กรจะเกิดสภาวะจิตใจไร้อำนาจ ขาดสมรรถนะแห่งตน ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้สึกรู้สึกผูกพันต่อองค์กร เป้าหมายงานไม่มีอิสระในการทำงาน เพิ่มความเครียดในงาน และความพึงพอใจในงานลดลง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Orgambidez-Ramos, A., & Borrego-Alés, Y. (2014) ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับพนักงาน: การเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับความพึงพอใจของงานในมหาวิทยาลัยได้ข้อค้นพบว่า ความพึงพอใจในการทำงานที่แท้จริงได้รับอิทธิพลจากอำนาจที่เป็นทางการและการเข้าถึงโอกาสสอดคล้องตามแนวคิดของคานเทอร์ (Kanter) ซึ่งจากผลการศึกษาข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาริชา บรรจงชีพ (2556, น. 87) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างและความพึงพอใจในงานตามความแตกต่างของลักษณะบุคลิกแบบนพลักษณ์ของบริษัท เอสจีเอส (ประเทศไทย) จำกัด ผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีการรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาโครงสร้างในแต่ละด้าน พบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างทั้งด้านอำนาจและด้านโอกาสต่าง

อยู่ในระดับค่อนข้างใกล้เคียงกันคือ ระดับค่อนข้างสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.61 และ 3.65 ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ ระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ มีปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาพบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีปัจจัยการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างทั้งด้านอำนาจและด้านโอกาสที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองมากกว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของทั้งสองมหาวิทยาลัยนั้นมีความต้องการที่จะยกระดับความสามารถของตนเองให้สูงขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของตนเองมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมใจ ลักษณะ (2552, น. 81) อธิบายไว้ว่า การพัฒนาตนเอง คือ การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไข สร้างสรรค์เกี่ยวกับตนเอง เพื่อนำไปสู่ความดี ความงาม ความเจริญในตนเอง โดยมีความมุ่งหมายสูงสุด คือ การมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสำเร็จ ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและมีความสุข เช่นเดียวกับแนวคิดของ จิราภรณ์ พรหมทอง (2559, น. 64) อธิบายไว้ว่า คนที่พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อันจะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาจากในทุกๆ สถานการณ์ของการทำงานที่เปลี่ยนไป

ปัจจัยทั้งด้านอำนาจและด้านโอกาสมีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมากกว่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมีความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลง กลัวความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในองค์กรมากกว่า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเช่น การปรับเปลี่ยนนโยบายหลังจากการปรับเปลี่ยนผู้บริหารในระดับต่างๆ รวมทั้งการลดลงของนักศึกษาที่ส่งผลให้รายได้ของมหาวิทยาลัยลดลง จนอาจทำให้เกิดการลดจำนวนพนักงานตามมา เป็นต้น ในขณะที่ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานบัญชี ได้แก่ ความผิดพลาดในการเบิกจ่าย ความผิดพลาดในการจัดหาระบบบัญชี ดังนั้นปัจจัยด้านโอกาสและอำนาจจึงมีผลทำให้เกิดการพัฒนาตนเองได้มากกว่าผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของคานเทอร์ (Kanter, 1977 อ้างถึงในวาริชา บรรจงชีพ, 2556, น. 27) ที่พบว่าปัญหาหลักในการทำงาน คือ การกลัวความเปลี่ยนแปลง กลัวความเสี่ยง มีแรงจูงใจไม่เต็มที่ต่ำ และขาดความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นแนวทางที่จะป้องกันปัญหา คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่พนักงาน เพื่อให้บุคคลมีอำนาจหรือโอกาสที่เพิ่มขึ้น หากบุคคลได้รับโอกาสเพิ่มขึ้นจะทำให้บุคคลมีความสนใจในงาน มีศักยภาพในการเรียนรู้ รวมทั้งมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันหากได้รับอำนาจสูงขึ้นไปจะมีความรอบคอบและมีความสามารถในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ซึ่ง Moorhead & Griffin (1995) อธิบายไว้สอดคล้องกันว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจนั้นเป็นการสนับสนุนให้พนักงานซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในองค์กรให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์กร ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจสามารถอธิบายการมีพลังของพนักงานทำให้พนักงานมีแรงจูงใจมากขึ้น (Altinkurt, et.al, 2016) ในทางกลับกันการเสริมสร้างพลังอำนาจ ยังสามารถอธิบายถึงกระบวนการที่พนักงานจะพัฒนาความสามารถเพื่อดูแลตนเองและแก้ไขปัญหาของตนเอง (Short, Greer, & Melvin, 1994) จากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ เหมือนไธสง (2561, น. 151) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่

เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของบุคลากร ซึ่งหากมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก บรรยากาศองค์การดีมากทำให้บุคลากรต้องการพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ สรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองพบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐมีความต้องการพัฒนาด้านเจตคติ โดยเฉพาะในประเด็น “ต้องการให้ตนเองสามารถปฏิบัติงานอย่างมีความสุข” ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรนำประเด็น “แนวทางการทำงานอย่างมีความสุข” หรือการพัฒนาทางด้านเจตคติในการทำงาน มาใช้ในการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อีกทางหนึ่ง

2. จากการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภาครัฐ พบว่าด้านอำนาจ ประเด็น “การได้รับการสนับสนุน” มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยภาครัฐควรส่งเสริมให้เกิดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้วยระบบการสนับสนุน เช่น การฝึกสอน ระบบพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษา เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำ และการพัฒนาการทำงานเป็นทีมได้อีกทางหนึ่ง

3. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้งด้านอำนาจและด้านโอกาสมีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมากกว่านั้น ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ต้องการให้ผู้ปฏิบัติงานด้าน

การเงินการคลังด้วยระบบสารสนเทศมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองก็สามารถจะนำตัวแปรทั้งสองมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ 1) ด้านอำนาจ ได้แก่ การสนับสนุน การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับทรัพยากร และ 2) ด้านโอกาส ได้แก่ การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และการได้รับรางวัลและการรับรองความสามารถ

เอกสารอ้างอิง

- กมลเนตร สุภาพ. (2560). ความต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีและวิธีการให้บริการความรู้สำหรับผู้ทำบัญชีในธุรกิจภาคเหนือตอนล่าง 1. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 34(2), 29-54.
- กิตติศักดิ์ จินดากุล. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค และความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงาน กรณีศึกษา : บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน).* (งานวิจัยส่วนบุคคล ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- จันทิรา สรวลสำเร็จ. (2554). *ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสำนักงานประกันสังคมเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร.* (สารนิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- จิราภรณ์ พรหมทอง. (2559). การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(2), 63-72.
- ธีรฤดี เอกะกุล. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

- บุญธรรม พรเจริญ. (2557). อิทธิพลของแรงจูงใจและการพัฒนาตนเองที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานบัญชีในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (งานวิจัยคณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร).
- บุตรศรี วิไลจักร, ประสงค์ ตันพิชัย และสันติ ศรีสวนแดง. (2559). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองของบุคลากร สังกัดกระทรวงภายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสาร *Veridian E-Journal Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(1), 1288-1302.
- ภัทรดนัย ฉลองบุญ. (2561). ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ. วารสาร *สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6* (ฉบับพิเศษ), 590-599.
- รัชну เรื่องโอชา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศองค์การ การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้าง และความพึงพอใจในงานของบุคลากรศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ. (งานวิจัยส่วนบุคคลปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- วริชา บรรจงชีพ. (2556). ความสัมพันธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างและความพึงพอใจในงานตามความแตกต่างของลักษณะบุคลิกแบบนพลักษณ์ของบริษัท เอสจีเอส (ประเทศไทย) จำกัด. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- วโร เฟิงส์วส์ดี. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมใจ ลักษณะ. (2552). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- สุชาติา เหมพรหมราช. (2553). ความสัมพันธ์ของการพัฒนาตนเอง วัฒนธรรมองค์การกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลพญาไท 2. วารสาร *รามคำแหง*, 27(3), 554-565.

- อภิชาติ เหม้อยไธสง. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. *วารสาร มรм. 12*(1), 151-160.
- Altinkurt, Y., Anasız, B. T., & Ekinç, C. E. (2016). The Relationships between Structural and Psychological Empowerment of Teachers and Their Organizational Citizenship Behaviors. *Eğitim ve Bilim, 41*(187).
- Kanter, R.M. (1977). *Men and woman of the corporation*. New York: Basic Books.
- Moorhead, G., & Griffin, R. (1995). *Organizational behavior, managing people and organizations*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Orgambidez-Ramos, A., & Borrego-Alés, Y. (2014). Empowering employees: Structural empowerment as antecedent of job satisfaction in university settings. *Psychological Thought, 7*(1), 28-36.
- Short, P. M., Greer, J. T., & Melvin, W. M. (1994). Creating empowered schools: Lessons in change. *Journal of Educational Research, 32*(4), 38-52.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี
ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
Relationships between Perception of Job's
Meaningfulness and Job Performance of Finance and
Accounting Staff at King Mongkut's University of
Technology North Bangkok.

เพ็ญศรี ชื่นชม¹

Pensri Chuenchom²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่าของงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์

¹นักวิชาการเงินและบัญชี งานคลัง คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, E-mail: pensri.c@sci.kmutnb.ac.th

²Finance and Accounting Technical Officer, Faculty of Applied Science, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้คุณค่าของงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่าของงาน, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

Abstract

The objectives of this research were study to perception of job's meaningfulness, job performance and relationships between perception of job's meaningfulness and job performance of finance and accounting staff at King Mongkut's University of Technology North Bangkok (KMUTNB). The sample for this study consisted of 66 staff of finance and accounting, KMUTNB. Data was collected using structured questionnaires. Descriptive statistics and correlation analysis approaches were employed in data analysis. Results were that: perception of job's meaningfulness and job performance of finance and accounting staff at KMUTNB were at highest level. Perception of job's meaningfulness have the same direction of relationship at medium level with job performance of finance and accounting staff at KMUTNB with statistically significance level 0.01.

Keywords: Perception of Job's Meaningfulness, Job Performance, Finance and Accounting Staff, King Mongkut's University of Technology North Bangkok (KMUTNB)

บทนำ

องค์กรใดๆ ก็ตามที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นจำเป็นจะต้องมีบุคลากรที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรนั้นจะมุ่งเน้นไปที่บุคลากรเป็นอันดับแรก (Ogunyemi, 2007) บุคลากรจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เป้าหมายขององค์กรเป็นจริง บุคลากรจึงมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร แต่ช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า บุคลากรมีทัศนคติต่อเป้าหมายขององค์กรในระดับต่ำ ดังนั้นความไร้ประสิทธิภาพ และความไม่มีประสิทธิภาพของบุคลากรไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยอื่นๆ ร่วมอยู่ด้วย โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับโครงสร้างขององค์กร (Gbadamosi & Chinaka, 2011) แต่ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากจะสร้างประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร (Berberoglu and Secim, 2015) ประสิทธิภาพในการทำงานเป็นผลมาจากความสามารถและความพยายามของบุคลากรในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งประสิทธิภาพการทำงานนี้ จึงหมายถึงกิจกรรมทั้งหมดที่บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานตามพันธกรณีเพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร (Kocak, 2006) มหาวิทยาลัยก็เป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยจะต้องรายงานข้อมูลทางการเงินและบัญชีให้กับส่วนราชการที่กำกับดูแลอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และทันเวลาที่กำหนด จึงต้องมีนักบัญชีที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปสู่การบริหารและพัฒนาองค์กรและดำเนินงานให้ประสิทธิภาพสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

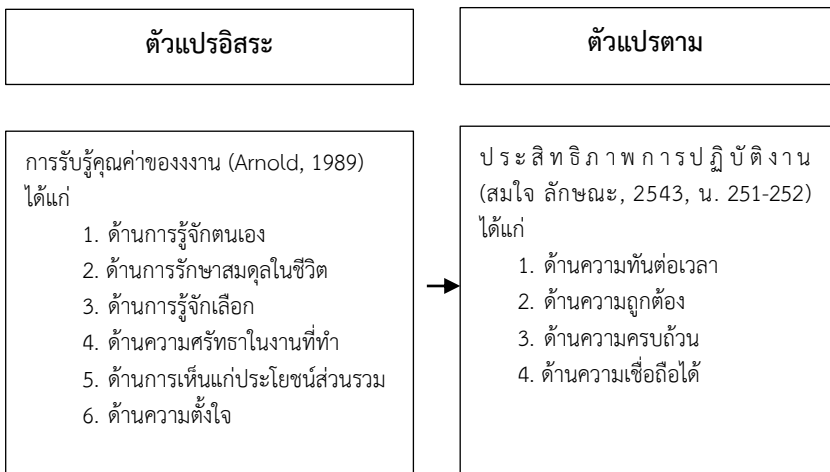
คุณค่าของงาน (Meaningfulness of Job) ถือว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการทำงาน (Hackman and Oldham, 1974) ซึ่งจากการศึกษา Hackman and Oldham ได้อธิบายคุณค่าของงาน ไว้ 3 มิติ คือ 1) ความหลากหลายของทักษะ (Skill Variety) เป็นกิจกรรมที่มีความท้าทายทักษะและความสามารถ 2) เอกลักษณ์ของงาน (Task Identity) ขอบเขตของงานที่ต้องปฏิบัติให้สมบูรณ์ และ 3) ความสำคัญของงาน (Task Significance) ความสำคัญของงานมีผลกระทบต่อชีวิตผู้อื่นอย่างไร (Ahmadi, 2012) ส่วนการรับรู้คุณค่าของงาน (Perception of Job Meaningfulness) เป็นความรู้สึกว่างานที่ทำมีคุณค่า เป็นความพร้อมในการทำงาน การรู้จักเข้าไปมีส่วนร่วมในงานและแยกออกจากงานได้อย่างเหมาะสม เป็นลักษณะทางนามธรรมที่มีกรอบแนวคิดทางจิตวิญญาณในการควบคุมตนเองเพื่อปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในงานให้เกิดความสำเร็จ โดยมีการพัฒนามาจากความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของคน สิ่งแวดล้อม ความรู้และประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมให้ความหมายหรือดีค่าจากการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน (Arnold, 1989 อ้างถึงใน ณัฐธิดา สุพรรณภพ, 2559) ซึ่งการรับรู้คุณค่าของงานที่สูง (ความหลากหลายของทักษะ ความสำคัญของงาน และความเป็นอิสระ) มีมุมมองต่องานในเชิงบวก และมีแนวโน้มที่จะพอใจในงานของพวกเขา (Zhao et al., 1999) เช่นเดียวกับข้อค้นพบของ Getahun, et al., (2008) การรับรู้คุณค่าของงานมีความสัมพันธ์อย่างมากกับความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าของงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยมุ่งศึกษาการรับรู้คุณค่าของงานตามแนวคิดของอาร์โนลด์ (Arnold, 1989 อ้างถึงใน ณัฐธิดา สุพรรณภพ, 2559, น. 7) ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต ด้านการรู้จักเลือก ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ด้านความตั้งใจ ด้านการตั้งเป้าหมาย และด้านความหวัง และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ สมใจ ลักษณะ (2543, น. 251-252 อ้างถึงใน นิธิกุล คงไมตรี, 2557, น. 4) ประกอบด้วย ด้านความทันต่อเวลา ด้านความถูกต้อง ด้านความครบถ้วน และด้านความเชื่อถือได้

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 66 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษานี้กำหนดระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือนตุลาคม 2562 – กันยายน 2563

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ การรับรู้คุณค่าของงาน ได้แก่

1. ด้านการรู้จักตนเอง
2. ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต
3. ด้านการรู้จักเลือก
4. ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ
5. ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
6. ด้านความตั้งใจ
7. ด้านการตั้งเป้าหมาย
8. ด้านความหวัง

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่

1. ด้านความทันต่อเวลา
2. ด้านความถูกต้อง
3. ด้านความครบถ้วน
4. ด้านความเชื่อถือได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 66 ตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Kerjcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 43) โดยเป็นจำนวนที่ไม่มากจนเกินไปที่จะทำให้เกิดปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งปัญหาด้านระยะเวลา แรงงาน รวมทั้งงบประมาณที่ใช้ อีกจำนวนดังกล่าวไม่กี่ไม่น้อยเกินไปจนทำให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (ไพศาล วรคำ, 2556, น. 89) และการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive

Sampling) คือ เลือกเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี กลุ่มพนักงานมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ด้านการเงินการคลังในมหาวิทยาลัย เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ วรณภา โอฐยัมพราย (2545) มีจำนวน 32 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ ไอลดา ศรีमानนท์ (2561) มีจำนวน 19 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและ ความเหมาะสมในการใช้ภาษา

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จำนวน 30 ชุด ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยฯ มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการทดสอบค่าความเชื่อมั่น หลังจากนั้นนำคำตอบมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายดังกล่าวมีค่าสูง คือ 0.70 ขึ้นไป ก็นับว่ามีความเชื่อมั่น สามารถนำไปทดสอบสมมติฐานและนำไปใช้ในกระบวนการวิจัยต่อไปได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 116) เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า การรับรู้คุณค่าของงาน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.943 และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นสูง หลังจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.36 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีประสบการณ์ทำงานด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัย มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.94
2. ผลการศึกษารับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการรับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การรับรู้คุณค่าของงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักตนเอง	4.39	0.580	มากที่สุด
2. ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต	4.03	0.807	มาก
3. ด้านการรู้จักเลือก	4.24	0.693	มากที่สุด
4. ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ	4.56	0.617	มากที่สุด
5. ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	4.24	0.762	มากที่สุด
6. ด้านความตั้งใจ	4.48	0.568	มากที่สุด
7. ด้านการตั้งเป้าหมาย	4.35	0.684	มากที่สุด
8. ด้านความหวัง	4.36	0.651	มากที่สุด
รวม	4.33	0.670	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคิดเห็นการรับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยเป็นต้นตบหนึ่ง ได้แก่ ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ ($\bar{x}=4.56$) รองลงมา ด้านความตั้งใจ ($\bar{x}=4.48$) ด้านการรู้จักตนเอง ($\bar{x}=4.38$) และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต ($\bar{x}=4.03$)

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความถูกต้อง	4.06	0.724	มาก
2. ด้านความทันเวลา	4.31	0.653	มากที่สุด
3. ด้านความครบถ้วน	4.30	0.598	มากที่สุด
4. ด้านเชื่อถือได้	4.38	0.670	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.26	0.661	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านเชื่อถือได้ ($\bar{x}=4.38$) รองลงมา ด้านความทันเวลา ($\bar{x}=4.31$) ด้านความครบถ้วน ($\bar{x}=4.30$) และด้านความถูกต้อง ($\bar{x}=4.06$)

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปัจจัย	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (y)		ระดับความสัมพันธ์
	r	p	
1. ด้านการรู้จักตนเอง (x_1)	.600**	.000	ปานกลาง
2. ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต (x_2)	.509**	.000	ปานกลาง
3. ด้านการรู้จักเลือก (x_3)	.508**	.000	ปานกลาง
4. ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ (x_4)	.534**	.000	ปานกลาง
5. ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (x_5)	.432**	.000	ต่ำ
6. ด้านความตั้งใจ (x_6)	.502**	.000	ปานกลาง
7. ด้านการตั้งเป้าหมาย (x_7)	.537**	.000	ปานกลาง
8. ด้านความหวัง (x_8)	.560**	.000	ปานกลาง
ภาพรวม (x)	.654**	.000	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า การรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .654$) โดยที่ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการรักษาสมดุลในชีวิต ด้านการรู้จักเลือก ด้านความศรัทธาในงานที่ทำ ด้านความตั้งใจ ด้านการตั้งเป้าหมาย และด้านความหวังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r_{x_1y} = .600$) ($r_{x_2y} = .509$) ($r_{x_3y} = .508$) ($r_{x_4y} = .534$) ($r_{x_6y} = .502$) ($r_{x_7y} = .537$) และ ($r_{x_8y} = .560$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r_{xy} = .432$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สามารถนำประเด็นสำคัญๆ มาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การรับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ระดับความคิดเห็นการรับรู้คุณค่าของงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยฯ เป็นบุคลากรทางการศึกษาซึ่งทำให้มีการรับรู้คุณค่าของงานได้มากกว่าอาชีพอื่นๆ ตามที่ Rothmann and Hamukang'andu (2013) อธิบายไว้ว่า การรับรู้คุณค่าของงานจะมองเห็นได้โดยเฉพาะในอาชีพที่บุคคลในองค์กรมีการโต้ตอบกับระบบสังคมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น อาชีพทางการศึกษา นอกจากนี้เองบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยฯ มีการรับรู้ค่าการทำงานที่ทำงานมีค่ามาก มีประโยชน์ทั้งต่อตนเอง องค์กร และผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hackman & Oldham (1980) ได้อธิบายว่าการรับรู้คุณค่าของงานเป็นการรับรู้ของพนักงานต่องานที่ทำว่าเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่า มีประโยชน์และคุ้มค่าต่อการปฏิบัติซึ่งมีผลต่อสภาวะจิตใจที่สำคัญส่งผลให้เกิดแรงจูงใจ เกิดความพึงพอใจในงานและผลการปฏิบัติงาน และถ้า

ผู้ปฏิบัติงานรับรู้ว่ามีผลสอดคล้องกับความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม โดยงานจะมีความหมายเมื่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเอาใจใส่ต่องาน ซึ่งสอดคล้องกับ เช่นเดียวกันกับ ญัตติดา สุพรรณภพ (2559, น. 36) ได้สรุปไว้ว่า คุณค่าของงาน หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลในการให้คุณค่าหรือความสำคัญกับงานที่ตนปฏิบัติ โดยการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตนเป็นปัจจัยของความต้องการที่ตนคาดหวังจะทำให้เกิดขึ้นกับงานของตน จากการประเมินงาน ของตนและสิ่งแวดล้อมในการทำงานเป็นการประเมินจากภายในจิตใจ ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคล ผลการศึกษาครั้งนี้ยังค้นพบว่า การรับรู้คุณค่าของงานด้านความศรัทธาในงานที่ทำ (Detach Concern) เป็นด้านที่บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ให้คะแนนมากที่สุด โดยเฉพาะในหัวข้อเกี่ยวกับความพยายามและมุ่งมั่นในการทำหน้าที่นี้ให้ดีที่สุด และความเชื่อมั่นในอาชีพว่าเป็นอาชีพที่มีคุณค่า ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยฯ มีความเชื่อถือ เชื่อมั่นในอาชีพการเงินและบัญชีว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อองค์กร หน่วยงาน และบุคลากรอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย จึงมีความพยายามและมุ่งมั่นทำหน้าที่นี้ให้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนีย์ อินทร (2553) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าสรุปได้ว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพผู้ทำบัญชี และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านความตั้งใจ (Free Will) เป็นด้านที่บุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ให้คะแนนเป็นลำดับรองลงมา โดยบุคลากรเต็มใจปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีความเพียรพยายามในการทำงานให้ลุล่วงไปด้วยดี, รวมทั้งปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยฯ มีความตั้งใจในการทำงานเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรณีย์ จันทรฉาย (2557, น. 45) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับความกระตือรือร้นในการทำงานของนักบัญชีกรมสรรพสามิต ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีกรมสรรพสามิตมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถที่มี

อยู่เพื่อให้ผลงานบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระดับสูง

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากงานทางด้านการเงินและบัญชีจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ การทำงานจะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติขององค์กร หากบุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการรับบริการของผู้รับบริการให้ทันตามกำหนดเวลาได้แล่นั้น จะยังทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อังคณา เบญจจิต (2555, น. 78) พบว่า เมื่อนักบัญชีสามารถปฏิบัติงานทางการบัญชีได้เป็นอย่างดีแล้ว ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพทางการบัญชีได้เป็นอย่างดี การทำงานได้นำเชื่อถือ ทำงานได้สำเร็จตามระยะเวลาและได้มาตรฐานตามที่กำหนด เช่นเดียวกับ Sabir et al. (2012) อธิบายไว้สอดคล้องกันว่า ประสิทธิภาพ อธิบายไว้เป็นความสำเร็จของงานที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าหรือเชื่อมโยงกับความถูกต้อง ครบถ้วน ค่าใช้จ่าย และความเร็ว อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sari, et.al. (2020) ค้นพบว่า ผลการปฏิบัติงานของพนักงานในสำนักงานเขต Bissappu ของ Bantaeng Regency จัดอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีตัวบ่งชี้คือคุณภาพการทำงาน ปริมาณงาน ระดับความน่าเชื่อถือ และทัศนคติ ผลการศึกษาค้นนี้ยังค้นพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านเชื่อถือได้ เป็นด้านที่บุคลากรให้คะแนนมากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็น ความระมัดระวังในการจัดทำบัญชีการเงินอย่างเต็มที่ ประเด็นรองลงมา คือ สามารถเก็บข้อมูล หรือบันทึกข้อมูลที่ได้จากการทำงานด้วยความเป็นระเบียบ, สามารถแสดงข้อมูลในงบการเงินที่จัดทำขึ้นตาม

มาตรฐานบัญชีได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรทางการเงินและบัญชีมีการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐาน กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป สอดคล้องตามแนวคิดของ อังครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์ (2547, น. 5) ซึ่งอธิบายไว้ว่า การทำงานที่เชื่อถือได้ยังเกิดจากข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ คือ ข้อมูลนั้นไม่มีความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญหรือไม่มีความลำเอียงและผู้ใช้ข้อมูลสามารถเชื่อถือได้ว่าข้อมูลดังกล่าวแสดงสภาพเศรษฐกิจหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่แท้จริงของข้อมูล เช่นเดียวกับแนวคิดของ สมใจ ลักษณะ (2543, น. 251) ความเชื่อถือได้ (Reliability) เป็นการปฏิบัติงานภายใต้ความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงของผู้มีอำนาจ หรือข้อจำกัดใดๆ ที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานขาดความน่าเชื่อถือ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ต้องปราศจากความผิดพลาดที่มีนัยสำคัญและความลำเอียง กล่าวคือข้อมูลที่ไมตรงกับความเป็นจริงทั้งที่เจตนาจงใจกระทำหรือไม่เจตนาจงใจ อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอลดา ศรีมานนท์ (2561) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานด้านเชื่อถือได้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

การรับรู้คุณค่าของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรทางการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมีความรู้ลึกต่องานที่ปฏิบัติว่าเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ เป็นหน้าที่ มีความพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถควบคุมตนเองเพื่อปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้สำเร็จอย่างมีความสุข

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tong (2018) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพยาบาล ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกที่สำคัญระหว่างคุณค่าของงานกับประสิทธิภาพของงาน (Task Performance) ประสิทธิภาพตามบริบท (Contextual Performance) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Tayebiniya & Khorasgani (2018) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณในที่ทำงาน (Workplace Spirituality) และประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัย Azad Islamic ประเทศอิหร่าน ผลการศึกษาพบว่า คุณค่าของงานเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรได้เป็นอย่างดี หรือในงานวิจัยของ Van Wingerden, J., & Van der Stoep, J. (2018) ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการสร้างแรงบันดาลใจของความหมายของงาน: ความสัมพันธ์กับการใช้จุดแข็ง ความผูกพันในงาน และประสิทธิภาพการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า คุณค่าของงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานในหลายๆ ด้านและเส้นทางที่สัมพันธ์กันโดยผ่านการใช้จุดแข็ง ผ่านความผูกพันในงานและการใช้จุดแข็งที่มีผลต่อความผูกพันในงาน อย่างไรก็ตามการรับรู้คุณค่าของงานจะทำให้มีพลังและอดทนต่อข้อไม่ดีของงานได้ เกิดความรักในงาน พึงพอใจในงานและรู้สึกอยากทำงาน จนนำมาซึ่งความตั้งใจทำงานและส่งผลให้ได้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกับ ณัฐธิดา สุพรรณภพ (2559, น. 42) ได้สรุปไว้ว่า คุณค่าของงานเป็นความคิดเห็นของบุคคลในการให้คุณค่าหรือความสำคัญกับงานที่ตนปฏิบัติ โดยการให้ความสำคัญกับสิ่งที่เป็ปัจจัยของความต้องการที่ตนคาดหวังจะเกิดขึ้นกับงานของตน จากการประเมินงานของตนและสิ่งแวดล้อมในการทำงานเป็นการประเมินจากภายในจิตใจ ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคคล นอกจากนี้จากผลการศึกษายังพบว่า การรับรู้คุณค่าของงานด้านการรู้จักตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือสูงกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากการรู้จักตนเองเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองเพื่อเข้าใจข้อดีข้อเสียของตนเองแล้วนำมาปรับปรุง โดยเฉพาะกับเรื่องของการทำงานจะต้องทำความเข้าใจหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง รวมทั้งบริบทต่างๆ ของหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งการรู้จักตนเองทำให้ทำงานต่างๆ ได้ประสบความสำเร็จ ผลงานมีประสิทธิภาพเพราะ

สามารถตั้งเป้าหมายได้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, Su, Tai, Lu และ Dong (2016) ค้นพบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองและการพัฒนาวิชาชีพมีผลต่อคุณภาพการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีในได้วัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าของงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการศึกษาการรับรู้คุณค่าของงาน พบว่า ด้านการรักษาสสมดุลในชีวิต (Achieving Balance) ซึ่งข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยเฉพาะการใช้เวลาว่างในการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารหน่วยงานควรมีแนวทางกระตุ้นให้บุคลากรใช้เวลาว่างในการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาความรู้ เช่น ให้ทุนการวิจัย ให้ทุนพัฒนานวัตกรรม เป็นต้น

2. จากผลการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พบว่า ด้านความถูกต้องมีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารด้านการเงินและบัญชีต้องแสวงหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางด้านการเงินและบัญชีในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือให้เป็นผู้ที่ทำงานด้วยความถูกต้อง โดยเริ่มจากการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านบัญชีอย่างต่อเนื่อง และกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติทางการบัญชีอย่างเป็นรูปธรรม

3. จากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้คุณค่าของงาน ด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ดังนั้นผู้บริหารหน่วยงานควรส่งเสริมให้บุคลากรทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่วนรวมโดยไม่ขัดกับความต้องการของตนเอง เพื่อให้บุคลากรมี

ความรู้สึกว่ามีความสุขในการทำงานร่วมกัน ทำให้ทำงานต่างๆ ได้ประสบความสำเร็จ และผลงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *หลักสถิติ* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- กาญจน์ย์ อินทร. (2553). *ทัศนคติต่อการประกอบวิชาชีพผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ณัฐธิดา สุพรรณภพ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน การรับรู้คุณค่าของงานและความเปื้อนหนายในการทำงานของบุคลากรสายวิชาการ ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นิลุบล คงโมตรี. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบทางการบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพศาล วรคำ. (2556). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วรรณภา โอฐยัมพราย. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากองค์การพยาบาล การรับรู้คุณค่าของงานกับการสร้างสรรค์งานในองค์การพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- สนใจ ลักษณะ. (2543). *การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน*. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้าพรินติ้ง.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *ทักษะทางวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://fap.or.th.a33.readyplanet.net/images/column_1359010350/3.pdf.
- สรณีย์ จันทน์ฉาย. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเองกับความกระตือรือร้นในการทำงานของนักบัญชีกรมสรรพสามิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- อังคณา เบ็ญจจิต. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานทางการบัญชีที่ดีกับประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- อังครัตน์ เพ็ญบจิริวัฒน์. (2547). *มาตรฐานการบัญชี*. กรุงเทพฯ: บุญศิริ.
- ไอลดา ศรีमानนท์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญทางการบัญชีสมัยใหม่กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของนักบัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- Ahmadi, F. (2012). Job involvement in Iranian Custom Affairs Organization: The role of organizational justice and job characteristics. *International Journal of Human Resource Studies*, 2(1), p. 40.
- Berberoglu, A., and Secim, H. (2015), Organizational commitment and perceived organizational performance among health care professionals: Empirical evidence from a private Hospital in Northern Cyprus. *Journal of Economics and Behavioral Studies*, 7(1), 64-71.

- Gbadamosi, L., and Chinaka, N. J. (2011). *Organizational politics*, turnover intention and organizational commitment as predictors of employees' efficiency and effectiveness in academia. In *Proceedings of Informing Science & IT Education Conference*, 305-314. Retrieved January, 5 2020 , จ ำ ก <https://www.researchgate.net>)
- Getahun, S. , Sims, B. , and Hummer, D. (2008) . Job satisfaction and organizational commitment among probation and parole officers: A case study. *Professional Issues in Criminal Justice*, 3(1), 1-16.
- Hackman, J. R. and Oldham, G. R. (1980). *Work Redesign*. Massachusett: Addison-Wesley.
- Kocak, R. (2006), The validity and reliability of the teachers performance evaluation scale. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 6(3), 799-808.
- Lee, S. C. , Su, J. M. , Tai, S. B. , Lu, T. L. , and Dong, W. W. (2016). A comprehensive survey of government auditors' self-efficacy and professional development for improving audit quality. *SpringerPlus*, 5, 1263.
- Mylona, E. , and Mihail, D. (2019) . Enhancing Employees' Work Performance through Organizational Justice in the Context of Financial Crisis. A Study of the Greek Public Sector. *International Journal of Public Administration*, 42(6), 509-519.
- Ogunyemi, A. O (2 0 0 7). Perceived leadership style, motivation and training as predictors of workers' productivity in a manufacturing industry in Lagos State, Nigeria. *Ogun Journal of Counseling Studies*, 1(1), 76-83.

- Rothmann, S. and L. Hamukang'andu. (2013). Callings, work role fit, psychological meaningfulness and work engagement among teachers in Zambia. *South African Journal of Education*, 33(2), 1–16.
- Sabir, M. S., Iqbal, J. J., Rehman, K., Shah, K. A., and Yameen, M. (2012). Impact of corporate ethical values on ethical leadership and employee performance. *International Journal of Business and Social Science*, 3, 163 – 171.
- Sari, W. P. I., Jamaluddin, J., Saleh, S., and Arhas, S. H. (2020). Influence of Compensation on Work Performance in the District Office of Bissappu, Bantaeng Regency. *Jurnal Ad'ministrare*, 6(2), 105-114.
- Tayebiniya, N. K., and Khorasgani, N. S. (2018). The Relationship Between Workplace Spirituality and Job Performance Among Staff of Azad Islamic University, Iran. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 6(1), 14-18.
- Tong, L. (2018). Relationship between meaningful work and job performance in nurses. *International journal of nursing practice*, 24(2), e12620.
- Van Wingerden, J., and Van der Stoep, J. (2018). The motivational potential of meaningful work: Relationships with strengths use, work engagement, and performance. *PloS one*, 13(6).
- Zhao, J., Thurman, Q., and He, N. (1999). Sources of job satisfaction among police officers: A test of demographic and work environment models. *Justice Quarterly*, 16(1), 153–173.

การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคม
ที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
Construction of an Assessment form on
the Social Risk Factors Affecting Smoking Behavior
Among Junior High School Students

พนัชกร เมืองชา¹

Panatchakorn Muangcha²

บทคัดย่อ

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาสูบที่ยั่งยืนควรป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนเป็น
นักสูบหน้าใหม่ จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่สามารถประเมินความเสี่ยงของ
เยาวชนที่มีต่อการสูบบุหรี่ได้ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบ
ประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นขึ้น โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตาม
ขั้นตอนเทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมยาสูบ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ในโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านการให้บริการเลิก
บุหรี่ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่จะได้คำตอบที่น่าเชื่อถือและมีความคลาดเคลื่อน
ที่ระดับ .04 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อหา

¹นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย
กรุงเทพมหานคร, E-mail: am_po_at@hotmail.com

²Social worker, Office of Drug Abuse Prevention and Treatment, Department of
Health, Bangkok Metropolitan Administration

ฉันทามติที่มีต่อแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติต่อแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพครอบครัว ด้านการคบเพื่อน ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน ด้านสื่อโฆษณา และด้านกฎหมาย จำนวน 35 ข้อ และนำไปประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ .79 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86

คำสำคัญ: การสร้างแบบประเมิน, ความเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่, เทคนิคเดลฟาย

Abstract

Prevention and sustainable solutions to tobacco problems should prevent children and youth from becoming new smokers. In the past, it was not possible to assess the risks of young people with smoking. The objective of this study was to construct an effective assessment form on the social risk factors affecting smoking behavior among junior high school students. The sample consisted of 9 specialists in tobacco control, student smoking prevention and smoking cessation who were selected using purposive sampling method. The data were collected using 5-point rating scale in 3 sessions in order to reach a consensus on the items on the social risk factors affecting smoking behavior among junior high school students and the items were then selected to be used in the preparation of an assessment form on the social risk factors affecting smoking behavior among junior high school

students. The statistics used in the data analysis were median and interquartile range.

The results showed that the specialists participating in this study could reach a consensus on a total of 35 items, consisting of 6 aspects: family status, choice of companion, school environment, community environment, advertising media and laws. These items were used in the construction of an assessment form on the social risk factors affecting smoking behavior among junior high school students, which showed the index of item-objective congruence of 0.79 and the reliability level of 0.86.

Keywords: Construction of Assessment Form, The Risk of Smoking, Delphi Method

บทนำ

ปัญหาการสูบบุหรี่เป็นปัญหาที่สังคมในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูบบุหรี่และบุคคลรอบข้างที่ได้รับควันบุหรี่ ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคยาสูบ ปี พ.ศ. 2560 พบว่า ประชากรไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป สูบบุหรี่ 10.7 ล้านคน อายุเฉลี่ยของการสูบบุหรี่ครั้งแรก คือ 18.1 ปี ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 ที่มีอายุเฉลี่ยของการสูบบุหรี่ครั้งแรก 17.8 ปี ข้อมูลอัตราการบริโภคยาสูบของเยาวชนตามกลุ่มอายุ 15-18 ปี พบว่า มีเยาวชนร้อยละ 7.8 สูบบุหรี่ อายุเฉลี่ยของการสูบบุหรี่ครั้งแรก คือ 16.2 ปี โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 22.09 รองลงมา กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 18.66 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 17.85 (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, 2561, 2562)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า เยาวชนไทยเข้าถึงการสูบบุหรี่ได้ตั้งแต่อายุ 20 ปี ซึ่งตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 กำหนดห้ามผู้ใดขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ (สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ, 2560) ปัจจัยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบและจงใจให้เกิดการสูบบุหรี่ คือ การกระทำผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี แบ่งขายบุหรี่ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบในสื่อออนไลน์ โฆษณา แนะนำผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านสื่อออนไลน์ เป็นต้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมในสังคมที่พบเห็นการสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ ก่อให้เกิดความเคยชินและเกิดการเลียนแบบการสูบบุหรี่ได้ ดังนั้น การป้องกันปัญหาการสูบบุหรี่ที่ดีที่สุด คือ การป้องกันไม่让孩子และเยาวชนเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยประเมินความเสี่ยงที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของเด็กและเยาวชนและนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการป้องกันการสูบบุหรี่

สภาพสังคมมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจและกำหนดพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน จากสภาพปัญหาการสูบบุหรี่ที่ปรากฏในสังคมไทยซึ่งพบเห็นได้ทั่วไป คือ การมีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ในบ้าน การคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ขายบุหรี่ให้เด็ก แบ่งขายบุหรี่ให้มีราคาถูกเพื่อให้เยาวชนเข้าถึงได้ง่าย การสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ ขาดการบังคับใช้กฎหมายในสถานที่สาธารณะที่เป็นเขตปลอดบุหรี่ การส่งเสริมการตลาด ของบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ต่างมีกลยุทธ์ส่งเสริมการขายด้วยการโฆษณา การสร้างผลิตภัณฑ์ที่จูงใจเด็กและเยาวชน และมีการขายบุหรี่ผ่านสื่อออนไลน์ ปัจจัยในมิติทางสังคมเหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่เราที่มีผลต่อการรับรู้ของเด็กและเยาวชนก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ และเอื้ออำนวยให้เข้าถึงการสูบบุหรี่ได้ง่าย ทำให้เด็กและเยาวชนกลายเป็นนักสูบหน้าใหม่และติดบุหรี่ในที่สุด การประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็นข้อมูลที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของนักเรียนกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการสูบบุหรี่ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปใช้ในการวางแผนหรือดำเนินกรในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันนักสูบหน้าใหม่

ผู้ศึกษาในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ กลุ่มป้องกันการติดยาเสพติด สำนักงานป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร โดยส่งเสริมให้สถานที่ราชการ สถานศึกษา สถานพยาบาล และสถานที่สาธารณะ เป็นเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมาย จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า กิจกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ในเด็กและเยาวชน เช่น การรณรงค์วันงดสูบบุหรี่โลก ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และสร้างแกนนำนักเรียนป้องกันการสูบบุหรี่ เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันการสูบบุหรี่ และไม่สามารถคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ได้ ประกอบกับผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเครื่องมือเกี่ยวกับการสนับสนุนการทำงานด้านการป้องกันการสูบบุหรี่แล้ว พบว่า ยังไม่มีเครื่องมือสำหรับการคัดกรองความเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” มีวิธีการศึกษา 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการศึกษา ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดนิยามศัพท์ วิเคราะห์ตัวแปร และประเด็นคำถามเพื่อกำหนดองค์ประกอบของแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยพิจารณาคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจากด้านประสบการณ์ ผลงานด้านวิชาการและการปฏิบัติงานด้านการควบคุมยาสูบ ด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ในโรงเรียน และด้านการให้บริการเลิกบุหรี่ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นจำนวนเพียงพอที่จะได้คำตอบที่ถูกต้องและมีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .04 (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548)

3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ และส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้เชี่ยวชาญสามารถเพิ่มเติมและปรับข้อความได้โดยอิสระ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

4. ส่งหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย และเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับอายุ 18 ปีขึ้นไป ถึงผู้เชี่ยวชาญทุกคนก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

5. ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนเทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ข้อ และส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 36 ข้อ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ

รอบที่ 2 พัฒนาข้อคำถามมาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 โดยแบบสอบถามความคิดเห็นในรอบที่ 2 ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ข้อ และส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 44 ข้อ รวมทั้งสิ้น 48 ข้อ โดยแสดงตำแหน่งคำตอบในรอบที่ 1 ได้แก่ ตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านตอบ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 3 พัฒนาข้อคำถามมาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 โดยแบบสอบถามความคิดเห็นในรอบที่ 3 ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ข้อ และส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 44 ข้อ รวมทั้งสิ้น 48 ข้อ โดยแสดงตำแหน่งคำตอบในรอบที่ 2 ได้แก่ ตำแหน่งคำตอบของแต่ละท่าน ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ พร้อมส่งโครงสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 ความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 44 ข้อ ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) ใช้การประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เกลี่ยค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ถือว่าต้องปรับปรุงข้อคำถามใหม่ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547)

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้การทดสอบ (Try Out) แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 50 คน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่า .80 ถือว่าแบบประเมินนั้นใช้ได้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีคุณภาพ ผลการศึกษามี 3 ประการ ดังนี้

1. ผลการสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พิจารณาค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือฉันทามติ คือ ข้อคำถามที่มีค่ามัธยฐาน (Med) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ไม่เกิน 1.50 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง จำแนกออกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านสภาพครอบครัว รอบที่ 1 มีข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ พบว่า ไม่มีข้อคำถามใดที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่ามัธยฐาน ระดับ 4.00 จำนวน 5 ข้อ และระดับ 3.00 จำนวน 1 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 3.00 จำนวน 2 ข้อ ระดับ 2.00 จำนวน 3 ข้อ และ ระดับ 1.00 จำนวน 1 ข้อ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและเพิ่มเติม ข้อคำถามที่

เกี่ยวกับการเห็นพฤติกรรมของคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่โดยเฉพาะพ่อแม่ที่สูบบุหรี่จะมีผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบได้มาก

จากการปรับและเพิ่มเติมข้อคำถาม ทำให้แบบสอบถามรอบที่ 2 มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 5 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 3 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 1.5 จำนวน 3 ข้อ และระดับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ

ตารางที่ 1 ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัว

ลำดับ	ข้อคำถาม	Med	IQR	ฉันทามติ
1	ครอบครัวพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับพิษภัยและอันตรายของการสูบบุหรี่	5.00	.50	สอดคล้อง
2	สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสูบบุหรี่	5.00	.50	สอดคล้อง
3	สมาชิกในครอบครัวให้คำปรึกษาแนะนำกับนักเรียนเมื่อนักเรียนประสบปัญหา	5.00	1.00	สอดคล้อง
4	สมาชิกในครอบครัวให้นักเรียนไปซื้อหรือขายบุหรี่	5.00	1.00	สอดคล้อง
5	สมาชิกในครอบครัวตักเตือนนักเรียนไม่ให้สูบบุหรี่	5.00	1.00	สอดคล้อง
6	สมาชิกในครอบครัวพูดคุยกับนักเรียนเรื่องการเรียนและเรื่องอื่นๆ เช่น กิจกรรมที่นักเรียนทำกับเพื่อน เป็นต้น	4.00	1.00	สอดคล้อง
7	พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองสอบถามเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของนักเรียน	4.00	1.00	สอดคล้อง
8	สมาชิกในครอบครัวช่วยกันดูแลไม่ให้มีการสูบบุหรี่ภายในบริเวณบ้าน	4.00	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ข้อคำถามที่เป็นฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 8 ข้อ โดยข้อ 1-5 มีความเหมาะสมมากที่สุด และข้อ 6-8 มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาถึงค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากในทุกข้อคำถาม

ด้านการคบเพื่อน รอบที่ 1 มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มผู้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีจำนวน 2 ข้อ และไม่สอดคล้องจำนวน 4 ข้อ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 3 ข้อ ระดับ 4.00 จำนวน 3 ข้อ และระดับ 3.00 จำนวน 1 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 3.00 จำนวน 1 ข้อ ระดับ 2.00 จำนวน 3 ข้อ และ ระดับ 1.00 จำนวน 2 ข้อ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อคำถามที่เกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนในการปฏิเสธเพื่อนเมื่อเพื่อนชวน

จากการปรับและเพิ่มเติมข้อคำถาม ทำให้แบบสอบถามรอบที่ 2 มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 5 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 2 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 1.5 จำนวน 2 ข้อ และระดับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ

ตารางที่ 2 ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านการคบเพื่อน

ลำดับ	ข้อคำถาม	Med	IQR	ฉันทามติ
1	เพื่อนสนิทชักชวนให้นักเรียนลองสูบบุหรี่	5.00	.00	สอดคล้อง
2	กลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอายก ทดลองสูบบุหรี่	5.00	.50	สอดคล้อง
3	นักเรียนเห็นเพื่อนสนิทสูบบุหรี่	5.00	1.00	สอดคล้อง
4	กลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่มีกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ ของนักเรียน	5.00	1.00	สอดคล้อง
5	เพื่อนสนิทของนักเรียนชักชวนให้เข้ากลุ่มที่มีคน สูบบุหรี่	5.00	1.00	สอดคล้อง
6	นักเรียนต้องทำกิจกรรมในโรงเรียนร่วมกับเพื่อนที่ สูบบุหรี่	4.00	1.50	สอดคล้อง
7	เพื่อนสนิทของนักเรียนชวนทำกิจกรรมในเวลาว่าง เช่น เล่นกีฬา เป็นต้น	4.00	1.50	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ข้อคำถามที่เป็นฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านการคบเพื่อนมีจำนวน 7 ข้อ โดยข้อ 1-5 มีความเหมาะสมมากที่สุด และข้อ 6-7 มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาถึงค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากในทุกข้อคำถาม

ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน รอบที่ 1 มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีจำนวน 2 ข้อ และไม่สอดคล้องจำนวน 4 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 2 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 4.00 จำนวน 1 ข้อ ระดับ 2.00 จำนวน 3 ข้อ และ ระดับ 1.00 จำนวน 2 ข้อ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อคำถามที่เกี่ยวกับการเห็นครูสูบบุหรี่จะมีผลทำให้นักเรียนสูบบุหรี่ตามได้มาก

จากการปรับและเพิ่มเติมข้อคำถาม ทำให้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสภาพรอบครัวในรอบที่ 2 มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 ทุกข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 1.00 จำนวน 2 ข้อ ระดับ 0.50 จำนวน 2 ข้อ และระดับ .00 จำนวน 3 ข้อ

ตารางที่ 3 ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ลำดับ	ข้อคำถาม	Med	IQR	ฉันทามติ
1	โรงเรียนประชาสัมพันธ์หรือมีป้ายห้ามสูบบุหรี่ในโรงเรียน	5.00	.00	สอดคล้อง
2	ครูและบุคลากรตรวจตราไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในโรงเรียน	5.00	.00	สอดคล้อง
3	ครูให้คำปรึกษานักเรียนที่สูบบุหรี่ให้เลิกสูบบุหรี่หรือดักเตือนนักเรียนไม่ให้ลองสูบบุหรี่	5.00	.00	สอดคล้อง
4	นักเรียนเห็นครูและบุคลากรในโรงเรียนบางคนสูบบุหรี่	5.00	.00	สอดคล้อง
5	โรงเรียนมีกิจกรรมทางเลือกให้นักเรียนตามความถนัดและความสนใจ	5.00	.50	สอดคล้อง
6	โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสอดแทรกเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ หรือโทษพิษภัยของบุหรี่ในวิชาต่างๆ	5.00	.50	สอดคล้อง
7	โรงเรียนมีกิจกรรมที่สนับสนุนการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียน	5.00	.50	สอดคล้อง

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ข้อคำถามที่เป็นฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีจำนวน 7 ข้อ โดยทุกข้อมีความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาถึงค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากทุกข้อคำถาม

ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน รอบที่ 1 มีข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีจำนวน 1 ข้อ และไม่สอดคล้องจำนวน 5 ข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 2 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 3.00 จำนวน 3 ข้อ ระดับ 2.00 จำนวน 2 ข้อ และระดับ 1.00 จำนวน 1 ข้อ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อคำถามที่เกี่ยวกับชุมชน มีการร่วมมือเฝ้าระวังตักเตือนเยาวชนที่สูบบุหรี่ในชุมชนมีผลทำให้นักเรียนไม่สูบบุหรี่

จากการปรับและเพิ่มเติมข้อคำถาม ทำให้แบบสอบถามรอบที่ 2 มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 ทุกข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 1.00 จำนวน 3 ข้อ และระดับ 0.50 จำนวน 4 ข้อ

ตารางที่ 4 ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน

ลำดับ	ข้อความถาม	Med	IQR	ฉันทามติ
1	นักเรียนพบเห็นป้ายห้ามสูบบุหรี่ตามสถานที่ต่างๆ ในชุมชน	5.00	.50	สอดคล้อง
2	นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ที่จัดโดยชุมชน	5.00	1.00	สอดคล้อง
3	คนในชุมชนสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมสร้างสรรค์	5.00	.50	สอดคล้อง
4	นักเรียนรู้ว่าร้านค้าในชุมชนขายบุหรี่ให้คนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี	5.00	.50	สอดคล้อง
5	คนในชุมชนร่วมมือกันเฝ้าระวังไม่ให้มีการสูบบุหรี่ ในชุมชน	5.00	.50	สอดคล้อง
6	นักเรียนพบเห็นประกาศ โปสเตอร์ สติกเกอร์ หรือแผ่นพับ เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ในชุมชน	5.00	1.00	สอดคล้อง
7	นักเรียนพบเห็นเด็กและเยาวชนสูบบุหรี่ในชุมชน	4.00	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า ข้อคำถามที่เป็นฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน มีจำนวน 7 ข้อ โดยข้อ 1-6 มีความเหมาะสมมากที่สุด และข้อ 7 มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาถึงค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากทุกข้อคำถาม

ด้านสื่อโฆษณา รอบที่ 1 มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีจำนวน 2 ข้อ และไม่สอดคล้อง จำนวน 4 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค้ำมธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 1 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 5 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 3.00 จำนวน 2 ข้อ ระดับ 2.00 จำนวน 2 ข้อ และระดับ 1.00 จำนวน 2 ข้อ ทั้งนี้ เพิ่มเติมข้อคำถามที่เกี่ยวกับโฆษณาขายบุหรี่ไฟฟ้าออนไลน์ จะทำให้นักเรียนอยากทดลองสูบบุหรี่ การโฆษณาขายบุหรี่ไฟฟ้าออนไลน์ทำให้นักเรียนสั่งซื้อมาสูบได้ และนักเรียนพบเห็นวิธีการสูบบุหรี่หรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นๆ ใน Social Media

จากการปรับและเพิ่มเติมข้อความ ทำให้แบบสอบถามรอบที่ 2 มีข้อความจำนวน 8 ข้อ พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 6 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 2 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 1.00 จำนวน 5 ข้อ และระดับ 0.50 จำนวน 3 ข้อ

ตารางที่ 5 ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโฆษณา

ลำดับ	ข้อความ	Med	IQR	ฉันทามติ
1	นักเรียนพบเห็นบุคคลสาธารณะที่นักเรียนชื่นชอบ	5.00	.00	สอดคล้อง
2	นักเรียนพบเห็นการขายบุหรี่ในสื่อออนไลน์	5.00	.50	สอดคล้อง
3	นักเรียนพบเห็นยี่ห้อบุหรี่อยู่ในที่ต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา แก้วน้ำ จาน ชาม เป็นต้น	5.00	.50	สอดคล้อง
4	นักเรียนอยากทดลองสูบบุหรี่จากสื่อโฆษณาเกี่ยวกับบุหรี่	5.00	.50	สอดคล้อง
5	นักเรียนพบเห็นซองบุหรี่วางขายในร้านค้าในชุมชน	5.00	1.00	สอดคล้อง
6	นักเรียนพบเห็นคนใช้สิ่งของที่มียี่ห้อบุหรี่ เช่น หมวก กระเป๋า เสื้อ เป็นต้น	5.00	1.00	สอดคล้อง
7	นักเรียนพบเห็นการสูบบุหรี่ในการแสดงผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ	5.00	1.00	สอดคล้อง
8	นักเรียนพบเห็นวิธีการสูบบุหรี่แบบต่างๆ จากสื่อออนไลน์	4.00	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า ข้อความที่เป็นฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโฆษณามีจำนวน 8 ข้อ โดยข้อ 1-7 มีความเหมาะสมมากที่สุด และ ข้อ 8 มีความเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาถึงค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากทุกข้อความ

ด้านกฎหมาย รอบที่ 1 มีข้อความจำนวน 6 ข้อ พบว่า ข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีจำนวน 2 ข้อ และไม่สอดคล้อง จำนวน 4 ข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 2 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 3.00 จำนวน 1 ข้อ ระดับ 2.00 จำนวน

3 ข้อ และระดับ 1.00 จำนวน 2 ข้อ ทั้งนี้ เพิ่มเติมข้อคำถามที่เกี่ยวกับร้านค้าไม่ขายบุหรี่ยาวชนต่ำกว่า 20 ปี

จากการปรับและเพิ่มเติมข้อคำถาม ทำให้แบบสอบถามรอบที่ 2 มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 6 ข้อ และระดับ 4.00 จำนวน 1 ข้อ มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระดับ 1.00 จำนวน 3 ข้อ ระดับ 0.50 จำนวน 3 ข้อ และระดับ .00 จำนวน 1 ข้อ

ตารางที่ 6 ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย

ลำดับ	ข้อคำถาม	Med	IQR	ฉันทามติ
1	นักเรียนพบเห็นร้านค้าขายบุหรี่ยาวชนแบ่งขายบุหรี่ยาวชนเป็นมวน	5.00	.00	สอดคล้อง
2	นักเรียนพบเห็นป้าย “ห้ามขายบุหรี่ยาวชนบุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี” หรือ “ไม่แบ่งขายบุหรี่ยาวชน” ที่ร้านขายของชำในชุมชน	5.00	.50	สอดคล้อง
3	นักเรียนพบเห็นป้าย “ห้ามสูบบุหรี่ยาวชนในที่สาธารณะ” เช่น ป้ายรถเมล์ ห้างสรรพสินค้า สวนสาธารณะ เป็นต้น	5.00	.50	สอดคล้อง
4	นักเรียนพบเห็นการสูบบุหรี่ยาวชนในสื่อออนไลน์ เช่น YouTube, Facebook เป็นต้น	5.00	.50	สอดคล้อง
5	นักเรียนพบเห็นร้านค้าขายบุหรี่ยาวชนให้คนที่มียาอายุต่ำกว่า 20 ปี	5.00	1.00	สอดคล้อง
6	นักเรียนพบเห็นร้านค้าขายบุหรี่ยาวชนปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ไม่มีป้ายบอกราคา เป็นต้น	5.00	1.50	สอดคล้อง
7	นักเรียนพบเห็นก้นบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ	4.00	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่า ข้อคำถามที่เป็นฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมีจำนวน 7 ข้อ โดยข้อ 1- 6 มีความเหมาะสมมากที่สุด และข้อ 7 มีความเหมาะสมมากเมื่อพิจารณาถึงค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากทุกข้อคำถาม

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ค่าความเที่ยงตรง (Validity) ใช้การประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ข้อคำถามจำนวน 44 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงภาพรวมเท่ากับ .79 โดยค่าความเที่ยงตรงรายข้ออยู่ระหว่าง .67-1.00 จำนวน 33 ข้อ และระหว่าง .00-.33 จำนวน 11 ข้อ จึงตัดข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงไม่ถึง .50 ออก จำนวน 9 ข้อ และปรับข้อคำถาม 2 ข้อ รวมข้อคำถามที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่ศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 35 ข้อ

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการทดสอบ (Try Out) แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 ข้อ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 50 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ .86

3. แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ เป็นแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ตอบแบบประเมิน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และผู้ใช้แบบประเมิน คือ บุคลากรทางการศึกษา (ครู) บุคลากรทางการสาธารณสุข ผู้ปกครอง และนักสังคมสงเคราะห์ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สำหรับผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ☐ ลงใน ☐ และเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 ที่พักอาศัย ชุมชน/หมู่บ้าน..... เขต/อำเภอ.....

1.4 ระดับชั้น ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2

☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 7 แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ลำดับ	ข้อความถาม	ความถี่ในการปฏิบัติ/ พบเห็น/ รับรู้				
		เป็นประจำ (4 ครั้งขึ้นไป ต่อเดือน)	บ่อยครั้ง (3 ครั้ง ต่อเดือน)	เป็นบางครั้ง (2 ครั้ง ต่อเดือน)	นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง ต่อเดือน)	ไม่เคย ไม่มีกรปฏิบัติ ภายใน 1 เดือน)
1	สมาชิกในครอบครัวให้คำปรึกษาแนะนำกับนักเรียนเมื่อนักเรียนประสบปัญหา					
2	สมาชิกในครอบครัวพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับพิษภัยและอันตรายของการสูบบุหรี่					
3	สมาชิกในครอบครัวให้นักเรียนไปซื้อหรือขายบุหรี่					
4	สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสูบบุหรี่					
5	สมาชิกในครอบครัวดักเตือนนักเรียนไม่ให้สูบบุหรี่					

ลำดับ	ข้อความ	ความถี่ในการปฏิบัติ/ พบเห็น/ รับรู้				
		เป็นประจำ (4 ครั้งขึ้นไป ต่อเดือน)	บ่อยครั้ง (3 ครั้ง ต่อเดือน)	เป็นบางครั้ง (2 ครั้ง ต่อเดือน)	นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง ต่อเดือน)	ไม่เคย ไม่มีกพบปฏิบัติ ภายใน 1 เดือน)
6	นักเรียนเห็นเพื่อนสนิทสูบบุหรี่					
7	เพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ชักชวนให้นักเรียน ลองสูบบุหรี่					
8	กลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่มีกิจกรรมที่ดึงดูด ความสนใจของนักเรียน					
9	เพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ชักชวนให้นักเรียน เข้ากลุ่มที่มีคนสูบบุหรี่					
10	เพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ชวนทำกิจกรรมใน เวลาว่างเช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา เป็น ต้น					
11	กลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่มีพฤติกรรมที่ทำให้ ให้นักเรียนรู้สึกอยากทดลองสูบบุหรี่					
12	นักเรียนเห็นป้ายประชาสัมพันธ์หรือป้าย ห้ามสูบบุหรี่ในโรงเรียน					
13	นักเรียนเห็นครูตรวจตราไม่ให้มีการ สูบบุหรี่ในโรงเรียน					
14	โรงเรียนจัดการเรียน การสอน สอดแทรกเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ หรือโทษพิษภัยของบุหรี่ในวิชาต่างๆ ให้นักเรียน					
15	โรงเรียนมีกิจกรรมที่สนับสนุนการ ป้องกันการสูบบุหรี่ให้นักเรียน					
16	ครูให้คำปรึกษานักเรียนที่สูบบุหรี่ให้ เลิกสูบบุหรี่หรือดักเตือนนักเรียนไม่ให้ ลองสูบบุหรี่					
17	นักเรียนพบเห็นป้ายห้ามสูบบุหรี่ตาม สถานที่ต่างๆ ในชุมชน					
18	นักเรียนพบเห็นเด็กหรือเยาวชนสูบ บุหรี่ในชุมชน					

ลำดับ	ข้อความ	ความถี่ในการปฏิบัติ/ พบเห็น/ รับรู้				
		เป็นประจำ (4 ครั้งขึ้นไป ต่อเดือน)	บ่อยครั้ง (3 ครั้ง ต่อเดือน)	เป็นบางครั้ง (2 ครั้ง ต่อเดือน)	นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง ต่อเดือน)	ไม่เคย ไม่เกิดปฏิบัติ ภายใน 1 เดือน)
19	นักเรียนทำกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ร่วมกับคนในชุมชน					
20	คนในชุมชนสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมสร้างสรรค์					
21	นักเรียนซื้อบุหรี่ได้จากร้านค้าขายบุหรี่ในชุมชน					
22	นักเรียนพบเห็นหรือรู้ว่าคนในชุมชนร่วมมือกันเฝ้าระวังไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในชุมชน					
23	นักเรียนพบเห็นซองบุหรี่วางขายที่ร้านค้าขายบุหรี่ในชุมชน					
24	นักเรียนพบเห็นคนใช้สิ่งของที่มียี่ห้อบุหรี่ เช่น หมวก เสื้อ เป็นต้น					
25	นักเรียนพบเห็นการขายบุหรี่ในสื่อออนไลน์					
26	นักเรียนพบเห็นยี่ห้อบุหรี่อยู่ในที่ต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา แก้วน้ำ จาน ชาม เป็นต้น					
27	นักเรียนพบเห็นการสูบบุหรี่ในการแสดงผ่านสื่อออนไลน์					
28	นักเรียนพบเห็นบุคคลสาธารณะที่นักเรียนชื่นชอบสูบบุหรี่					
29	นักเรียนอยากทดลองสูบบุหรี่จากสื่อโฆษณาเกี่ยวกับบุหรี่					
30	นักเรียนพบเห็นวิธีการสูบบุหรี่แบบต่างๆ จากสื่อออนไลน์					
31	นักเรียนพบเห็นป้าย “ห้ามจำหน่ายบุหรี่แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี” หรือ “ไม่แบ่งขายบุหรี่” ที่ร้านค้าขายบุหรี่					

ลำดับ	ข้อความ	ความถี่ในการปฏิบัติ/ พบเห็น/ รับรู้				
		เป็นประจำ (4 ครั้งขึ้นไป ต่อเดือน)	บ่อยครั้ง (3 ครั้ง ต่อเดือน)	เป็นบางครั้ง (2 ครั้ง ต่อเดือน)	นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง ต่อเดือน)	ไม่เคย (ไม่มีการปฏิบัติ ภายใน 1 เดือน)
	ในชุมชน					
32	นักเรียนพบเห็นป้าย “ห้ามสูบบุหรี่ใน สถานที่สาธารณะ” เช่น ป้ายรณรงค์ ทางสรรพสินค้า สวนสาธารณะ เป็นต้น					
33	นักเรียนพบเห็นร้านค้าขายบุหรี่ ในชุมชนแบ่งขายบุหรี่เป็นมวน					
34	นักเรียนพบเห็นการสูบบุหรี่ในสื่อ ออนไลน์ เช่น YouTube Facebook เป็นต้น					
35	นักเรียนพบเห็นร้านค้าขายบุหรี่ให้คน ที่อายุต่ำกว่า 20 ปี					

ส่วนที่ 2 สำหรับผู้ใช้แบบประเมิน

คำชี้แจง บุคลากรทางการศึกษา (ครู) บุคลากรทางการสาธารณสุข ผู้ปกครอง และนักสังคมสงเคราะห์ ให้นักเรียนตอบแบบประเมินให้ครบถ้วนทุกข้อ ให้คะแนนรายข้อ คิดคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับ และแปลผลแบบประเมินของนักเรียนเป็นรายบุคคล

ตอนที่ 1 การให้คะแนน ให้คะแนนตามข้อความ ดังนี้

1. ข้อคำถามที่ 1-5, 8, 14, 16-21, 23-24, 26-27, 29-30, 38-39 และ 41 ให้คะแนน ดังนี้

เป็นประจำ	(4 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน)	ให้ 4 คะแนน
บ่อยครั้ง	(3 ครั้งต่อเดือน)	ให้ 3 คะแนน
เป็นบางครั้ง	(2 ครั้งต่อเดือน)	ให้ 2 คะแนน
นานๆ ครั้ง	(1 ครั้งต่อเดือน)	ให้ 1 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	(ไม่มีการปฏิบัติภายใน 1 เดือน)	ให้ 0 คะแนน

2. ข้อคำถามที่ 6-7, 9-13, 15, 22, 25, 28, 31-37, 40 และ 42-44 ให้คะแนน ดังนี้

เป็นประจำ	(4 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน)	ให้ 0 คะแนน
บ่อยครั้ง	(3 ครั้งต่อเดือน)	ให้ 1 คะแนน
เป็นบางครั้ง	(2 ครั้งต่อเดือน)	ให้ 2 คะแนน
นานๆ ครั้ง	(1 ครั้งต่อเดือน)	ให้ 3 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	(ไม่มีการปฏิบัติภายใน 1 เดือน)	ให้ 4 คะแนน

ตอนที่ 2 การคิดคะแนน โดยการนำผลบวกของคะแนนรายข้อหารจำนวนข้อคำถามทั้งหมด เท่ากับค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนน

$\sum x$ คือ ผลบวกของคะแนนรายข้อ

n คือ จำนวนข้อคำถามทั้งหมด

ตอนที่ 3 การแปลผล มี 5 ระดับ ดังนี้

3.21 - 4.00 แปลผล มีความเสี่ยงน้อยที่สุด

หมายถึง สังคมมีความเสี่ยงแต่ไม่ส่งผลให้นักเรียนสูบบุหรี่

2.41 - 3.20 แปลผล มีความเสี่ยงน้อย

หมายถึง สังคมมีความเสี่ยงแต่อาจจะไม่ส่งผลให้นักเรียนสูบบุหรี่

บุหรี่ย

1.61 - 2.40 แปลผล มีความเสี่ยงปานกลาง

หมายถึง สังคมมีความเสี่ยงต้องเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้ส่งผลให้

นักเรียนสูบบุหรี่

0.81 - 1.60 แปลผล มีความเสี่ยงมาก

หมายถึง สังคมมีความเสี่ยงและอาจจะเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้

นักเรียนสูบบุหรี่

0.00 - 0.80 แปลผล มีความเสี่ยงมากที่สุด

หมายถึง สังคมมีความเสี่ยงและเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้นักเรียน

สูบบุหรี่

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีคุณภาพ เป็นการวิจัยเชิงอนาคตด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) เก็บข้อมูลโดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมยาสูบ ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันการสูบบุหรี่ในโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านการให้บริการเลิกบุหรี่ จำนวน 9 คน ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 3 รอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ พิจารณาค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือฉันทามติ คือ ข้อคำถามที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ระหว่างไม่เกิน 1.50 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าความเที่ยงตรงภาพรวมเท่ากับ .79 และทดสอบ (Try Out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 50 คน มีค่าความเชื่อมั่นภาพรวมเท่ากับ .86 ได้แบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

ด้านสภาพครอบครัว ประเด็นสำคัญ ได้แก่ พฤติกรรมของคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ โดยเฉพาะพ่อแม่ที่สูบบุหรี่จะมีผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบได้มาก เนื่องจากพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดบทบาท การปลูกฝังความคิด ค่านิยม และจริยธรรม ของครอบครัว นอกจากนี้

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวยังมีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น สายสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การเฝ้าติดตามอย่างเข้มงวดของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่ทำให้การเริ่มสูบบุหรี่ลดลง รวมถึงการลดความขัดแย้งภายในครอบครัวสามารถช่วยลดความเสี่ยงต่อการเริ่มสูบบุหรี่ของวัยรุ่นได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549; พนม เกตุมาน, 2551)

ด้านการคบเพื่อน ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการปฏิเสธเพื่อน เมื่อถูกชวนสูบบุหรี่ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลการพัฒนาโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อลดการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่อยากลองเพราะมีสาเหตุมาจากเพื่อนชวน และเจตคติที่ว่าถ้าสูบบุหรี่แล้วจะทำให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ โดยวัยรุ่นที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีโอกาสสูบบุหรี่มากกว่าวัยรุ่นที่มีเพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่ วัยรุ่นที่เริ่มสูบบุหรี่เพราะเพื่อนชวน ร้อยละ 35.9 และการอยู่กับเพื่อนที่สูบบุหรี่ทำให้เข้าถึงบุหรี่ได้ง่ายเพราะการขอบุหรี่จากเพื่อนมาสูบเป็นเรื่องที่สะดวกมากกว่าการไปซื้อเอง (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2547; พรรณพพร ลีวิโรจน์ และอรรธรณ คุณสนอง, 2559)

ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การเห็นครูสูบบุหรี่จะมีผลทำให้นักเรียนสูบบุหรี่ตามได้มาก เนื่องจากมีผลโดยตรงต่อการรับรู้และปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ โรงเรียนควรมีการสอดแทรกเรื่องบุหรี่ เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับสารพิษของบุหรี่ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ดูแลเด็กตอนไม่ให้เด็กสูบบุหรี่ บูรณาการกิจกรรมงดสูบบุหรี่และกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดไว้ด้วยกัน เป็นต้น (สุวิมล จันทรเปรมปรุง และอนนต์ พัวตระกูล, 2556; บุญชัย พิริยกิจกำจร และนิรชร ชูติพัฒนะ, 2561)

ด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือเฝ้าระวัง ตักเตือนไม่ให้มีการสูบบุหรี่ในชุมชน เนื่องจากการเข้าถึงบุหรี่ของวัยรุ่นมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่เอื้ออำนวย สามารถเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย จากร้านค้า ร้านขายของชำ ใกล้บ้านโดยส่วนใหญ่ซื้อบุหรี่แบบแบ่งมวนขาย ดังนั้นทุกคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการป้องกัน การรณรงค์ ไม่ขายบุหรี่ให้นักเรียน และมีต้นแบบของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ในชุมชน (บุญชัย พิริยกิจกำจร และนิรชร ชูติพัฒนะ, 2561; อีรศักดิ์ พรหมพันธุ์ และวิมลพรรณ กมลเพชร, 2556; ขวัญตา สุธรรม, 2561)

ด้านสื่อโฆษณา ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การโฆษณาขายบุหรี่ออนไลน์ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกอยากลองซึ่งนักเรียนเข้าถึงและสั่งซื้อมาสูบได้ การพบเห็นวิธีการสูบบุหรี่ใน Social Media เป็นแรงจูงใจให้เชื่อและนิยมชมชอบในผลิตภัณฑ์ยาสูบตามที่โฆษณา (พรรณปพร ลีวิโรจน์ และอรรวรรณ คุณสนอง, 2559)

ด้านกฎหมาย ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ร้านค้าไม่ขายบุหรี่ให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นมาตรการสำคัญ ในการป้องกันการเข้าถึงบุหรี่ของเด็กและเยาวชน ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และดำเนินการกำหนดพื้นที่ปลอดบุหรี่ให้เป็นผลสำเร็จ (บุญชัย พิริยกิจกำจร และนิรชร ชูติพัฒนะ, 2561; วันทิตา อบสุวรรณ, 2561)

ความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้ง 6 ด้าน สอดคล้องกับแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชนที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมจากกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้แก่ ประชาชนทุกคน คนใกล้ชิด บิดามารดา ครู โรงเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อช่วยไม่ให้สูบบุหรี่ และแนวทางในการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชนที่ดีที่สุด คือการมีส่วนร่วมของครอบครัว ได้แก่ เสริมสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว การสร้างกฎบ้านปลอดบุหรี่ และเสริมสร้างทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ให้แก่เยาวชน (บุญชัย พิริยกิจกำจร และนิรชร ชูติพัฒนะ, 2561; ยุพา จิวพัฒนกุล และนงนุช เพ็ชรร่วง, 2559)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นำข้อมูลผลการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง หรือข้อบัญญัติเพื่อสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมให้ปลอดควันบุหรี่ และเคร่งครัดในปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนจากการสูบบุหรี่

2. นำข้อมูลผลการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมความมั่นคงในครอบครัว ปกป้องทักษะการคบเพื่อนจัดสภาพแวดล้อมสถานที่สาธารณะเป็นเขตปลอดบุหรี่ และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. บุคลากรทางการศึกษา (ครู) บุคลากรทางการสาธารณสุข ผู้ปกครอง และนักสังคมสงเคราะห์สามารถนำแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้คัดกรองนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนทุกสังกัด เพื่อประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล และนำข้อมูลจากการประเมินประกอบการวางแผนหรือจัดกิจกรรมป้องกันไม่ให้นักเรียนสูบบุหรี่

2. พัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงในมิติทางสังคมที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้สามารถใช้งานได้ด้วยระบบออนไลน์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่

2. ศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการไม่สูบบุหรี่ของเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่

3. ศึกษาการป้องกันตนเองต่อการปฏิเสธการสูบบุหรี่ของเด็กและเยาวชนเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่จูงใจให้สูบบุหรี่

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตา สุธรรม. (2561). การป้องกันตนเองจากคว้นบุหรีมือสองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ธีรศักดิ์ พรหมพันธุ์, และ วิมลพรรณ กมลเพชร. (2556). การพัฒนารูปแบบการป้องกันแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ. (ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ, กรมควบคุมโรค).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่) (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์
- บุญชัย พิธิยกิจจักร และนิรชร ชูติพัฒนะ. (2561). แนวทางการป้องกัน และลด ละ เลิก บุหรี่ของเยาวชน จังหวัดสงขลา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 5(1), 112-115.
- พนม เกตุมาน. พัฒนาการวัยรุ่น. (2551). สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.familynetwork.or.th/content/>
- พรณปพร ลีวิโรจน์ และอรรธรณ คุณสนอง. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และผลการพัฒนาโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม เพื่อลดการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา. ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบ (ศจย.). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.).
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ยุพา จิวพัฒนกุล และนงนุช เพ็ชรร่วง. (2559). การป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชน: มุมมองของครอบครัว. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 24(2), 46-47

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลัดดาวัลย์ เพชรวิโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- ศักดิ์ชัย บาลศิริ. (2543). *การเปรียบเทียบผลของการให้ข้อมูลกลับคืนในเทคนิคเคลฟาย ด้วยค่าสถิติแตกต่างกัน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ, มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). *รายงานสถิติการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2547). *เรื่องที่ 6 พิษภัยของบุหรี่ เล่มที่ 28*. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2563, จาก <http://saranukromthai.or.th/sub/Ebook/Ebook.php>
- สำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ ฉบับที่สอง พ.ศ. 2559-2562*. นนทบุรี: บริษัท ไนซ์เอิร์ธ ดีไซน์ จำกัด
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: บริษัทดีการพิมพ์ จำกัด
- สุวิมล จันทร์เปรมปฐ และอนงค์ พัวตระกูล. (2556). *คุณครู 'ต้นทาง' โรงเรียนปลอดบุหรี่*. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/19061>

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา
ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
Performance of Chief of Staff Ban Bataka, NongYai
Sub-district, Phon Thong District, Roi Et Province

อรรณวุฒิ พลະสุข¹

Attawut Palasook²

ณัฐนนท์ เนื่องนันท์³

Natthanon Nueangnan⁴

จิราพร บาร์ศรี⁵

Jirapon Barisri⁶

¹นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
E-mail: attawut28092540@gmail.com

²Student of Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

³นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
E-mail: army6852@gmail.com

⁴Student of Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

⁵ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, E-mail: pan-111555@hotmail.co.th

⁶Assistant Professor Dr., Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของ ผู้ใหญ่บ้านบ้านบะตาคาตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านบ้านบะตาคาตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากร คือ ประชาชนในบ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 624 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในบ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมด จำนวน 242 คน ที่ได้จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามลำดับ คือ ด้านทัศนคติ รองลงมาคือ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านทักษะ ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตาคา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้านควรมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ 2) ผู้ใหญ่บ้านควรมีการจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในหมู่บ้านและ 3) ผู้ใหญ่บ้านควรมีทัศนคติเชิงบวกกับบุคคลทุกระดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, การปฏิบัติงาน, ผู้ใหญ่บ้าน, บ้านบะตาคา

Abstract

This research had 3 objectives: 1) to study the level of performance of the village headman of Ban Bataka, Nong Yai Subdistrict, Phon Thong District, Roi Et Province; 2) To study the guidelines for the development of performance of the village headman of Ban Bataka, Nong Yai Sub-district, Phon Thong District, Roi Et Province. and 3) To study recommendations for the performance of duties of the village headman of Ban Bataka, Nong Yai Subdistrict, Phon Thong District, Roi Et Province. Bataka, Nong Yai Subdistrict, Phon Thong District, Roi Et Province, 624 people The samples were 242 people in Ban Bataka, Nong Yai Subdistrict, Phon Thong District, Roi Et Province, calculated according to the Taro Yamane formula. The data were analyzed, including percentage, mean and standard deviation.

The research results were found that Performance level of village headman of Ban Bataka, Nong Yai Subdistrict, Phon Thong District, Roi Et Province The overall picture is at a high level. And when considering each aspect, it was found that Was at the highest level in one aspect, namely government and orderliness And at a high level in 3 areas: economic development and social development, administration of justice and service, respectively Guidelines for the development of performance of the village headman of Ban Bataka, Nong Yai Sub-district, Phon Thong District, Roi Et Province The focus should be on the development in order, namely attitude, followed by knowledge, competence and skill respectively. Suggestions for the performance of duties of the village headman of Ban Bataka, Nong Yai Subdistrict, Phon Thong District, Roi Et Province are as follows: 1) The village headman

should have computer skills in performing the work efficiently. 2) The village headman should have management to prevent contagious disease or disease that may occur in the village, and 3) The village headman should have a positive attitude towards people at all levels.

Keywords: Performance Development, Operation, Chief of Staff, Banbataka

บทนำ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครองโดยการตั้งมณฑลเทศาภิบาลจังหวัด และอำเภอมีผู้ปกครองคือข้าหลวงเทศาภิบาลข้าหลวงเมืองและนายอำเภอดูแลตามลำดับ ซึ่งต่อมาได้ยุบการปกครองระดับมณฑล และตำแหน่งข้าหลวงได้เปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนการปกครองที่ต่ำกว่าอำเภอได้แบ่งเป็นตำบล และหมู่บ้าน และมีการเปลี่ยนแปลงการสรรหากำนันผู้ใหญ่บ้าน จากการแต่งตั้งโดยข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการเลือก โดยประชาชนในตำบลหรือหมู่บ้านนั้น ทั้งนี้ได้มีการทดลองเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนัน เพื่อตั้งขึ้นปกครองดูแลหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2435 ทั้งนี้เนื่องมาจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิในการปกครองตนเอง ขั้นตอนและบรรยากาศการเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้านที่พระยามหาอำมาตยาธิบดี (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2537, น. 39-41) เมื่อครั้งเป็นหลวงเทศาภิบาลวิจารณ์ ที่นำทูลสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยขณะนั้น โดยสรุปว่าในขั้นต้นทำบัญชีสำมะโนครัว บ้านที่จัดเป็นหมู่บ้านและตำบล ก่อนเชิญเจ้าบ้านมาประชุมที่วัด เมื่อที่ประชุมพร้อมแล้วก็สอบถามว่าสมควรให้ใครเป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อได้แล้วก็ออกไปตั้งชั่วคราว ในส่วนกำนันก็

จะให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นเป็นผู้เลือกผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่งเป็นกำนัน ดังนั้นกำนันจะมีสถานภาพเป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านใดบ้านหนึ่งด้วยการปกครองภูมิภาคของประเทศ ซึ่งรวมทั้งการปกครองในตำบลและหมู่บ้าน แม้มีการปรับปรุงจนเป็นที่แน่นอน รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ รศ.116 ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ และต่อมาได้ปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ 2457 ครั้งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 และตรากฎหมายหลักโดยกรมพลำถัง (กรมการปกครองในปัจจุบัน) กำกับดูแลการปกครองส่วนภูมิภาคตั้งแต่ระดับอำเภอลงไปยังเช่นในปัจจุบัน (สถาบันดำรงราชานุภาพ. 2541, น. 22-23)

ผู้ใหญ่บ้านนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับราษฎรในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งได้แสดงบทบาทในฐานะตัวแทนของทางราชการในหลายประการ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกให้กับราษฎรในการติดต่อกับทางราชการ การตอบสนองนโยบายของทางราชการ การให้ความช่วยเหลือทางราชการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การประชาสัมพันธ์การเป็นแหล่งข่าวให้กับทางราชการ เป็นต้น (ฉลุย พวงพลับ 2548, น. 1) นอกจากนั้นแล้ว ผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทในฐานะตัวแทนประชาชน ซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ก็ไม่ใช่ข้าราชการประจำที่มีความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ ตำแหน่งดังกล่าวมีลักษณะเป็นผู้อาสาเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชนมากกว่าที่จะยึดถือเป็นอาชีพได้ บทบาทของผู้ใหญ่บ้านที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ บทบาทในฐานะผู้นำชุมชน ซึ่งการเป็นผู้นำนั้นถือว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในระดับแนวหน้าของชุมชน โดยจะต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่หรือประโยชน์ของผู้ที่อยู่ภายใต้การนำของตนอีกครั้ง ได้รับความเชื่อถือยกย่องจากหมู่คณะ ให้อยู่ในฐานะหรือตำแหน่งที่สูงกว่าคนอื่นๆ และทุกคนก็พร้อมที่จะเป็นผู้ตาม จึงถือได้ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่สามารถใช้ได้ทั้งพระเดชและพระคุณกับประชาชนในพื้นที่ การใช้พระเดชก็คือ การใช้อำนาจตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ส่วนการใช้พระคุณก็คือ การสร้างสรรค์ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้านของตน คอยดูแลให้ประชาชนในปกครองมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุข ซึ่งบทบาทในฐานะผู้นำชุมชน ได้แก่ การรวบรวมความเดือดร้อนของราษฎร แล้วนำเสนอต่อทางราชการเป็นผู้แก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่ การเป็นผู้นำทางความคิดของราษฎรในพื้นที่

การเป็นผู้ประสานงาน การพัฒนาของชุมชน การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นต้น (ดำรง สุนทรศารทูล 2534, น. 18-25)

ปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของบุคคล โดยพิจารณาว่าสมรรถนะเป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดเรื่องสมรรถนะเริ่มเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1973 โดย David, C. McClell. (1973, p. 1-14) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด จึงได้ทำการพัฒนาแบบทดสอบทางบุคลิกภาพ เพื่อศึกษาบุคคลที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรต้องมีทัศนคติและนิสัยอย่างไร เพื่อกำหนดเป็นสมรรถนะของการปฏิบัติงาน (Mc Clelland 1973, น.78) (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2548, น. 7) การพัฒนาความสามารถในการบริหารงานของผู้ใหญ่บ้านนั้น ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน การนิเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านบทบาทหน้าที่ให้กับผู้ใหญ่บ้านที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ นิจ ไพโรจน์ (2542, น. 115) ได้กล่าวว่า การเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านโดยใช้กิจกรรมแทรกแซง ประกอบด้วย การฝึกอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน การอบรมภารกิจ การนิเทศติดตามงาน และการจัดลำดับกำนันไม่สามารถเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำนันผู้ใหญ่บ้านได้ ปัญหาด้านความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติแล้วไม่ประสบผลสำเร็จไม่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน (สันติ สวัสดิพงษ์, 2541, น. 67) สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านตามบทบาทหน้าที่ยังมีปัญหาหลายประการ ได้แก่ ขาดความรู้ความสามารถ ขาดคุณธรรมในการบริหารงาน และขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดภาวะผู้นำที่สร้างคนน่าเชื่อถือแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการทุจริต จากการดำเนินโครงการต่างๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งปัญหาเหล่านี้สร้างความไม่น่าเชื่อถือในบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในด้านการเมือง การบริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้ออำนาจ และผลประโยชน์ต่างๆ การแบ่งกลุ่มอำนาจ เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อความร่วมมือและช่วยเหลือในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อผู้นำที่ไม่สามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งหากผู้ใหญ่บ้านมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน เข้าถึงปัญหาความ

ต้องการของชุมชน สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชนได้ ก็จะสามารถเรียกศรัทธาจากประชาชนสร้างความน่าเชื่อถือแก่ประชาชนในหมู่บ้านสามารถนำการพัฒนาต่างๆ เช่น สร้างรายได้ สร้างงาน สร้างระบบเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเข้มแข็ง ตามแนวคิดของคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547, น. 21) ที่กล่าวถึง การพัฒนาชุมชน มีผู้นำที่ดีมีคุณธรรม เมตตาธรรม รู้จักคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาบนพื้นฐานศักยภาพชุมชนได้อย่างดีต่อไป

ในส่วนของพื้นที่การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเลือกศึกษาผู้ใหญ่บ้าน บ้านปะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากส่วนใหญ่ประชากรในพื้นที่มีอาชีพ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย และปลูกพืชสวนครัว เป็นต้น ดังนั้นบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎรมากที่สุด ย่อมจะทราบถึงความต้องการของราษฎร และจะสามารถอำนวยความสะดวกให้กับราษฎร ในการติดต่อกับทางราชการ การตอบสนองนโยบายทางราชการ การให้ความช่วยเหลือทางราชการ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การประชาสัมพันธ์ การเป็นแหล่งข่าวให้กับทางราชการ เป็นต้น

ดังนั้น การที่จะทำให้ผู้นำสามารถดำเนินงานจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้อำนาจของผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผสมผสานงานที่ปฏิบัติจะทำให้เป็นหมวดหมู่ ไม่มีลักษณะซ้ำซ้อนในการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่นั้น ผู้ใหญ่บ้านมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่ดี ในโครงสร้างหน้าที่และบทบาทของตน เป็นผู้นำที่เปี่ยมด้วยสมรรถนะอย่างเหมาะสม และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเพิ่มสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน ให้สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และความต้องการของชุมชน โดยยึดบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านปะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านปะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน บ้านปะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. อาชีพ
4. รายได้ต่อเดือน
5. ระดับการศึกษา

การปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน

1. การปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย
2. การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม
3. การอำนวยความสะดวก
4. การบริการ

ตัวแปรตาม

สมรรถนะ

1. ความรู้
2. ความสามารถ
3. ทักษะ
4. ทักษะคิดของผู้ใหญ่บ้าน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัย คือ พื้นที่บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในบ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 624 คน (ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรบ้านบะตากา, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประชาชนในบ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งหมด จำนวน 242 คน ที่ได้จากการคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2562 – กันยายน พ.ศ. 2563

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน โดยประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ และการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง

และรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในหมู่บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 624 คน และการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ในบ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 242 คน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาร์ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 5 หรือ 0.05

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา โดยใช้คำตอบแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการปกครอง และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวิธีเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ดีและมีคุณภาพ โดยทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) การทดสอบความเที่ยงตรง ใช้วิธีนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างมาแล้ว โดยกรรมการที่ปรึกษาได้พิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อให้มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัด (Content Validity) มากยิ่งขึ้น หลังจากนั้น จึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย ตามวันและเวลาที่กำหนด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตบ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ตามจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถาม การสังเกตทั้งหมดมาสรุปเป็นข้อมูล
4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ได้รับรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง และคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำสถิติที่เกี่ยวข้องมาใช้ ดังนี้

1. นำเสนอแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง
2. กำหนดรูปแบบสำหรับลงรหัสตามตัวแปรที่กำหนดไว้ และกำหนดระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด
3. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ บันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนในแบบรหัสแล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัสตามฟอร์มที่ตั้งไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์
4. นำคะแนนไปประมวลผลข้อมูลด้วยตัวเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้ความหมายของสมรรถนะตามระดับคะแนน
5. สำหรับข้อคำถามปลายเปิดในประเด็นข้อเสนอแนะที่มีต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ดผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตามความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละประเด็น

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์วิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ระดับการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ($\bar{x}=4.55$) และระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ($\bar{x}=4.49$) ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{x}=4.47$) และด้านการบริการ ($\bar{x}=4.46$) ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตাকা ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามลำดับ คือ ด้านทัศนคติของผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา คือ ด้านความรู้ของผู้ใหญ่บ้าน ด้านความสามารถของผู้ใหญ่บ้าน และด้านทักษะของผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

สมรรถนะของผู้ใหญ่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านทัศนคติของผู้ใหญ่บ้าน

($\bar{x}=4.51$) และอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ของผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{x}=4.40$) ด้านความสามารถของผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{x}=4.38$) และด้านทักษะของผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{x}=4.37$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

- ผู้ใหญ่บ้านควรมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

- ผู้ใหญ่บ้านควรมีการจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นในหมู่บ้าน

- ผู้ใหญ่บ้านควรมีทัศนคติเชิงบวกกับบุคคลทุกระดับ

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำมาสรุปผลและอภิปรายผลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.6 มีอายุระหว่าง 41-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.5 มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 76.0 มีรายได้ต่อเดือน 5,001-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.6

2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านบ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรม และด้านการบริการ ตามลำดับ

ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า แจ้งประกาศข่าวสารระเบียบกฎหมายของทางราชการให้ราษฎรทราบ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย และการจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือ โรคระบาด ซึ่งเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สนับสนุนการจัดทำสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ส่งเสริมศาสนาการศึกษาและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่น และมีการตรวจตราดูแลรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านเช่นสระน้ำศาลา ที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น ตามลำดับ

ด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการให้ความรู้และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นแก่ประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดและคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน และมีการให้ความรู้และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นแก่ประชาชน ตามลำดับ

ด้านการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนในหมู่บ้าน เช่น การให้บริการงานทะเบียนและบัตรฯ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอำนวยความสะดวกประสานงานและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอื่นที่เข้าไปทำงานในท้องที่ ตามลำดับ

3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านทักษะ ตามลำดับ

ด้านความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความสามารถบริหารงาน โดยให้เกิดการทำงานเป็นทีม และการประสานความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีความรู้ในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน และมีทักษะด้านการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

ด้านความสามารถ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีความสามารถในการประสานงานกับประชาชนหรือคนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลตามลำดับ

ด้านทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นทั้งภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีทักษะการวิเคราะห์งานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ตามเป้าหมายอยู่เสมอ และมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมพื้นฐานในการปฏิบัติงานได้ตามลำดับ

ด้านทัศนคติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีทัศนคติเชิงบวกในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น และมีความพึงพอใจต่องานที่ได้รับมอบหมายตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านบ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

- ผู้ใหญ่บ้านควรมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
- ผู้ใหญ่บ้านควรมีการจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่อาจจะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน
- ผู้ใหญ่บ้านควรมีทัศนคติเชิงบวกกับบุคคลทุกระดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล

1. ระดับการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาสังคมด้านการอำนวยความสะดวกและด้านการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภทร วิระทูล และพัฒนศิณ สำเร็จแสงจันทร์รัมย์ (2558) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า 1) กำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการทะเบียนต่างๆ และด้านอื่นตามลำดับ 2) กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกนึกคิดของราษฎรที่มีต่อผู้ใหญ่บ้านเป็นไปในทางที่ดีเป็นส่วนใหญ่ ราษฎรได้รับการบริการด้วยดีจากผู้ใหญ่บ้านตลอดมา ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ให้ทั้งคำปรึกษาหารือและให้ความคุ้มครองแก่ราษฎร ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของราษฎรมากกว่าที่จะเป็นตัวแทนของทางราชการ และยังคงมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของราษฎร

ในการที่จะปกครองดูแลราษฎรให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2551) กล่าวว่า อำนาจหน้าที่กำนันผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน ประกอบด้วย ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมด้านการอำนวยความสะดวกและการบริการ ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ ชาญ คำวรรณ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทและอำนาจหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายหลังที่ พ.ศ. 2537 ผลการศึกษา พบว่า บทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยนั้น แม้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นมา แต่การทำงานของทั้งสองหน่วยงานนี้ไม่เกิดการซ้ำซ้อนกันแต่อย่างใด องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำนันผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตท้องที่ของตน ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ ความเป็นญาติพี่น้องในชุมชน หมู่บ้านตำบล ความรู้ความสามารถของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สิทธิประโยชน์ค่าตอบแทน ความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การมีบุญคุณต่อกันมาก่อน และอุดมการณ์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสอดคล้องกับการศึกษาของ จารุงศ์ พลเดช (2515, น. 90-96) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผู้ใหญ่บ้านกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ในท้องที่ศึกษาบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน เฉพาะกรณีอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อตำแหน่ง มีความพอใจต่อการเป็นตัวแทนของทางราชการและราษฎรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ใหญ่บ้านราษฎร จะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านยังได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีการจัดการ และมีการรักษาสินของซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านได้มีการหาอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพเกษตรกร มาให้ประชากรในหมู่บ้านให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ถิรวัฒน์ ธนानันท์

(2544, น. 38) ได้ศึกษาการใช้บริการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตสุขาภิบาลนิเวศกับสุขาภิบาลธงธานี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่ประชาชนในท้องที่สองสุขาภิบาลที่ได้ใช้บริการดังนี้ การบำรุงส่งเสริมอาชีพราษฎรโดยจัดหาแหล่งเงินทุน การรักษาเกี่ยวกับอาชีพของราษฎรในการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อการสำรองหรือใช้ทรัพยากรร่วมกัน และการบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ประสบสาธารณภัย การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านด้านการให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกที่ประชาชนในทั้งสองเขตสุขาภิบาลได้ใช้บริการมีดังนี้ การชี้แจงให้ประชาชนทราบประกาศหรือคำสั่งของทางราชการ การสำมะโนครัว โดยทะเบียนราษฎร โดยการทำบัตรประจำตัวประชาชน และโดยการรับรองตัวบุคคลการควบคุมดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่างๆ โดยนำพาให้ไปดำเนินการตามกฎหมาย และการอบรมสั่งสอนโดยการรายงาน เพื่อขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ประชาชนในเขตสุขาภิบาลบ้านนิเวศน์ได้ใช้บริการของผู้ใหญ่บ้าน แต่ประชาชนในเขตสุขาภิบาลธงธานี ไม่ได้ใช้บริการของผู้ใหญ่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่ประชาชนในทั้งสองเขตสุขาภิบาล ไม่ได้ใช้บริการมีเพียงประการเดียว คือ การควบคุมคนในหมู่บ้านขอความช่วยเหลือ เมื่อเกิดภัยพิบัติต่อลูกบ้าน (ถิรวัฒน์ ธนानันท์, 2544, น. 38) ได้ศึกษาการใช้บริการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตสุขาภิบาลบ้านนิเวศน์กับสุขาภิบาลธงธานี อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้นำมีการบำรุงส่งเสริมอาชีพของราษฎร โดยแต่งตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพการรักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับอาชีพของราษฎร โดยการเน้นการแจ้งข้อมูลข่าวสารและการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยการจัดหาอุปกรณ์ จัดหาแหล่งเงินทุนการรักษาผลประโยชน์เกี่ยวกับอาชีพของราษฎร โดยการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการสำรองหรือใช้ทรัพยากรร่วมกัน

1.3 ด้านการอำนวยความสะดวก มีการให้ความรู้และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นแก่ประชาชน แจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดและคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน และให้ความรู้ให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นแก่ประชาชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถิรวัฒน์ ธนานันท์ (2544) ได้ศึกษาการใช้บริการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตสุขาภิบาลนิเวศกับสุขาภิบาล

ธงธานี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน ด้านการให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกที่ประชาชน ทั้งสองเขตสุขาภิบาล ได้ให้บริการ มีการควบคุมดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้ไปดำเนินการตามกฎหมาย และมีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

1.4 ด้านการบริการ มีการอำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ ประชาชนในหมู่บ้าน เช่น การให้บริการงานทะเบียนและบัตรฯ อำนวยความสะดวก และสนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานงาน และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอื่นที่เข้าไปทำงานในท้องที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถิรวัฒน์ ธนาคันท์ (2544) ได้ศึกษาการใช้บริการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตสุขาภิบาลนิเวศกับสุขาภิบาลธงธานี อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า มีการชี้แจงให้ประชาชนทราบประกาศหรือคำสั่งของทางราชการ การสำมะโนครัว โดยทะเบียนราษฎร โดยการทำบัตรประจำตัวประชาชนและโดยการรับรองตัวบุคคล การควบคุมดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายโดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่างๆ

2. สมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน บ้านบะตากา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทัศนคติของผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความรู้ของผู้ใหญ่บ้าน ด้านความสามารถของผู้ใหญ่บ้าน และด้านทักษะของผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิราพร บาร์ศรี (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่อธิบายสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน ในมุมมองของประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างสมการพยากรณ์เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้านในมุมมองของประชาชน สรุปได้ว่า สมรรถนะด้านเพศของผู้ใหญ่บ้าน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ด้านรูปแบบผู้นำแบบประชาธิปไตย ด้านรูปแบบผู้นำแบบมีส่วนร่วม และด้านรูปแบบผู้นำการสนับสนุนทางการเมือง ส่งผลให้ผู้ใหญ่บ้านมีสมรรถนะมากยิ่งขึ้น 2) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า 2.1) การ

สร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ควรสนับสนุนด้านค่าตอบแทนที่สูงขึ้น สนับสนุนสวัสดิการและการศึกษา 2.2) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ โดยกระตุ้นให้เกิดความสำนึกที่ดีต่อหน้าที่ผู้ใหญ่มากขึ้น 2.3) การส่งเสริมบทบาทความเป็นผู้นำด้านประชาธิปไตย โดยสนับสนุนให้มีการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจตามระบอบประชาธิปไตย 2.4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่มากขึ้นได้เป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และ 2.5) การสนับสนุนทางการเมือง โดยการให้ผู้ใหญ่มากขึ้นได้เป็นผู้นำในการส่งเสริมบทบาททางการเมือง การเข้าร่วม และปฏิรูประบบการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ศตวรรษ กล้าดิษฐ์ (2560) ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมในทุกด้านของสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตของบริษัทสายไฟฟ้าไทย-ยาสากิ จำกัด อยู่ในระดับที่ส่งผลมาก เมื่อทำการพิจารณาในสมรรถนะแต่ละด้าน พบว่า สมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด คือ ด้านทักษะ รองลงมา คือ ด้านความรู้และในด้านคุณลักษณะพึงประสงค์นั้นมีระดับสมรรถนะที่ส่งผลมากเท่ากันสุดท้าย คือ ด้านทัศนคติมีระดับสมรรถนะที่ส่งผลปานกลางและทำการพิจารณาหัวข้อของสมรรถนะ ที่ส่งผลมากที่สุดในแต่ละด้าน พบว่า หัวข้อที่ส่งผลมากที่สุดในด้านของความรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ในด้านของทักษะ คือ มีทักษะการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง ในด้านของทัศนคติ คือ มีความคิดที่จะพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้สูงขึ้นอยู่เสมอ สุดท้ายในด้านคุณลักษณะพึงประสงค์ คือ มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านความรู้ของผู้ใหญ่มากขึ้น มีผลต่อสมรรถนะของผู้ใหญ่มากขึ้น เนื่องจากการที่ผู้ใหญ่มากขึ้นมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงทำให้ผู้ใหญ่มากขึ้นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยยึดผลประโยชน์ของบุคคลในชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ พิงสาย (2550) ทำการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อสิทธิหน้าที่ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน ตำบลบ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนตำบลบ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทร

เจตีย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก เจตคติต่อสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นอยู่ในระดับดี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ระดับความรู้ความเข้าใจกับระดับเจตคติต่อสิทธิหน้าที่ ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับความรู้ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กัน และระดับเจตคติต่อสิทธิหน้าที่กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กัน

2.2 ด้านความสามารถของผู้ใหญ่บ้าน ด้านความสามารถของผู้ใหญ่บ้าน มีผลต่อสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีความมั่นใจในตนเอง เฉลียวฉลาดและรู้งาน และเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานต่างๆ ในหมู่บ้าน จึงทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพานี สฤญ์วานิช (2549, น. 296) ทำการศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำ ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมหรืองานของผู้นำที่มีความสามารถ มีอิทธิพลเหนือกลุ่ม มีวิสัยทัศน์ มีค่านิยมที่เหมาะสม ตลอดจนมีความสามารถในการตัดสินใจที่เป็นการตัดสินใจที่ยาก และซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น เป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง เพราะกลุ่มจะเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้ต้องมีผู้นำที่มีบทบาทที่ดี ซื่อสัตย์มีคุณธรรม มีความมั่นใจในตนเอง เฉลียวฉลาดและรู้งาน ดังนั้น ผู้นำชุมชน ก็เป็นผู้ที่มีบทบาทความเป็นผู้นำในชุมชนที่ตนปกครองดูแล มีพฤติกรรมและแสดงออกถึงบทบาทในฐานะผู้นำในชุมชน

2.3 ด้านทักษะของผู้ใหญ่บ้าน ด้านทักษะของผู้ใหญ่บ้านมีผลต่อสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากการปฏิบัติงานในแต่ละวัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสม จึงต้องอาศัยความชำนาญในการปฏิบัติงาน และอาศัยการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ซึ่งปัญหาจากการปฏิบัติงานเกิดในระหว่างขณะทำการปฏิบัติงาน และจำต้องทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การทำงานสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพานี สฤญ์วานิช (2549, น. 296) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทผู้นำ บทบาทผู้นำ คือ พฤติกรรมหรืองานของผู้นำที่มีความสามารถ มีอิทธิพลเหนือกลุ่ม มีวิสัยทัศน์ มีค่านิยมที่เหมาะสม

ตลอดจนมีความสามารถในการตัดสินใจที่เป็นการตัดสินใจที่ยาก และซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น เป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง เพราะกลุ่มจะเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้ต้องมีผู้นำที่มีบทบาทที่ดี ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีความมั่นใจในตนเอง เฉลียวฉลาดและรู้งาน ดังนั้น ผู้นำชุมชน ก็เป็นผู้ที่มีบทบาทความเป็นผู้นำในชุมชนที่ตนปกครองดูแล มีพฤติกรรมและแสดงออกถึงบทบาทในฐานะผู้นำในชุมชน และชูชัย สมิทธิไกร (2552, น. 29) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน (Technical Skills) หรือความเชี่ยวชาญในงาน เทคนิคต่างๆ จัดเป็นความสามารถขั้นปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง ที่บุคลากรในหน่วยงานนั้นจำเป็นต้องรู้ โดยทักษะอาจได้มาจากการศึกษาอบรม ฝึกงาน หรือจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์โดยตรง

2.4 ด้านทัศนคติของผู้ใหญ่บ้าน ด้านทัศนคติของผู้ใหญ่บ้านมีผลต่อสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการทำงาน เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์รามล สุพรรณพงศ์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจของพนักงานโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า ความสัมพันธ์กันกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน คือ ด้านพฤติกรรม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อพฤติกรรมของพนักงานนั้น มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทกำลังกายกำลังใจในการทำงาน เพื่อช่วยหน่วยงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานสม่ำเสมอ และยินดีเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ใหญ่บ้านควรมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ
2. ผู้ใหญ่บ้านควรมีการจัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดที่อาจจะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน
3. ผู้ใหญ่บ้านควรมีทัศนคติเชิงบวกกับบุคคลทุกระดับ

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
2. ควรมีการศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพกำนันผู้ใหญ่บ้าน
3. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2537). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- จิราพร บาริศรี. (2557). *ปัจจัยที่อธิบายสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน ในมุมมองของประชาชน*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ฉลวย พ่วงพลับ. (2548). *บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : กรณีศึกษาอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ชาญ คำวรรณ. (2546). *เรื่องบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายหลังปี พ.ศ. 2537*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ชูชัย สมितिไกร. (2550). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: เอเซอร์เซ็นเตอร์.
- ดำรง สุนทรศารทูล. (2534). *แนวความคิดในการปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายปกครองยุคปัจจุบัน*. ในบทความทางวิชาการ เล่ม 16. กรุงเทพฯ.
- ถิรวัฒน์ ธนาคันท์. (2544). *การใช้บริการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตสุขาภิบาลนิเวศกับสุขาภิบาลธำนิอำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด*. (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

- นิจ ไพรสนท์. (2542). *การเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต พัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พรนภัทร วีระทูล และ พัฒนศิณ สำเร็จแสงจันทร์รัมย์. (2558). การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิทยาลัยราชสีมา: วิทยาลัยราชสีมา*.
- พิมพ์ราณิล สุพรรณพงศ์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการปฏิบัติงานกับความพึงพอใจของพนักงานโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศตวรรษ กล่ำดิษฐ์. (2560). *สมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตสายไฟฟ้า: กรณีศึกษาบริษัทสายไฟฟ้าไทย - ยะซากิ จำกัด*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ).
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับสำนักบริหารการปกครองท้องที่กรมการปกครอง. (2541). *บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เหมาะสมในอนาคต*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สันติ สวัสดิพงษ์. (2541). *ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน: กรณีศึกษาในท้องที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและสถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2547). *โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มปท.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ. (ม.ป.พ.)
- สุชาติ พึงสาย. (2550). *ผลการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านของตำบลบ้านคลองสวน อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โครงการบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).
- สุพานี สถัญญ์วานิช . (2549). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- McClelland, D. C. (1973) . *Testing for Competence Rather Than for Intelligence*. *American Psychologist*, 28, 1-14.

หน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษา: การเสริมสร้างความพร้อม ในการเรียนออนไลน์ของนักเรียน

Functions of the State in Education: Enhancing Student Readiness for Online Learning

ปีนบุญญา ลำมะนา¹

Pinbunya Lammana²

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่มุ่งสู่สังคมแบบดิจิทัล ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19 (Covid-19) ส่งผลให้เกิดวิถีการดำเนินชีวิตในด้านศึกษาแบบปกติใหม่ (New Normal) โดยบรรดาสถานศึกษาจะต้องนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มาใช้ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนที่ไม่มีความพร้อม ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพจนอาจทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐที่จะต้องดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักเรียนด้วย โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐเป็น 4 ประการ ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดให้มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การสร้างความตระหนักรู้ถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม และการจัดให้มีระบบการควบคุมดูแลโดยครูผู้สอน ทั้งนี้

¹อาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,

E-mail: pinbunya.1144@gmail.com

²Lecturer, Laws Program, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

ก็เพื่อให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: การศึกษา, สิทธิในการได้รับการศึกษา, การเรียนการสอนออนไลน์

Abstract

The change of current Thai society focused on digital society and the outbreak of coronavirus disease (COVID-19) brings about a new normal in education, therefore, an online learning platform is applied nationwide. The dramatical change of this learning style affects some underprivileged learners who lack of readiness to access to the quality education. This disadvantage increases more education inequality. The objective of this article is to study legal functions of the state to provide quality and equal education, including promoting and encouraging student readiness for online learning. The study on the state functions is divided into 4 topics: facilitating electronic devices, providing the internet, enhancing digital literacy awareness, and control system by teachers, to support all students to access online learning effectively and equally.

Keywords: Education, Right to Education, Online Learning

บทนำ

หน้าที่ในการจัดการศึกษาของรัฐเป็นไปตามกฎหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาระดับสำคัญ อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยรัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาให้แก่บุคคลทุกคน เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนและระดมทรัพยากรเพื่อใช้สำหรับการจัดการศึกษา อีกทั้ง การจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงการส่งเสริม พัฒนาและให้มีระบบติดตามประมวลผล ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างเป็นคุณภาพ และมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ที่ได้กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีมาตรฐาน ตอบสนองและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัต และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างทั่วถึง โดยผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม รูปแบบการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือการศึกษาค้นคว้าเพิ่มนอกชั้นเรียน

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด 19 (Covid-19) ได้ส่งกระทบต่อประชาชนทั่วโลกทำให้มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิต ในส่วนของรัฐบาลไทยก็ได้ดำเนินมาตรการทางกฎหมายต่างๆ อย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันและหยุดยั้งการแพร่ระบาด มาตรการด้านการศึกษาที่รัฐได้ดำเนินการ คือ การประกาศเลื่อนการเปิดเรียน ของสถานศึกษาในสังกัดและกำกับของกระทรวงศึกษาธิการและให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ฉุกเฉินสืบเนื่องจากการระบาดของไวรัส ประกาศฉบับดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนวิธีการและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยมีแนวโน้มที่จะให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น การแพร่ระบาดของโรคจึงเป็นแรงกระตุ้นให้รัฐต้องเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากเดิมไปสู่การเรียนการสอนออนไลน์ให้

เร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบกันดีว่าระบบการศึกษาในประเทศไทยนั้นมีปัญหาความเหลื่อมล้ำซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพการศึกษา การปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากเดิมมาเป็นรูปแบบออนไลน์โดยที่ผู้เรียนยังไม่มีความพร้อมจะส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาของประเทศในวงกว้าง และอาจทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศมีมากขึ้น หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการทดสอบระบบการเรียนออนไลน์ก่อนกำหนดเวลาเปิดเทอม ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2563 ก็พบปัญหาหลายประการ เช่น ผู้เรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน การไม่สามารถเข้าถึงและใช้เครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ ยกตัวอย่างเช่น กรณีของครูเต๋และน้องเก้า ที่คุณครูผู้สอนพยายามติดต่อพูดคุยกับ ด.ช.เก้า ซึ่งเป็นนักเรียนของตน โดยครูได้สอบถามถึงความพร้อมในการเรียนออนไลน์ พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่าครูจะทำการสอนด้วยการถ่ายทอดสด แต่เมื่อครูถามนักเรียนว่ากินข้าวหรือยัง นักเรียนกลับตอบว่าตนยังไม่ได้กินข้าวเพราะไม่มีข้าว พร้อมมีเสียงสะท้อนเป็นระยะ ครูจึงบอกว่าตนจะหาข้าวไปให้แต่ให้คุยกับครูก่อน การพูดคุยกับนักเรียนทำให้คุณครูทราบว่า ที่บ้านของนักเรียนไม่มีโทรทัศน์และไม่มีอินเทอร์เน็ต (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสะท้อนได้เป็นอย่างดีว่า การจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนออนไลน์โดยรัฐยังคงมีปัญหา แม้กฎหมายจะกำหนดให้เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และภาคส่วนต่างๆ ในสังคมต้องมีส่วนร่วมในการระดมทุนและทรัพยากร รวมถึงการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา อันเป็นการวางแผนการจัดการศึกษาที่เปิดให้ทุกคนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติก็ตาม แต่ภายใต้สถานการณ์โรคระบาด และภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำอย่างมาก ทั้งการปิดภาคเรียนในระยะยาว ก็ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถเตรียมพร้อม เพื่อจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง การให้สถานศึกษานำรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์มาใช้มากขึ้น โดยที่ผู้เรียนยังขาดความพร้อมและขาดแคลนปัจจัยสำคัญต่างๆ จึงยิ่งเป็นการเพิ่มปัญหาและลดทอนสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียน ทั้งนี้ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสังคมไทยต้องเผชิญกับ

ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคุณภาพด้านการจัดการศึกษา การกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนออนไลน์ จึงเป็นการผลักภาระให้แก่ผู้เรียนรวมถึงผู้ปกครองมากเกินไป ผู้เรียนมีฐานะยากจนย่อมจะได้รับผลกระทบอย่างมาก ในขณะที่สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในแต่ละพื้นที่ก็มีความสามารถในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการสอนออนไลน์ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพสูง ซึ่งอุปกรณ์แต่ละอย่างนั้นล้วนมีมูลค่าสูงสภาพเช่นนี้ นอกจากจะตอกย้ำถึงช่องว่างแห่งความเหลื่อมล้ำของทางด้านรายได้ของประชาชนแล้ว ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการจัดการศึกษาของรัฐ ที่ไม่สามารถจัดการให้บุคคลทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานได้อย่างทั่วถึงได้ และอาจร้ายแรงถึงขั้นทำให้ผู้เรียนหลายคนหมดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและต้องหยุดเรียน หรือที่เรียกว่า “การหลุดขอบ” โดยเฉพาะ กลุ่ม คนยากจน ที่เข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์พื้นฐาน แม้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะประกาศว่า ในการทดลองเรียนออนไลน์ทั่วประเทศ นักเรียนจะได้ดูกันครบทุกครอบครัวเพราะจะสอนผ่านระบบทางไกลผ่านดาวเทียม หรือผ่านทาง DLTV สำหรับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่องสัญญาณ 17 ช่อง หรือเรียนผ่านลิงก์ในอินเทอร์เน็ตก็ตาม (โพสตุเตย์, 2563) บทความนี้จะมุ่งศึกษาประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม รวมถึงการเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนแบบออนไลน์ โดยนำเสนอผ่านรายงานสถิติต่างๆ ที่สะท้อนถึงความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักเรียน โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐเป็น 4 ประการ ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดให้มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การสร้างความตระหนักรู้ถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกัน

หน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การพัฒนากระบวนการศึกษาไทยเป็นสิ่งที่ทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด และทุกรัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไขและพัฒนากระบวนการมาเป็นลำดับ ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนพอสมควรสำคัญได้ ดังนี้

1. หมวด 4 ว่าด้วยหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 50 กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่จะต้องเข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

2. หมวด 5 ว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

3. หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 กำหนดให้รัฐบาลต้องดำเนินการเพื่อปฏิรูปประเทศในด้านการศึกษา โดยจะต้องจัดให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาแก่ทุกคนอย่างเสมอภาคกัน โดยให้ครอบครัว ชุมชนและองค์กรและสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

หน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาขึ้น ในหมวดที่ 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดสรรคลื่นความถี่และโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิต และมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม
3. ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในโอกาสแรกที่ได้ทำ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

5. ให้มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม ทั้งนี้ ในการจัดให้มีทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่เพียงพอและเหมาะสม รัฐจะต้องดำเนินการจัดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาตามบทบัญญัติ ในหมวด 8 ว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ในกรณีของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นให้ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

2. จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา

3. จัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นตามความเหมาะสมและความจำเป็น

4. ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณ การจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักการศึกษา

แนวการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา การจัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของรัฐ โดยรัฐจะเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา ด้วยการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ในสังคม อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของบุคคลบางกลุ่ม เช่น สถานศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยจะต้องไม่เป็นการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินสมควร

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ และด้วยเหตุที่แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิม (ปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559) ได้สิ้นสุดลง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางอันเป็นเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมีมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึง โอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ

แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยพิจารณาบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0

วิสัยทัศน์ของกรอบแนวคิดแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ

3. เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) และเป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations)

เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) โดย 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

(Cross – Cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ซึ่งมีตัวชี้วัดเพื่อการบรรลุเป้าหมาย 53 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้เรียนพิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคน และประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี เป็นต้น

3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น และคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปีสูงขึ้น เป็นต้น

4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ร้อยละของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง มีระบบการบริหารงานบุคคล ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์

มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการศึกษาดีขึ้น สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ 200 อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบันนั้น สะท้อนให้เห็นว่ารัฐมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งยังสอดคล้องกับบริบททั้งภายในประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเน้นให้ทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยกระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่มีความทันสมัย เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีให้แก่ผู้เรียน เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์

การเรียนการสอนออนไลน์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ด้วยอาศัยการใช้สื่อและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความทันสมัยมาประกอบ จากการศึกษาพบว่า มีผู้ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ ไว้ดังนี้

กฤษณา ลิกขมาน (2554) กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการออกแบบการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน จัดการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีทางการศึกษา หลักการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา การถ่ายทอด

ความรู้ การนำเสนอเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และถ่ายทอดกลยุทธ์การสอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ซึ่งในปัจจุบันเน้นไปที่การใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลาเนื้อหาบทเรียนของอีเลิร์นนิ่งจะอยู่ในรูปแบบสื่อผสมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Multimedia) ซึ่งออกแบบไว้ในลักษณะซอฟต์แวร์รายวิชา (Courseware) ประกอบด้วยสื่อผสม ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และที่สำคัญ คือ ผู้เรียนสามารถตอบโต้กับบทเรียนและผู้สอนได้ การบริหารจัดการอีเลิร์นนิ่งใช้ซอฟต์แวร์ประเภทบริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างอัตโนมัติเกือบทุกขั้นตอนแทนการปฏิบัติด้วยมือตั้งแต่ขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนจนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน

อาณัติ รัตนธิรกุล (2553) ได้ให้ความหมายของคำว่า E-Learning ย่อมาจากคำว่า Electronic Learning เป็นการเรียนการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง, โทรศัพท์, ซีดีรอม/ดีวีดีรอม, เครือข่ายอินเทอร์เน็ต, เครือข่ายเอ็กซ์ทราเน็ต, เครือข่ายอินทราเน็ต, ดาวเทียม, โทรศัพท์มือถือ, เครื่องพีดีเอ หรืออุปกรณ์ไร้สายต่างๆ โดยที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตาม อริยาศัยได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านทางหน้าเว็บไซต์ในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย ไม่ว่าจะเป็น ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ อีกทั้งผู้ใช้งานสามารถทำการโต้ตอบได้เหมือน การนั่งเรียนในห้องเรียนปกติ นับเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาอย่างแท้จริงทำให้ทุกคนสามารถเข้าเรียนรู้ได้เท่าเทียมกันตลอด 24 ชั่วโมง

ปัทมา นพรัตน์ (2548) กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ หรือ E-Learning เป็นการศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) หรือ อินทราเน็ต (Intranet) ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่นๆ โดยผู้เรียน ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนสามารถติดต่อปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนตามปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย เช่น E-mail, Web-board, Chat และ

Social Network การเรียนรู้แบบออนไลน์จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคน เรียนได้ทุกเวลาและทุกที่

อาจสรุปได้ว่า การเรียนการสอนออนไลน์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยเป็นสื่อกลาง ผู้สอนและผู้เรียนสามารถติดต่อกันได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่อันเป็นการให้โอกาสทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมตามความสนใจของตนเอง

หน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษา: การเสริมสร้างความพร้อม ในการเรียนออนไลน์ของนักเรียน

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นแนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นกระจายโอกาสในการได้รับการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและองค์ความรู้ในด้านต่างๆ ตามความสนใจได้อย่างอิสระในทุกสถานที่และทุกเวลา การเรียนออนไลน์จึงเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ แต่การเรียนออนไลน์จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้นจะต้องอาศัยความพร้อมจากทั้งสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครองรวมถึงระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของภาครัฐที่จะต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเรียนออนไลน์ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน รัฐจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อม อันประกอบด้วย การจัดให้ผู้เรียนมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการเรียนออนไลน์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้เรียน และระบบการควบคุมดูแลคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

1. การจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้เรียน

การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนจะสามารถสื่อสารหรือเรียนรู้โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย เพื่อใช้สำหรับเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเข้าสู่ช่องทางการเรียนออนไลน์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประชาชนใช้ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์แบบกระเป๋าหิ้ว แท็บเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน แต่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมใช้ในการเรียนออนไลน์มากที่สุด คือ คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอมพิวเตอร์แบบกระเป๋าหิ้ว หรือแท็บเล็ต เนื่องจากคอมพิวเตอร์และแท็บเล็ตมีหน้าจอขนาดใหญ่ ทำให้สามารถแสดงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างชัดเจน และยังสามารถใช้งานได้อย่างหลากหลายในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ การเรียนออนไลน์มักเกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนอยู่ในที่อยู่อาศัยของตน การสนับสนุนให้ประชาชนในครัวเรือนที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นนักเรียนมีคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตที่พร้อมใช้งานสำหรับเรียนออนไลน์ได้จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น

ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2562 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีจำนวน 21,583,768 ครัวเรือน โดยแบ่งประเภทของครัวเรือนเป็น 2 ประเภท คือ ครัวเรือนส่วนบุคคล และครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทครัวเรือนคนงาน จากผลการสำรวจ พบว่า ครัวเรือนส่วนบุคคล มีจำนวน 21,579,179 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.98 ของครัวเรือนทั้งสิ้น ส่วนครัวเรือนกลุ่มบุคคล ประเภทครัวเรือนคนงาน มีจำนวน 4,589 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของครัวเรือนทั้งสิ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) รายงานผลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับสถิติเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกี่ยวกับจำนวนอุปกรณ์/ เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีในครัวเรือน จำแนกตามภาคและจังหวัด ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะในครัวเรือนจำนวน 2,574,270 เครื่อง คอมพิวเตอร์แบบกระเป๋าหิ้ว (Notebook) จำนวน 3,306,360 เครื่อง และแท็บเล็ต จำนวน 1,392,980 เครื่อง และสถิติจำนวนครัวเรือนที่มีอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำแนกตามภาค

จังหวัด ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า จำนวนของครัวเรือนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวน 4,482,046 ครัวเรือน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีครัวเรือนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวน 1,148,844 ครัวเรือน ภาคเหนือ มีเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวน 732,016 ครัวเรือน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 791,494 ครัวเรือน และภาคใต้ จำนวน 468,641 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561)

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนที่มีคอมพิวเตอร์ใช้ในครัวเรือนยังมีจำนวนน้อย ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้น ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนในรูปแบบออนไลน์ได้อย่างทั่วถึง และการที่ผู้เรียนจะต้องจัดหาคอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ตเพื่อใช้เรียนออนไลน์ด้วยตนเองได้ อาจเป็นก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายแก่ผู้เรียนและผู้ปกครองมากเกินไปจนสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีฐานะยากจนหรือด้อยโอกาสหรือในกรณีที่ในครัวเรือนหนึ่งมีผู้ที่ต้องเรียนออนไลน์หลายคน หลายช่วงชั้นเรียน ผู้ปกครองก็ย่อมจะไม่สามารถจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนเพียงพอต่อการใช้ในครัวเรือนได้

จากการศึกษาหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า มาตรา 58 ได้กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา กรณีที่ครอบครัว ชุมชนหรือหน่วยงานหรือสถาบันอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรต่างๆ และจะต้องมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายนั้นจะต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและจำเป็น ซึ่งในทางปฏิบัติ พบว่า ความพร้อมในด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้เรียนมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมาก โดยขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียนและศักยภาพด้านงบประมาณของสถานศึกษาเป็นสำคัญ หากผู้เรียนมีฐานะดีและมีความพร้อมที่จะจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้เอง ก็ย่อมจะมีความพร้อมที่จะเรียนออนไลน์สูงกว่าผู้ที่มีฐานะยากจนและไม่มีรายได้เพียงพอที่จะจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นได้ ในส่วนของสถานศึกษาที่มีรายได้เพียงพอ ไม่ว่าจะด้วยการได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ หรือการบริจาค

ผ่านช่องทางต่างๆ ทำให้สถานศึกษามีความสามารถในการจัดซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่แก่นักเรียนเฉพาะกลุ่มที่ขาดแคลนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งก็จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ แต่หากเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งได้รับงบประมาณจากภาครัฐอย่างจำกัดประกอบกับการขาดงบประมาณสนับสนุนจากผู้บริจาคก็จะทำให้ไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่แก่นักเรียนได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรเอกชน และสถาบันทางสังคมอื่นในแต่ละพื้นที่ที่มีความพร้อมในการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อใช้จัดการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยในภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบันย่อมส่งผลให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรเหล่านี้ลดน้อยลง อันเป็นการผลักภาระค่าใช้จ่ายให้กลับไปอยู่ที่สถานศึกษาและผู้เรียน

หน่วยงานภาครัฐจึงต้องจัดให้การระดมทุนเพื่อจัดการศึกษาทั้งในด้านทรัพยากรและเงินทุนจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยต้องสำรวจและประเมินความต้องการอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนออนไลน์ของนักเรียนให้เหมาะสมต่อเงื่อนไขและบริบทต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งสำรวจความพร้อมและศักยภาพในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป ชุมชน องค์กรภาคเอกชน ที่มีความประสงค์จะให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่ผู้เรียน เพื่อที่รัฐจะได้จัดสรรและกระจายงบประมาณ เพื่อการจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์ ประกอบกับการพิจารณากำหนดมาตรการส่งเสริมและจูงใจให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรและเงินทุน เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงการเรียนออนไลน์

นอกจากนี้ รัฐยังควรดำเนินมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีมีการผลิตและพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการเรียนออนไลน์ ซึ่งมีราคาที่เหมาะสมในระดับที่สถานศึกษาและผู้ปกครองสามารถซื้อหาได้ ทั้งนี้เป็นไปโดยสอดคล้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น

โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

2. การจัดให้มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญต่อมาที่จะต้องพิจารณา คือ การมีระบบอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562 พบว่า ในปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 47.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 71.5 ของประชากรในประเทศไทยที่มีจำนวน 66.4 ล้านคน แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2556 ที่มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 26.1 ล้านคน (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนารัฐกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นผลจากการที่ภาครัฐ ได้ดำเนินโครงการเน็ตประชารัฐซึ่งเป็นโครงการตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ทำให้มีการวางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น

หากพิจารณาถึงการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือนปรากฏว่า จากการสำรวจจำนวนครัวเรือนที่มีอุปกรณ์/ เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารจำแนกตามภาค จังหวัด ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า ทั่วประเทศมีจำนวนครัวเรือนที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 14,502,549 ครัวเรือน โดยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 2,299,235 ครัวเรือน เมื่อจำแนกตามแต่ละภูมิภาคพบว่า ภูมิภาคที่มีจำนวนครัวเรือนที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด ได้แก่ ภาคกลาง มีจำนวน 4,814,032 ครัวเรือน รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3,226,396 ภาคเหนือ จำนวน 4,814,032 ครัวเรือน และภาคใต้มีจำนวนครัวเรือนที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 1,896,936 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561)

ผลการศึกษานี้ชี้ของรัฐบาลในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 63 พบว่า รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องจัดสรรคลื่นความถี่และโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น แต่ผลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับจำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป ที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจำแนกตามภาคและเขตการปกครองทั่วราชอาณาจักร พบว่า ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป ปรากฏว่า ในเขตเทศบาลมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 19,916,441 คน ส่วนนอกเขตเทศบาลมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 18,623,236 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) สะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชนยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในคุณภาพของระบบอินเทอร์เน็ต

นอกจากนี้ แม้ว่าสถิติการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นจะสะท้อนถึงโอกาสในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนออนไลน์ก็ตาม แต่การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการเรียนออนไลน์นั้น ต้องเป็นเครือข่ายสัญญาณที่มีคุณภาพสูงสามารถเชื่อมต่อเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งสามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว ผลการสำรวจปัญหาในการใช้อินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2562 ปรากฏว่า ปัญหาที่ประชาชนพบบ่อยที่สุด คือ ปัญหาปริมาณโฆษณาออนไลน์รบกวน รองลงมา คือ ความล่าช้าในการเชื่อมต่อ/ใช้งานอินเทอร์เน็ต ปัญหาความไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตจะเชื่อถือได้ การให้บริการอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตยากหรือหลุดบ่อย (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้รัฐจะได้จัดให้มีการกระจายโครงสร้างพื้นฐานลงไปในระดับชุมชนมากขึ้น ด้วยการทำให้ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ สามารถเข้าถึงและเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ แต่ก็ยังคงต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะกระทบโดยตรงต่อการเรียนออนไลน์ของนักเรียน

หน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการจึงจะต้องจัดให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงบริบทของการใช้

งานของผู้เรียนประกอบ แม้ว่าปัจจุบันจะมีโครงการเน็ตประชารัฐที่ช่วยกระจายระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตครอบคลุมในพื้นที่ต่างๆ แล้ว แต่มีการอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการใช้ในการเรียนออนไลน์นั้น มีรายละเอียดที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันพิจารณาและวางแผน เพื่อประโยชน์ในการใช้งานอย่างครอบคลุม เช่น คุณภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล หรือกรณีในพื้นที่หนึ่งๆ มีผู้เรียนที่ต้องใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการเรียนออนไลน์จำนวนมาก ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการใช้งานการเชื่อมต่อ รวมถึงการจัดรูปแบบการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน เช่น การเชื่อมต่อแบบใช้สาย และการเชื่อมต่อแบบไร้สาย เป็นต้น

3. การสร้างความตระหนักถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม

รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562 (Thailand Internet User Behavior 2019) เกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยต่อวัน จำแนกตามสถานภาพการทำงาน พบว่า นักเรียนและนักศึกษาเป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยต่อวันมากที่สุด คือ 10 ชั่วโมง 50 นาที ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจตามช่วงวัยและยังเป็นช่วงวัยที่เติบโตมา พร้อมกับเทคโนโลยีทำให้มีความคล่องตัวในการใช้เทคโนโลยีและเลือกทำสิ่งต่างๆ ผ่านทางออนไลน์ (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

จากรายงานผลการสำรวจดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนไทยใช้เวลาใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลานานเกินไปซึ่งส่งผลเสียต่อผู้เรียน โดยจากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน พบว่า การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมดิจิทัลทำให้เยาวชนใช้เวลาใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ส่งผลให้พฤติกรรมของเยาวชนนั้นเปลี่ยนแปลงไปและอาจก่อให้เกิดปัญหาในระยะยาวทั้งต่อร่างกาย เช่น ก่อให้เกิดอาการปวดหลัง ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย ด้านจิตใจ เช่น การมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หมกมุ่น ไม่สามารถแยกแยะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและจินตนาการ และด้านสังคม

เช่น การลดการมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและความขัดแย้งในครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเข้ามาดูแลช่วยเหลือป้องกันเด็กและเยาวชน จากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน (ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์, 2557) นอกจากนี้ การปล่อยให้เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลานาน โดยไม่อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ปกครองยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดอันตราย เช่น การเข้าใช้งานในเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม การใช้ช่องทางสื่อสารสังคมออนไลน์ติดต่อสื่อสารกับคนแปลกหน้า การแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรง เป็นต้น

นอกจากนี้ รายงานการสำรวจฉบับเดียวกันก็ได้แสดงลำดับของกิจกรรมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมมากที่สุด คือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) รองลงมา คือ การดูหนังและฟังเพลงออนไลน์ การค้นหาข้อมูล การรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) และการชำระเงินออนไลน์ สะท้อนได้ว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) ผลการสำรวจดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงโอกาส และเมื่อประกอบกับข้อมูลผลการสำรวจที่พบว่า เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดจึงอาจสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาหรือการเรียนออนไลน์โดยตรงน้อยมาก การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชน มักจะเป็นไปเพื่อสืบค้นข้อมูลและความรู้ประกอบการเรียนในชั้นเรียน หรือเพื่อทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนเท่านั้น รัฐจึงมีหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ตามมาตรา 66 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งผ่านทางการเรียนออนไลน์ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองในด้านอื่นๆ อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งการจัดให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย เช่น การรู้จักการแยกแยะคัดกรอง และตรวจสอบข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการ ทั้งในเชิงการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงโอกาสที่จะได้ประโยชน์ โดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมากกว่า

ใช้เพื่อความบันเทิง โดยต้องมีทักษะจำเป็นเพื่อใช้สืบค้นและแสวงหาข้อมูล องค์ความรู้ แหล่งการเรียนรู้ โอกาสในการพัฒนาตนเอง รวมถึงการสร้างงานสร้างอาชีพ ควบคู่กับการดำเนินการในเชิงการป้องกันและควบคุมเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการให้เทคโนโลยีในทางที่ผิด ซึ่งอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และในส่วนของ ผู้ปกครองและสถานศึกษาจะต้องมีส่วนสำคัญในการควบคุมดูแลและสร้าง สภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหาความรู้และใช้ประโยชน์จาก อินเทอร์เน็ตในทางสร้างสรรค์ เช่น การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า ข้อมูลหรือความรู้เพิ่ม การสร้างสรรค์และนำเสนอองค์ความรู้ในแง่มุมที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม เป็นต้น

4. การจัดให้มีระบบการควบคุมดูแลโดยครูผู้สอน

การเรียนออนไลน์เป็นระบบการจัดการเรียนการสอนผ่านทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ผู้สอนจะติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่าน กระบวนการเรียนผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้ได้อย่างมีอิสระ ไม่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ของสถานศึกษาหรือ ครูผู้สอนอย่างเคร่งครัด ดังเช่นการเรียนในชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เรียนต้องทำ กิจกรรมต่างๆ เพียงลำพัง โดยขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูผู้สอนโดยตรง อาจส่งผล ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความกระตือรือร้น ไม่มีระเบียบวินัยและเกิด ความเครียด การนำระบบการเรียนออนไลน์มาใช้ โดยปราศจากระบบการติดตามดูแล ผู้เรียนจึงอาจส่งผลเสียต่อคุณภาพของการศึกษาได้

มาตรา 67 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้รัฐ จะต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ดังนั้น รัฐจึงต้องให้มี ระบบการติดตามและควบคุมดูแลนักเรียน โดยครูผู้สอนอันประกอบด้วย การ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่เป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบความรู้ ควบคู่ไปในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute) ได้เสนอแนะประเด็นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำมาใช้ออกแบบอนาคตของการศึกษาไทย โดยการให้ความสำคัญกับสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มากกว่าเงื่อนไขที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบาย แนวคิดหรือผลประโยชน์บางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียน มากกว่าจำนวนชั่วโมงที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียนหรือเรียนผ่านสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักเรียน ชุมชน และบริบทที่นักเรียนอยู่ มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ การประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (Formative Assessment) จากชิ้นงานและพฤติกรรมของนักเรียน มากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน (Summative Assessment) เพื่อนำไปใช้ให้คุณให้โทษแก่โรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563)

อาจกล่าวได้ว่า รัฐจะต้องจัดให้มีระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการใช้เทคโนโลยีที่นำไปใช้เพื่อควบคุมดูแลผู้เรียน ซึ่งการติดตามและควบคุมนักเรียนในการเรียนออนไลน์นั้น จะต้องสามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมต่อบริบทของการเรียนการสอนออนไลน์ และปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้เรียน และไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ในการควบคุมคุณภาพการศึกษาในรายวิชา ผู้สอนจะต้องกำหนดสาระสำคัญของเนื้อหาของรายวิชาหลักเกณฑ์ในการวัดประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างชัดเจน และกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนออนไลน์ โดยจัดให้มีการบูรณาการเนื้อหาความรู้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคม สภาพแวดล้อมของชุมชน ผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจอย่างได้สัดส่วน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เอาไว้อย่างครบถ้วน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การที่หน่วยงานรัฐกำหนดให้สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนให้รูปแบบออนไลน์ ในขณะที่ผู้เรียนยังขาดความพร้อม จะทำให้ช่องว่างแห่งความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจปฏิเสธที่จะนำรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์มาใช้ในประเทศไทยได้ เพียงแต่การที่จะนำรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์มาใช้ เพื่อจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกันนั้น จำต้องอาศัยความพร้อมในหลายด้าน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการดำเนินการให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม รัฐจึงจะต้องเร่งดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนออนไลน์ โดยเริ่มต้นที่การจัดให้ผู้เรียนมีปัจจัยพื้นฐานในการเรียนออนไลน์ที่มีคุณภาพและเพียงพอ อันได้แก่ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้อง รวมถึงการจัดให้มีระบบการควบคุมดูแลผู้เรียนอย่างเหมาะสม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

การเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนออนไลน์ให้แก่ผู้เรียนนั้น รัฐต้องมีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้องค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วมอันเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน โดยรัฐจะต้องจัดให้มีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น สำหรับใช้เพื่อการเรียนออนไลน์ให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มจากการสำรวจความพร้อม ความต้องการ และศักยภาพในการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนผ่านช่องทางออนไลน์ โดยสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องมีส่วนร่วมสะท้อนความต้องการและสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกฝ่ายต้องร่วมกันการเสนอแนวทางแก้ไขหรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการเรียนออนไลน์ภายใต้บริบทที่แตกต่างกันใน

แต่ละพื้นที่ อันจะทำให้รัฐสามารถทราบได้ว่าผู้เรียนในแต่ละพื้นที่มีความต้องการหรือขาดแคลนปัจจัยใด และรัฐจะได้กำหนดมาตรการเพื่อสนับสนุนหรือช่วยเหลือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมและก่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน การนำรูปแบบการเรียนออนไลน์มาใช้ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์และเป็นระบบ จึงต้องยังคงต้องอาศัยระยะเวลา เพื่อให้รัฐได้เตรียมความพร้อมให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและระบบการศึกษาไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ลิกขมาน. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการสื่อสารภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยการใช้การสอนแบบ E-Learning. (รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- กองนโยบาย สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือน พ.ศ. 2562 ทัวราชอาณาจักร. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขารายได้/เศรษฐกิจสังคมครัวเรือน/62/ Whole_full_report_62.pdf
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). เปิดตัวมา "เก๋ดังกล้วย" เด็กอนุบาลตอบข้อดีหลังครูปามบ้านมีเน็ตใหม่. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1845036>.
- ปัทมา นพรัตน์. (2548). E-Learning ทางเลือกใหม่ของการศึกษา. วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ, 53(167), 15-16.
- โพสทูเดย์. (2563). เหลือมล้ำ...เรียนออนไลน์ 4.0 เด็กชนบทหลุดระบบการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/624245>.

- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์.(2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน.
วารสารพยาบาลทหารบก, 15(2), 173.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). *New Normal ของการศึกษาไทยคืออะไร เมื่อการเรียนทางไกลไม่ใช่คำตอบ*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2563.
จาก <https://tdri.or.th/2020/05/desirable-new-normal-for-thailand-education>.
- สุดปฐพี เวียงสี. (2559). *ประเทศไทย 4.0 โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจใหม่*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.sudpatapee.com/index.php/2014-08-15-15-18-27/item/176-4-0>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. *การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 (ไตรมาสที่ 4)*.
- สำนักงานยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 (Thailand Internet User Behavior 2019)*.
- อาณัติ รัตนธิรกุล. (2553). *สร้างระบบ e-learning ด้วย moodle ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์

วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบบทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความทั่วไป บทความปริทัศน์ บทความหนังสือ และบทความพิเศษ โดยบทความต้องไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสาร และต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer Review) เพื่อให้บทความทุกชิ้นมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับเพื่อเสนอบทความ

1. ต้นฉบับจะต้องพิมพ์ตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามหลักเกณฑ์วารสารฯ
2. บทความต้องเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ มีความยาว 10-15 หน้า
3. ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อสกุล หน่วยงานที่สังกัด หมายเลขติดต่อ และอีเมลล์ของผู้ประพันธ์อย่างชัดเจน
4. ต้นฉบับสามารถส่งได้ทางระบบ Online (Submission) แนบไฟล์เอกสาร Microsoft Word ผ่านหน้าเว็บไซต์ของวารสารฯ <https://lpjournal.reru.ac.th> หรือติดต่อกองบรรณาธิการ วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ โดยกองบรรณาธิการจะนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมก่อนการตอบรับตีพิมพ์
5. เมื่อบทความได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้ประพันธ์จะต้องดำเนินการแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด
6. ภาษา ต้องเป็นภาษาไทยหรืออังกฤษ

7. ต้นฉบับ ต้องพิมพ์หน้าเดียวด้วยโปรแกรม Microsoft Word ขนาด A 4 ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 14 ระยะห่าง 1 ซม. ตั้งค่าน้้ากระดาษ ด้วยระยะห่างจากขอบกระดาษ ด้านบนและซ้ายมือ 1.5 นิ้ว หรือ 3.81 ซม. ด้านล่าง และขวามือ 1 นิ้ว หรือ 2.54 ซม. ใส่หมายเลขหน้ากำกับมุมบนขวาของทุกหน้า (ยกเว้น หน้าแรก)

8. จำนวนหน้า บทความมีความยาว 10-15 หน้า กระดาษขนาด A 4

9. ขนาด รูปแบบ และชนิดตัวอักษร รายละเอียดตามตารางข้างล่างนี้

รายละเอียด	ขนาดตัวอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้ประพันธ์ (ภาษาไทย)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้ประพันธ์ (ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด อีเมล (Footnote) (ภาษาไทย)	12	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
ตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด อีเมล (Footnote) (ภาษาอังกฤษ)	12	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ/Abstract	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
เนื้อหาบทคัดย่อ	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
คำสำคัญ/Keywords	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อเรื่อง (ไม่ลำดับเลข)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อเรื่อง	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อตาราง (ระบุไว้บนตาราง)	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ชื่อรูปภาพ (ระบุไว้ใต้รูปภาพ)	14	ชิดซ้าย	ตัวหนา

10. บทความต้นฉบับทุกเรื่องต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบดังนี้

10.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ สู่ถึงประเด็นหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ด้วยรูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt. ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

10.2 ชื่อผู้ประพันธ์ ต้องระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด และอีเมล (e mail) ที่เชิงอรรถ (Footnote) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

10.3 บทความ ถ้ามีแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยให้ใส่ในเชิงอรรถ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

10.4 บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ 3-5 คำ

10.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาหรือเหตุผลที่นำไปสู่ประเด็นการศึกษา พร้อมจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของบทความโดยสังเขป

10.6 เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association Citation Style หรือ APA) ฉบับล่าสุด ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์ และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อหรือการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้าเอกสารนั้นยังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่าการตีพิมพ์ (in press)

10.7 เนื้อเรื่อง

10.7.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง (Title)
- ชื่อผู้ประพันธ์ (Author)
- บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract)
- คำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords)
- บทนำ (Introduction)
- วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)
- กรอบแนวคิดในการวิจัย (Framework)
- วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)
- ผลการวิจัย (Finding)

- สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)
- ข้อเสนอแนะ (Recommendation) (ถ้ามี)
- เอกสารอ้างอิง (Reference)

10.7.2 บทความทางวิชาการ ประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง
- ชื่อผู้ประพันธ์
- บทคัดย่อ
- คำสำคัญ
- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- เอกสารอ้างอิง

10.7.3 บทความทั่วไป

- ชื่อเรื่อง
- ชื่อผู้ประพันธ์
- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- เอกสารอ้างอิง

10.7.4 บทวิจารณ์หนังสือ

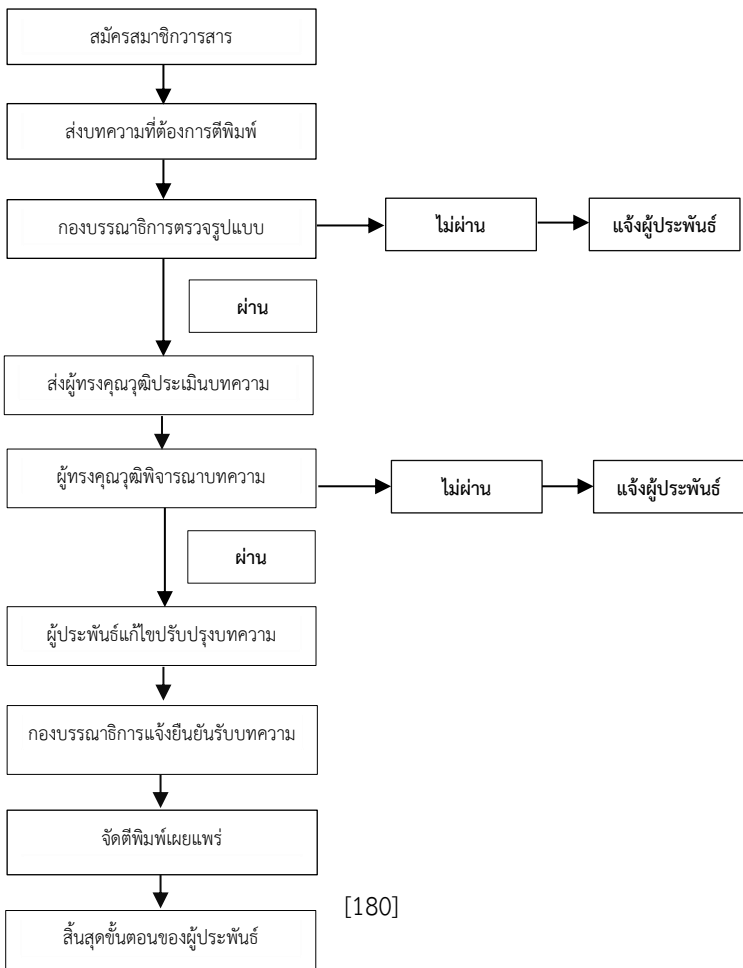
- ข้อมูลทางบรรณานุกรม
- ชื่อผู้วิจารณ์
- บทวิจารณ์

10.7.5 บทความปริทัศน์ (Article Review)

- ชื่อเรื่อง
- ชื่อผู้ประพันธ์
- คำสำคัญ
- บทนำ
- บทสรุป

11. ความคิดเห็นในบทความและงานเขียน ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้ประพันธ์โดยอิสระ กองบรรณาธิการ วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป หากท่านประสงค์จะนำบทความหรืองานเขียนเล่มนี้ไปตีพิมพ์เผยแพร่ จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ประพันธ์ตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

ขั้นตอนการส่งบทความสำหรับผู้ประพันธ์

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์
ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อดิวัฒนสิทธิ์
ศาสตราจารย์ ดร. กฤษ เพิ่มทันจิตต์
ศาสตราจารย์ ดร.ประภัศร์ เทพชาตรี
ศาสตราจารย์ ดร.เศกสรรค์ ยงวนิชย์
รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศาล มุกตารัม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยาจิตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เอ็มอัมธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย กษิติประดิษฐ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรนันทน์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารี เคน
รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปะกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่มะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬาร เอื้อรักสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ล้ำเลิศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ เหลืองประภัสร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติพร อำไพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ บังเพลิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภริดา ชัยรัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
อาจารย์ ดร.ภัทร ชมพูนิง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.กิตติกร สันคติประภา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.ธัญญา รุจิเสถียรทรัพย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ ดร.พนมพัทธ์ สมิตานนท์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ ดร.สุรวัฒน์ ช่อไม้ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อาจารย์ ดร.ปริชัย ดาวอุดม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.สุธิดา สองสีดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อาจารย์ ดร.ไพสิน ภูจินาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.อุลธิช ดิษฐประณีต	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อาจารย์ ดร.ภัทรพร วีระนาคินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงาน

กองบรรณาธิการ วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

โทร. 0 4355 6036 โทรสาร 0 4355 6037

E-mail : law_pol.journal@reru.ac.th

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บุญโทแสง โทร. +668 3141 4811

เลขานุการคณะกรรมการบริหารวารสาร : นางสาววาสนา เลิศมะเลา โทร. +669 2481 7805